

Ledtider vid tillståndsprovning av verksamheter med miljöpåverkan

Uppföljning av studie från år 2012 samt kartläggning av vattenverksamheter som omfattas av förslag om nyprovning

Redaktör: Nicklas Skår

Förord

Tillstånd enligt miljöbalken är ofta av central betydelse för företagens möjligheter att investera och utveckla verksamheter. Kravet på tillstånd aktualiseras i strategiska situationer, när beslut av betydelse för företagets framtid ska fattas. Ett företag som inte investerar i den senaste tekniken kan fortsätta en tid, men på sikt tappar man konkurrenskraft. Efter ett tag är det inte längre lönsamt att investera ikapp utan verksamheten läggs ned och flyttas kanske till andra länder.

Den tid det tar att få ett tillstånd är med andra ord av stor vikt, dels för att det kan fördröja viktiga investeringar, dels för att för långa handläggningstider kan innebära att företag väljer att genomföra investeringar i andra länder, för att vinna tid.

År 2011 lät Svenskt Näringsliv företaget Ramböll Management Consulting undersöka alla tillstånd som meddelades åren 2007–2010. Rapporten bekräftade den bild företagen tecknat under många år. Det tog lång tid att genomföra projekt med miljöpåverkan och det fanns inga tecken som tydde på att handläggningstiderna skulle minska om inte åtgärder vidtogs för att effektivisera systemet.

Efter det att rapporten presenterades i mars 2012 togs flera initiativ, bland annat sammanslogs miljöprövningsdelegationerna från 21 stycket till 12. Även miljödomstolarna förändrades och benämns idag mark- och miljödomstolar. Myndigheter och domstolar har också sett över sina arbetsrutiner, men några väsentliga lagstiftningsreformer har inte genomförts.

År 2015 fick Ramböll Management Consulting ett nytt uppdrag att studera handläggningstiderna åren 2011–2014, från det att en ansökan ingivits till fattat beslut.

I förevarande rapport presenteras resultaten som visar att det för flertalet verksamheter snarare tar längre tid idag än det gjorde åren 2007–2010. Orsakerna till detta kan vara flera och hänga samman med de omorganisationer som genomförts.

I uppdraget ingick även att försöka kartlägga antalet vattenverksamheter som skulle omfattas av ett system för nyprövning, vilket föreslagits i en statlig utredning, och effekterna av detta för provningssystemet i stort. Hur många verksamheter som egentligen omfattas av nyprövningsförslaget gick emellertid inte att utreda då det inte var möjligt att inhämta information om antalet existerande vattenverksamheter.

Alla slutsatser i rapporten är Ramböll Management Consultings.

December 2015

Nicklas Skår
Svenskt Näringsliv

Sammanfattning

Ramböll Management Consulting har på uppdrag av Svenskt Näringsliv undersökt ledtider vid tillståndsprövning av verksamheter med miljöpåverkan. Syftet med studien är att utreda i vilken utsträckning det har skett förändringar i handläggningstiderna avseende tillstånd för miljöfarlig verksamhet och vattenverksamhet under åren 2011–2014 jämfört med åren 2007–2010. Studien är en uppföljning av 2012 års undersökning av genomförandetider och framtida resursbehov för projekt med miljöpåverkan.

Inom ramen för studien har Ramböll genomfört en omfattande aktstudie av B-ärenden, A-mål och vattenmål som beslutats i första instans samt B-ärenden som avgjorts i andra instans under perioden 2011–2014. Utifrån dessa ärenden/mål har Ramböll beräknat handläggningstiden från inkommen ansökan till beslut. Bilden som framkommit i aktstudien har även jämförts med resultatet från Rambölls föregående studie avseende åren 2007–2010. Ramböll har dessutom genomfört intervjuer med företrädare för länsstyrelser samt mark- och miljödomstolar i syfte att försöka identifiera möjliga förklaringsfaktorer till eventuella förändringar i handläggningstiderna.

Studien visar att tillståndsprövning av miljöfarlig verksamhet och vattenverksamhet är fortsatt tidskrävande. Den genomsnittliga totala ledtiden för B-ärenden var 66 veckor under perioden 2011–2014, vilket innebär en ökning med 10 veckor jämfört med åren 2007–2010. För A-mål har den genomsnittliga totala ledtiden minskat med åtta veckor från 60 veckor år 2007–2010 till 52 veckor år 2011–2014. Vidare har den genomsnittliga totala ledtiden för vattenmål ökat med 13 veckor under 2011–2014 (53 veckor) jämfört med föregående period (40 veckor).

Att den genomsnittliga totala ledtiden för B-ärenden har ökat kan enligt företrädare för länsstyrelserna bland annat förklaras av äldre och komplicerade ärenden som överlämnades i samband med sammanslagningen av miljöprövningsdelegationer. Respondenterna uppfattar att merparten av dessa ärenden har avgjorts under perioden 2011–2014, men de har samtidigt bidragit till att den genomsnittliga totala ledtiden har blivit längre. När det gäller A-mål har den totala ledtiden för ett genomsnittligt A-mål minskat jämfört med föregående period. Detta förklaras enligt företrädare för mark- och miljödomstolarna bland annat av domstolarnas förbättringsarbete, till exempel nya rutiner. I likhet med B-ärenden har den genomsnittliga totala ledtiden för vattenmål blivit längre. I intervjuerna med företrädare för mark- och miljödomstolarna framhålls målens komplexitet och omfattning är direkt avgörande för ledtiden.

I föreliggande rapport presenteras även den kartläggning av vattenverksamheter som Ramböll genomfört på uppdrag av Svenskt Näringsliv. Kartläggningen syftar till att bedöma effekterna av en nyprövning genom att kartlägga hur många vattenverksamheter som omfattas av vattenverksamhetsutredningens förslag om krav på nyprövning av vattenverksamheter som inte prövats enligt miljöbalken. Rambölls kartläggning visar att det råder stor osäkerhet kring hur många vattenverksamheter som finns i landet och hur många av dessa som inte prövats enligt miljöbalken. Frågan hur många vattenverksamheter som egentligen omfattas av vattenutredningens förslag har därmed inte varit möjligt att besvara. Den osäkerhet som präglar de uppgifter som framkommit tydliggör frågans komplexitet och de praktiska problem som vattenverksamhetsutredningens förslag innebär.

Innehåll

Förord	1
Sammanfattning	2
1. Om studien och dess genomförande	5
1.1 Studiens syfte	5
1.2 Kortfattad beskrivning av metod	6
1.3 Avgränsningar och begränsningar	7
1.4 Studiens disposition	9
2. Tillståndsprovning av verksamhet med miljöpåverkan och vattenverksamhet	10
2.1 Miljöfarlig verksamhet enligt miljöbalkens definition	10
2.2 Vattenverksamhet enligt miljöbalkens definition	11
2.3 Mål och ärenden som omfattas av studien	11
2.4 En standardiserad process - från förstudie till genomförande	12
2.5 Förändringar hos prövningsmyndigheterna under de senaste åren	13
3. Ledtider vid tillståndsprovning av B-verksamheter	16
3.1 Totala antalet B-ärenden som avgjorts av miljöprövningsdelegationerna	16
3.2 Handläggningstid från ansökan till eventuell överklagan - B-ärenden	19
3.3 Totala ledtiden för B-ärenden på aggregerad nivå	20
3.4 Totala ledtiden för B-ärenden per miljöprövningsdelegation	22
3.5 De tre beräknade ledtiderna som andel av den totala ledtiden för B-ärenden på aggregerad nivå	25
3.6 Handläggningstid för eventuell överklagan av B-ärenden	36
3.7 Totala antalet överklagade B-ärenden som avgjorts av mark- och miljödomstolarna	36
3.8 Totala ledtiden för överklagan av B-ärenden på aggregerad nivå	37
3.9 Slutsatser om utvecklingen av handläggningstiden för B-ärenden	38
4. Ledtider vid tillståndsprovning av A-verksamheter	40
4.1 Totala antalet A-mål som avgjorts av mark- och miljödomstolarna	40
4.2 Handläggningstid från ansökan till beslut - A-mål	42
4.3 Totala ledtiden för A-mål på aggregerad nivå	42
4.4 Totala ledtiden för A-mål per mark- och miljödomstol	44
4.5 De tre beräknade ledtiderna som andel av den totala ledtiden för A-mål på aggregerad nivå	45
4.6 Slutsatser om utvecklingen av handläggningstiden för A-mål	53
5. Ledtider vid tillståndsprovning av vattenverksamheter	55
5.1 Totala antalet vattenmål som avgjorts av mark- och miljödomstolarna	55
5.2 Handläggningstid från ansökan till beslut - vattenmål	56
5.3 Totala ledtiden för vattenmål på aggregerad nivå	57
5.4 Totala ledtiden för vattenmål per mark- och miljödomstol	58
5.5 De tre beräknade ledtiderna som andel av den totala ledtiden vattenmål på aggregerad nivå	59
5.6 Slutsatser om utvecklingen av handläggningstiden för vattenmål	66

6.	Vattenverksamheter som omfattas av vattenverksamhetsutredningens förslag om nyprövning	68
6.1	Förslag om nyprövning av vattenverksamheter som saknar tillstånd enligt miljöbalken.....	68
6.2	Uppgifter från länsstyrelsernas tillsynsregister präglas av stor osäkerhet	68
6.3	Merparten av äldre tillståndsprövade vattenkraftverk och regleringsdammar har inte prövats enligt miljöbalken	70
6.4	Slutsatser om vattenverksamheter som omfattas av utredningens förslag om nyprövning	71
7.	Slutsatser.....	72
7.1	Uppföljning av handläggningstider för miljöfarlig verksamhet och vattenverksamhet	72
7.2	Övergripande slutsatser om utvecklingen av handläggningstiden för B-ärenden..	72
7.3	Slutsatser om utvecklingen av handläggningstiden för A-mål	73
7.4	Slutsatser om utvecklingen av handläggningstiden för vattenmål	74
7.5	Kartläggning av vattenverksamheter som omfattas av vattenverksamhetsutredningens förslag.....	75
	Bilaga 1. Referenser	76

1. Om studien och dess genomförande

År 2012 genomförde Ramböll Management Consulting (fortsättningsvis Ramböll) på uppdrag av Svenskt Näringsliv en omfattande undersökning av genomförandetider och framtida resursbehov för projekt med miljöpåverkan. Inom ramen för studien beräknades bland annat handläggningstider för tillståndsprövning hos såväl miljöprövningsdelegationer som mark- och miljödomstolar.

Svenskt Näringsliv har gett Ramböll förtroendet att följa upp 2012 års studie och därmed undersöka om det skett förändringar i handläggningstiderna hos de berörda prövningsmyndigheterna.

Ramböll har studerat den tid det tar från att en tillståndsansökan inkommer till prövningsmyndigheten tills dess att myndigheten fattar beslut om huruvida tillstånd kan medges. Uppdraget, som genomförts mars–september 2015, redovisas i föreliggande rapport.

I rapporten presenterar Ramböll även den kartläggning av vattenverksamheter som genomförts på uppdrag av Svenskt Näringsliv under våren 2015. Kartläggningen har genomförts med anledning av vattenverksamhetsutredningens förslag om nyprövning av äldre vattenverksamheter som inte prövats enligt miljöbalken. I kartläggningen har Ramböll försökt bedöma effekterna av vattenverksamhetsutredningens förslag om nyprövning genom att söka svar på hur många vattenverksamheter som omfattas av utredningens förslag.

1.1 Studiens syfte

Det huvudsakliga syftet med studien är att utreda i vilken utsträckning det har skett förändringar i handläggningstiderna avseende tillstånd för miljöfarlig verksamhet och vattenverksamhet under åren 2011–2014 jämfört med åren 2007–2010. I studiens syfte ingår även att i möjligaste mån identifiera de faktorer som kan bidra till att förklara eventuella förändringar i handläggningstiderna. De övergripande frågeställningar som besvaras genom studien presenteras i figur 1.

Figur 1. Övergripande frågeställningar - uppföljning av handläggningstider för miljöfarlig verksamhet och vattenverksamhet

Rambölls kartläggning av äldre vattenverksamheter syftar till att bedöma effekterna av en nyprövning genom att kartlägga hur många vattenverksamheter som omfattas av vattenverksamhetsutredningens förslag om krav på nyprövning av vattenverksamheter som inte prövats enligt miljöbalken. De frågeställningar som uppdraget utgår ifrån presenteras i figur 2.

Figur 2. Övergripande frågeställningar - Kartläggning av vattenverksamheter

1.2 Kortfattad beskrivning av metod

I föregående studie genomförde Ramböll en omfattande aktstudie av dagboksblad från de berörda prövningsmyndigheternas diaries för att inhämta data om handläggningstider. De aktuella ledtiderna beräknades med hjälp av ett kartläggningsverktyg som utformats utifrån en standardiserad process för tillståndsprövning. Dessutom fördjupades analysen av intervjuer med representanter för både prövningsmyndigheterna och företag.

Föreliggande studie har genomförts med utgångspunkt i den metod som användes i föregående studie för att beräkna handläggningstider. I ett inledande skede av studien testades metoden i syfte att säkerställa att metoden fungerade även i den här undersökningen. Testomgången visade att såväl metod som datamaterial var tillämpbar. Nedan ges en kortfattad beskrivning av de metoder för datainsamling och analys som använts i föreliggande studie. En utförligare beskrivning av metod, antaganden och estimeringar återfinns i rapportens metodbilaga.

1.2.1 Aktstudie för att skapa nulägesbeskrivning

För att besvara studiens första delfråga (nulägesbeskrivning) har Ramböll genomfört en omfattande aktstudie där vi studerat dagboksblad från tillståndsärenden som beslutats under perioden 2011–2014. Datamaterialet har samlats in från samtliga länsstyrelser samt mark- och miljödomstolar. I möjligaste mån har datamaterialet samlats in elektroniskt, men i det fall det inte varit möjligt har utskrivna aktblad samlats in. Data från aktbladen har förts in i Rambölls kartläggningsverktyg som använts för att beräkna ledtider för respektive typ av ärende (A-mål, B-ärenden och vattenmål).

1.2.2 Jämförelse med resultat från föregående studie för att identifiera eventuella förändringar

Den andra delfrågan i studien (jämförelse med föregående studie) har besvarats genom att Ramböll jämfört resultatet för åren 2007–2010 med resultatet från föreliggande studie i syfte att identifiera eventuella förändringar. Resultatet för föreliggande studie har sammanställts och redovisas på samma sätt som vid föregående studie för att möjliggöra jämförelser.

Jämförelserna utgår från beräkningar av genomsnittlig total ledtid, kompletteringstid, remisstid och övrig tid. I förekommande fall motsvarar den beräknade genomsnittliga totala ledtiden inte den sammanlagda tiden för genomsnittlig kompletteringstid, remisstid och övrig tid. Dessa skillnader beror på partiellt bortfall, vilket innebär att det för vissa ärenden/mål saknas uppgifter om remiss- och/eller kompletteringstidens längd. Det har därmed inte varit möjligt att beräkna genomsnittlig remisstid, kompletteringstid och/eller övrig tid baserat på samtliga ärenden och mål i datamaterialet.

Detta kan jämföras med att det finns uppgifter om total ledtid för samtliga ärenden och mål, vilket möjliggjort beräkningar av total ledtid utifrån hela datamaterialet. Den här typen av skillnader återfinns även i föregående rapport från år 2012, men eftersom bortfallet vara något mindre än i föreliggande studie är skillnaderna mindre tydliga.

1.2.3 Identifiering av förklaringsfaktorer

För att fördjupa analysen och därigenom besvara studiens tredje delfråga (identifiering av förklaringsfaktorer) har Ramböll genomfört telefonintervjuer med representanter för länsstyrelser/miljöprövningsdelegationer samt mark- och miljödomstolar. Ramböll har intervjuat företrädare för samtliga tolv länsstyrelser med miljöprövningsansvar samt fyra av fem mark- och miljödomstolar.¹ Genom dessa semistrukturerade intervjuer har Ramböll identifierat möjliga aspekter som kan bidra till att förklara eventuella förändringar i handläggningstiderna. De förklaringsfaktorer som lyfts fram i rapporten baseras därmed i första hand på *uppfattningar och upplevelser* hos de intervjuade företrädarna för länsstyrelser/miljöprövningsdelegationer respektive mark- och miljödomstolar.

1.2.4 Kartläggning av vattenverksamheter med äldre tillstånd

Uppdraget att kartlägga vattenverksamheter med äldre tillstånd har genomförts genom att intervjua representanter för länsstyrelserna, mark- och miljödomstolarna samt berörda myndigheter. Dessa kortare intervjuer har syftat till att dels undersöka i vilken utsträckning som det finns förteckningar över vattenverksamheter, dels inhämta tillgängliga förteckningar. Utifrån en sammanställning av de förteckningar och uppgifter som inhämtats har Ramböll sökt svar på hur många vattenverksamheter som omfattas av vattenverksamhetsutredningens förslag om nyprövning för att därigenom bedöma effekterna av förslaget.

1.3 Avgränsningar och begränsningar

Föreliggande studie är en uppföljning på Rambölls tidigare studie av genomförandetider vid miljöstillståndsprövning. Den övergripande tanken är att resultaten från de båda studierna ska vara jämförbara. Detta innebär bland annat att valet av datamaterial och metoder är desamma i de båda studierna. I sammanhanget bör dock nämnas att det finns några väsentliga skillnader mellan föreliggande studie och 2012 års studie. Dessa skillnader redovisas i följande avsnitt och bör beaktas i tolkningen av resultaten.

I föregående studie studerade Ramböll på uppdrag av Svenskt Näringsliv såväl tid- som resursåtgång hos både berörda myndigheter² och verksamhetsutövare. Resursåtgången (effektiv arbetstid) mättes i dagar eller årsarbetskrafter. Föreliggande studie har koncentrerats till utvecklingen när det gäller prövningsmyndigheternas tidsåtgång, vilket innebär att studien inte omfattar resursåtgången hos myndigheter eller verksamhetsutövare. I sammanhanget kan även nämnas att prövningsmyndigheterna har fått tillfälliga resursförstärkningar under perioden 2011–2014, vilket försvårar direkta jämförelser med perioden 2007–2010.

Ramböll studerade både genomförandetider och framtida resursbehov för projekt med miljöpåverkan i 2012 års studie. Denna uppföljning har avgränsats till att omfatta handläggningstiderna hos de berörda prövningsmyndigheterna. Därmed omfattar studien inte prognoser över framtida ärendemängd eller resursbehov i termer av utbud och efterfrågan på relevanta kompetenser.

¹ Mark- och miljödomstolen i Umeå har valt att avstå från att medverka i en intervju.

² Samråds- och prövningsmyndigheter

Rambölls aktstudie omfattar tillståndsprövningar av följande verksamheter:³

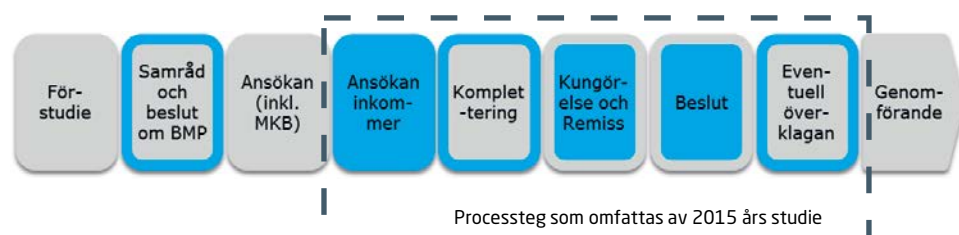
- B-verksamhet i första instans vid miljöprövningsdelegationerna och överklagan till andra instans vid mark- och miljödomstolarna
- A-verksamhet i första instans vid mark- miljödomstolarna
- vattenverksamhet i första instans vid mark- och miljödomstolarna

I föreliggande rapport redovisas ledtiderna för de tre typerna av tillståndsprövning enligt ovan beskrivna ordning. Jämfört med föregående studie innebär detta en delvis annorlunda ordningsföljd i redovisningen av analysen. I rapporten för föregående studie redovisades analysen avseende A-mål först, sedan B-ärenden och sist vattenmål. I denna rapport har en delvis omvänd ordning valts som baseras på vilken myndighet som i första hand prövar tillstånd, snarare än graden av miljöpåverkan. Förhoppningen är att denna struktur ska ge läsaren en bättre överblick över de organisatoriska förutsättningarna för tillståndsprövning.

Rambölls kartläggning av ledtider för tillståndsärenden utgår från en standardiserad process⁴ som alla tillståndsärenden i huvuddrag följer. Samtliga steg i processen, som åskådliggörs i figur 3, studerades i Rambölls tidigare studie år 2012. Föreliggande studie har dock avgränsats till att endast omfatta tiden från att *ansökan inkommer* till *eventuell överklagan* för B-ärenden och tiden från att *ansökan inkommer* till *beslut i första instans* för A-mål och vattenmål. Avgränsningen innebär att föreliggande studie fokuserar på en begränsad, men väsentlig del av den standardiserade processen. Svenskt Näringsliv och Ramböll har framför allt valt att fokusera på dessa delar av processen eftersom både miljöprövningsdelegationerna och mark- och miljödomstolarna har genomgått betydande förändringar sedan år 2011. Det är därmed särskilt intressant att undersöka huruvida handläggningstiderna har förändrats under den period som de organisatoriska förändringarna har genomförts.

Avgränsningen innebär att tiden för förstudie, samråd och beslut om betydande miljöpåverkan (BMP), arbetet med att formulera ansökan och upprätta en miljökonsekvensbeskrivning (MKB), (eventuell överklagan) samt genomförande inte omfattas av studien. I tolkningen av resultatet bör läsaren ta i beaktning att även de delar som inte ingår i studien är tidskrävande. Föregående studie visade till exempel att processtegen innan tillståndsansökan om A-verksamhet inkommer till mark- och miljödomstolen i genomsnitt uppgick till totalt 85 veckor, medan den genomsnittliga totala ledtiden från det att ansökan inkommit till att beslut fattas av mark- och miljödomstolen uppgick till 60 veckor. Därmed tog de inledande processtegen längre tid än prövningen hos mark- och miljödomstolen.

Figur 3. Standardiserad process för verksamhet som kräver miljötillstånd

³ Se kapitel 2 för närmare beskrivning av A-, B- respektive vattenverksamhet.

⁴ Samtliga steg i processen beskrivs närmare i kapitel 2.

Inom ramen för aktstudien har Ramböll inhämtat dagboksblad från mark- och miljödomstolarnas och länsstyrelsernas diarium utifrån utvalda nyckelord och måltypsnummer. Diariernas uppbyggnad och sökmöjligheter varierar till viss del mellan olika myndigheter, vilket medför en reservation för att inte samtliga ärenden har kunnat omfattas av studien. Sökningarna har dock utformats i nära samarbete med registratorer vid länsstyrelserna och mark- och miljödomstolarna som har god insyn i diarierna, vilket bidragit till att erhålla ett så fullständigt underlag som möjligt.

Att uppskatta handläggningstider innebär ett visst mått av osäkerhet. Beräkningarna bygger på tydliga och väldokumenterade antaganden som bör tas i beaktande då resultaten tolkas och värderas. I metodbilagan till denna rapport presenteras de antaganden som har gjorts för att studera de tre övergripande frågeställningarna.

I studien har samtliga relevanta tidpunkter för varje kartlagt ärende/mål registrerats. Även ärendemening, myndighet och övrig relevant information har samlats in. De ärenden och mål som kartlagts i studien har varit fullständiga prövningar och ändringstillstånd. Urvalet har baserats på sökningar i prövningsmyndigheternas diarium och formuleringar i aktbladens ärendemeningar. Denna metod innebär en viss risk för att även andra ärenden kommit att omfattas av studien och att ärenden som borde ha ingått i studien inte fångats upp. Metoden har dock bedömts som den mest effektiva och mest tillförlitliga.

Som nämnts ovan har Ramböll intervjuat representanter för miljöprövningsdelegationer samt mark- och miljödomstolar i syfte att identifiera möjliga förklaringar till eventuella förändringar i handläggningstider. Detta tillvägagångssätt kan jämföras med 2012 års studie där Ramböll genomförde intervjuer med företrädare för samråds- och prövningsmyndigheter samt sökanden. I föreliggande studie har Ramböll och Svenskt Näringsliv valt att fokusera på att intervjua representanter för prövningsmyndigheterna, eftersom både miljöprövningsdelegationerna samt mark- och miljödomstolarna har genomgått organisatoriska förändringar under perioden 2011–2014. Vi ser därför att det är särskilt intressant att inhämta synpunkter och uppfattningar om handläggningstiderna från prövningsmyndigheterna. Givet denna avgränsning bör de förklaringar som presenteras i föreliggande rapport uppfattas som möjliga förklaringsfaktorer och tolkas med viss försiktighet.

1.4 Studiens disposition

Efter detta inledande kapitel följer kapitel 2 som innehåller en beskrivning av de utgångspunkter som bildar ramverk för studien. Beskrivningen avser definitioner av miljöfarlig verksamhet respektive vattenverksamhet samt prövningsprocessen. Därtill beskrivs institutionella förändringar hos prövningsmyndigheterna som genomförts under de senaste åren.

I kapitel 3 redovisas och analyseras ledtiderna för de ärenden som hanteras av miljödelegationerna, det vill säga B-ärenden. Därefter presenteras analysen av ledtider för de mål som mark- och miljödomstolarna hanterar, det vill säga A-mål och vattenmål, i kapitel 4 respektive kapitel 5. Kapitel 6 innehåller en redovisning av Rambölls kartläggning av vattenverksamheter som omfattas av vattenutredningens förslag om nyprövning. Rapporten avslutas sedan med kapitel 7 där övergripande slutsatser från såväl undersökningen av handläggningstider som kartläggningen av äldre vattenverksamheter presenteras. I bilaga återfinns referenser.

I separat metodbilaga återfinns en utförlig beskrivning av både metodval, genomförande och antaganden.

2. Tillståndsprövning av verksamhet med miljöpåverkan och vattenverksamhet

I detta kapitel ges en beskrivning av de utgångspunkter som bildar ett ramverk för Rambölls studie. Inledningsvis definieras miljöfarlig A- och B-verksamhet samt vattenverksamhet. Dessutom beskrivs rutinerna för prövning och fastställande av prövningsnivåer, liksom kategorisering av ärenden/mål. Vidare anges vilka ärenden som omfattas av studien. I kapitlet diskuteras även den standardiserade process som studien utgår ifrån.

Avslutningsvis ges en kortare beskrivning av hur de institutionella förutsättningarna för tillståndsprövning av vattenverksamhet och miljöfarlig verksamhet delvis förändrats under de senaste fem åren. De förändringar som beskrivs är införandet av mark- och miljödomstolar samt sammanslagningen av miljöprövningsdelegationer.

2.1 Miljöfarlig verksamhet enligt miljöbalkens definition

Miljöfarlig verksamhet definieras i 9 kap 1 § miljöbalken och omfattar enligt miljöbalkens definition all användning av mark, byggnader eller anläggningar som kan ge upphov till utsläpp i mark eller vatten eller till andra störningar för människor eller miljö. Exempel på miljöfarliga verksamheter är elkraftverk, verkstadsindustrier, kemisk industri, täkter, skjutbanor och djurhållningsanläggningar. För att bedriva vissa typer av miljöfarlig verksamhet krävs antingen anmälan eller tillstånd enligt 9 kap miljöbalken. Vid tillståndsprövning av miljöfarlig verksamhet fattas beslut om huruvida tillstånd kan ges samt villkor för att verksamhetens negativa påverkan ska begränsas.

De miljöfarliga verksamheterna klassificeras i fyra huvudsakliga prövningsnivåer som utgår från verksamhetens omfattning och miljöpåverkan. Klassificeringen anger om verksamheten är anmälnings- eller tillståndspliktig samt vilken offentlig myndighet som ska besluta om tillstånd. Tabell 1 sammanfattar prövningsnivåerna för miljöfarlig verksamhet enligt miljöprövningsförordningen (2013:251).

Tabell 1 Prövningsnivåer för miljöfarlig verksamhet

Klass	Verksamhetens omfattning	Exempel på verksamhet	Myndighet (första instans)
A	Stora eller mycket omfattande anläggningar av ofta nationell karaktär	Flygplats, avfallsdeponi, oljeraffineri	Mark- och miljödomstol
B	Medelstora och stora anläggningar av regional karaktär	Avloppsreningsverk, energianläggning, täkt	Miljöprövningsdelegation
C	Mindre anläggningar av företrädesvis lokal karaktär	Bensinstation, kemtvätt, mindre jordbruk	Kommun
U	Övriga miljöfarliga anläggningar som inte tillhör kategorierna A, B eller C.	Mindre bilverkstad, fordonstvätt	-

För verksamhet med omfattande miljöpåverkan, benämnd *A-verksamhet*, krävs tillstånd från mark- och miljödomstolen i den region där anläggningen finns. Mark- och miljödomstolarna är en del av tingsrätterna i Nacka, Umeå, Vänersborg, Växjö och Östersund. Beslut från mark- och miljödomstolarna överklagas till mark- och miljööverdomstolen vid Svea hovrätt.

Då miljöpåverkan är något mindre omfattande än A-verksamhet klassificeras verksamheten som *B-verksamhet*. I dessa fall krävs tillstånd från miljöprövningsdelegation vid länsstyrelsen. Idag finns totalt tolv miljöprövningsdelegationer och varje delegation är ett självständigt beslutande organ som är skilt från länsstyrelsens övriga verksamhet. Beslut från en miljöprövningsdelegation överklagas till mark- och miljödomstolen.

Anläggningar som har mindre miljöpåverkan än A- och B-verksamhet benämns *C-verksamhet*. Dessa verksamheter kräver inte tillstånd men en anmälan hos tillsynsmyndigheten. I de flesta fall är tillsynsmyndigheten den kommun där verksamheten finns.

Övriga anläggningar som inte tillhör A-, B- eller C-verksamhet klassificeras som *U-verksamhet*. För dessa anläggningar krävs varken tillstånd eller anmälan, men de omfattas ändå av miljöbalkens bestämmelser. Tillsynsmyndigheten, det vill säga kommunen, kan när som helst kräva åtgärder eller utredningar om det behövs av miljö- eller hälsoskäl.

2.2 Vattenverksamhet enligt miljöbalkens definition

Med vattenverksamhet avses de flesta verksamheter eller åtgärder som görs i vatten. Det handlar om ingrepp som syftar till att förändra vattnets djup eller läge, avvattna mark, leda bort eller öka grundvattenmängden. De vattenverksamheter som kräver tillstånd är till exempel muddring, grävning, anläggande av hamnar, pirar och bryggor, bortledning av grundvatten, verksamheter som rör dammar och kanaler och vattennivåregleringar. I likhet med miljöfarlig verksamhet ges tillstånd till vattenverksamhet med villkor som behövs för att begränsa påverkan av verksamheten.

Tillståndsprövning av vattenverksamhet behandlas i 11 kap miljöbalken. Tillstånd för vattenverksamhet prövas i likhet med A-verksamhet i första instans vid landets fem mark- och miljödomstolar. Undantaget är vissa mindre omfattande vattenverksamheter som istället kan anmälas direkt till länsstyrelsen. Eventuella överklaganden av mark- och miljödomstolens beslut om vattenverksamhet hanteras av mark- och miljööverdomstolen vid Svea hovrätt.

2.3 Mål och ärenden som omfattas av studien

I denna undersökning har en aktstudie genomförts där Ramböll via länsstyrelsernas och mark- och miljödomstolarnas diariéer kartlagt ärenden och mål som avgjorts under åren 2011–2014.

Aktstudien omfattar tillståndsprövningar av följande verksamheter:

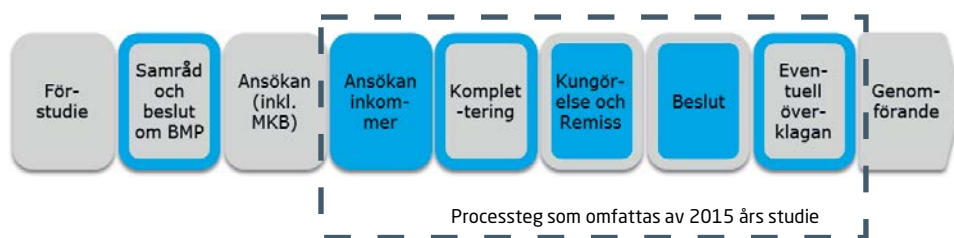
- B-verksamhet i första instans vid miljöprövningsdelegationerna och överklagan till andra instans vid mark- och miljödomstolarna.
- A-verksamhet i första instans vid mark- miljödomstolarna.
- Vattenverksamhet i första instans vid mark- och miljödomstolarna.

Detta innebär att studien inte omfattar C- och U-verksamhet, eftersom dessa verksamheter inte är tillståndspliktiga. I studien ingår heller inte mindre omfattande vattenverksamheter som anmäls direkt till länsstyrelsen utan prövning av mark- och miljödomstolen. Därtill omfattar studien inte de tillståndsprövningar av vattenverksamhet och A-verksamhet som överklagats till mark- och miljööverdomstolen.

2.4 En standardiserad process - från förstudie till genomförande

I samband med föregående studie utvecklade Ramböll tillsammans med Svenskt Näringsliv och miljörettslig expertis en standardiserad process för tillståndsärenden. Varje tillståndsärende följer i huvudsak denna schematiska process som åskådliggörs i Figur 4. Genom färgmarkeringar visar figuren vilka aktörer som är involverade i varje processteg. Den verksamhetsutövare som söker tillstånd är främst involverad i de gråmarkerade rutorna, medan berörda myndigheter är aktiva i de blå processtegen. Länsstyrelserna är samrådsmyndighet medan mark- och miljödomstolarna och miljöprövningsdelegationerna är prövningsmyndigheter. Både sökande och myndigheterna är aktiva i de gråblå processtegen.

Figur 4. Standardiserad process för verksamhet som kräver miljötillstånd

Nedan följer en beskrivning av samtliga steg i den standardiserade processen. Beskrivningen syftar till att ge en helhetsbild av processen. I sammanhanget bör dock nämnas att beskrivningen är en förenkling av det verkliga förfarandet och att flera av processtegen kan vara överlappande.

2.4.1 Tillståndsärendets väg från förstudie till genomförande

Innan ansökan om miljötillstånd skickas in till aktuell prövningsmyndighet genomförs en rad aktiviteter från sökandes sida. Dels är det de moment som krävs för ansökan och dels de aktiviteter som genomförs hos sökande innan initiativet till ansökan och den första kontakten tas med länsstyrelsen. Inledningsvis genomför vanligen företagen en *förstudie*, där de gör värderingen att ett tillstånd till miljöfarlig verksamhet eller vattenverksamhet är nödvändig för att genomföra projektet.

Efter det att förstudien är genomförd inleds *samrådsfasen*. I denna fas har den sökande kontakt med länsstyrelsen för ett myndighetssamråd eller inledande samråd där kommunen och länsstyrelsen informeras av den sökande om dess intentioner – lokalisering, omfattning och utformning av den planerade verksamheten. I samband med myndighetssamrådet fattar länsstyrelsen beslut om huruvida den verksamhet som tillståndet söks för bedöms ha en betydande miljöpåverkan (BMP) eller inte. Vid betydande miljöpåverkan är det obligatoriskt för den sökande att bjuda in allmänheten till ett eller flera ytterligare eller utökade samråd. Ett utökat samråd kan också initieras av sökanden i de fall sökande upplever att den kan gagnas av att förankra processen hos berörda för att exempelvis förebygga risken för att processen stöter på motstånd i senare skede.

Samrådsfasen drivs av den sökande och syftet med samråden är att samla in synpunkter från berörda sakägare, myndigheter, organisationer, allmänheten etc. Under samråden kan väsentliga frågor som rör den planerade verksamhet lyftas och tänkbara problem kan uppmärksammas på ett tidigt stadium. Samråden är även ett tillfälle då den sökande kan upplysas om vad ansökan behöver innehålla och hur den ska vara utformad för att betraktas som komplett och därmed provas av miljöprövningsdelegation eller mark- och miljödomstol, beroende på vilken typ av verksamhet det är frågan om.

Efter samrådsfasen ska den sökande upprätta en *miljökonsekvensbeskrivning* (MKB) som tillsammans med eventuella övriga tekniska utredningar skall sändas in tillsammans med *ansökan* till miljöprövningsdelegationen eller mark- och miljödomstolen. Ibland har den sökande tagit fram ett utkast till MKB som använts som underlag för samrådet.

När ansökan inkommer till miljöprövningsdelegationen respektive mark- och miljödomstolen registreras den och granskas vanligen av en handläggare respektive tekniskt råd. Vid granskningen skickas ansökan vanligtvis vidare på kompletteringsremiss till främst tillsynsmyndigheten för att ta reda på om ansökan behöver kompletteras. Därefter begärs eventuellt *kompletteringar* från sökande så att ansökan blir komplett och innehåller den information som krävs för att ett beslut ska kunna fattas om tillstånd och villkor. Det är ovanligt att ansökningar anses kompletta från början och att inga kompletteringar behöver begäras.

Då ansökan är fullständig *kungörs* den för att ge allmänheten insyn i tillståndsprövningen och ansökan skickas vidare på *remiss* till olika myndigheter, till exempel miljöförvaltningen i aktuell kommun, för yttrande om omständigheter som ska tas i beaktande eller synpunkter på ytterligare information som den sökande behöver komplettera ansökan med. Det innebär att ansökan kan behöva kompletteras i två olika faser; inledningsvis på begäran av prövningsmyndigheten och efter remissrundan på begäran av remissmyndigheterna.

Efter avslutad remissrunda fattas och formuleras ett *beslut* om att tillstånd skall medges eller inte. I samband med tillståndsbeslutet formuleras vanligtvis även under vilka villkor tillståndet gäller. Om sökanden eller annan part är missnöjd med utgången i målet/ärendet kan beslutet *överklagas* till mark- och miljööverdomstolen för B-ärenden eller till mark- och miljödomstolen A-mål eller vattenmål. Efter att ett slutgiltigt tillståndsbeslut har fattats vidtar *genomförandet* av verksamheten.

2.5 Förändringar hos prövningsmyndigheterna under de senaste åren

Under de senaste åren har de institutionella förutsättningarna för tillståndsprövning av vattenverksamhet och miljöfarlig verksamhet delvis förändrats. Dessa förändringar, som berör både mark- och miljödomstolarna samt miljöprövningsdelegationerna, beskrivs i följande avsnitt.

2.5.1 Mark- och miljödomstolarna ersätter miljödomstolarna

Landets fem mark- och miljödomstolar inledde sin verksamhet i maj 2011 då lagen (2010:921) om mark- och miljödomstolar trädde i kraft. Mark- och miljödomstolarna bildades genom en sammanslagning av de förutvarande fastighetsdomstolarna och miljödomstolarna. Till de nya domstolarna fördes också vissa mål och ärenden, till exempel mål enligt plan- och bygglagen, som tidigare hade handlagts i förvaltningsrätt och hos regeringen.⁵

Mark- och miljödomstolarna är, liksom de tidigare miljödomstolarna, en del av tingsrätterna i Umeå, Östersund, Nacka, Växjö och Vänersborg. Domstolarnas geografiska domsområden anges i förordning (2010:984) om mark- och miljödomstolarnas domsområden.

⁵ Lag (2010:921) om mark- och miljödomstolar

Den dömande personalen på mark- och miljödomstolarna består av juristdomare samt tekniska råd. De tekniska råden har naturvetenskaplig eller teknisk utbildning och erfarenhet av de sakfrågor som domstolen prövar. På mark- och miljödomstolen arbetar även beredningsjurister som handlägger mål, i första hand de överklagade målen, och föredrar förslag till domar och beslut.⁶

2.5.2 Sammanslagning av miljöprövningsdelegationer

Miljöprövningsdelegationerna är självständigt beslutande organ som prövar ärenden om tillstånd för miljöfarlig verksamhet enligt miljöbalken. Ärendena som inkommer till miljödelegationen bereds av handläggare på länsstyrelsens miljöskydds-enhet i samråd med ordförande och sakkunnig i miljöprövningsdelegationen. Beslut i ärendena fattas därefter av miljöprövningsdelegationens ordförande och sakkunnig utan påverkan av länsstyrelsen i övrigt.⁷

Miljöprövningsdelegationerna upprättades vid samtliga länsstyrelser i samband med att miljöbalken trädde i kraft år 1999. Drygt tio år senare beslutade regeringen om en sammanslagning av delegationerna. I praktiken innebar sammanslagningen en koncentration till tolv miljöprövningsdelegationer knutna till länsstyrelser runt om i landet. Förändringen trädde i kraft den 1 juni 2012.⁸ De länsstyrelser som idag har miljöprövningsdelegationer anges i tabell 2.

Tabell 2. Miljöprövningsdelegationernas prövningsområden

Länsstyrelse med miljöprövningsdelegationsansvar	Prövningsområden
Dalarnas län	Dalarnas län och Gävleborgs län
Hallands län	Hallands län
Kalmar län	Kalmar län och Kronobergs län
Norrbottnens län	Norrbottnens län
Stockholms län	Stockholms län och Gotlands län
Skåne län	Skåne län och Blekinge län
Uppsala län	Uppsala län, Södermanlands län och Västmanlands län
Västerbottens län	Västerbottens län
Västernorrlands län	Västernorrlands län och Jämtlands län
Västra Götalands län	Västra Götalands län
Örebro län	Örebro län och Värmlands län
Östergötlands län	Östergötlands län och Jönköpings län

I regeringens beslut om sammanslagning av miljöprövningsdelegationer från december 2011 uppges att reformen hade följande två övergripande syften:⁹

- Åstadkomma en mer kvalificerad och effektiv prövning av B-verksamheter
- Tydliggöra miljöprövningsdelegationernas och länsstyrelsernas olika roller

⁶ Ibid.

⁷ Förordning (2011:1237) om miljöprövningsdelegationer

⁸ Socialdepartementet. *Uppdrag till vissa länsstyrelser att förbereda och genomföra inordnandet av den verksamhet som avser prövning av ansökan om tillstånd till mindre miljöfarliga verksamheter, s.k. B-verksamheter, från övriga länsstyrelser.* 1 december 2011. S2011/10148/SFÖ, S2011/10681/SFÖ (delvis)

⁹ Socialdepartementet. *Uppdrag till vissa länsstyrelser att förbereda och genomföra inordnandet av den verksamhet som avser prövning av ansökan om tillstånd till mindre miljöfarliga verksamheter, s.k. B-verksamheter, från övriga länsstyrelser.* 1 december 2011. S2011/10148/SFÖ, S2011/10681/SFÖ (delvis)

Tanken var att en prövning hos färre miljöprövningsdelegationer innebär att erfarenheterna av att pröva olika typer av verksamheter skulle öka, vilket även ger bättre förutsättningar för en enhetlig rättstillämpning. Till stor del var målet med sammanläggningen att främja snabbare handläggning samt mer likriktad prövning och beslut i hela landet. Med anledning av detta angav regeringen att *”det ska vara en målsättning att ett ärende vid miljöprövningsdelegationen ska beslutas inom sex månader från det att en fullständig ansökan har lämnats in”*. Vidare angavs i regeringens uppdrag till länsstyrelserna att en längre handläggningstid kan vara motiverat om det finns särskilda skäl.¹⁰

Enligt regeringsuppdraget ska de berörda länsstyrelserna bland annat redovisa vilka åtgärder som de vidtar för att åstadkomma en kvalificerad och mer effektiv prövning av B-verksamhet. I uppdraget ingår även att göra en översyn av rutiner samt redovisa handläggningstider på ett enhetligt sätt.¹¹ Av förordning (2011:1237) om miljöprövningsdelegationer framgår dessutom att miljöprövningsdelegationerna ska samverka och samråda med varandra i frågor om handläggning som är gemensam för deras verksamheter.

¹⁰ Ibid.

¹¹ Ibid.

3. Ledtider vid tillståndsprövning av B-verksamheter

Verksamhet med mindre omfattande miljöpåverkan klassificeras som B-verksamhet och tillståndsprövas av miljöprövningsdelegationerna. Eventuella överklaganden av dessa ärenden hanteras av mark- och miljödomstolarna. Exempel på B-verksamheter är täktverksamheter, avfallshantering, avloppsrening, livsmedelsframställning (bryggeri, slakteri, mejeri etc.), verkstadsindustri, kemisk industri och jordbruksverksamheter.

I detta kapitel beskrivs handläggningstiderna för tillståndsprövning av B-verksamheter – från att ansökan inkommer till miljöprövningsdelegationen till eventuell överklagan. Kapitlet besvarar studiens övergripande frågeställningar när det gäller B-verksamhet, vilket innebär att en nulägesbeskrivning, jämförelse med resultatet från föregående studie samt identifiering av förändringsfaktorer som kan bidra till att förklara eventuella förändringar eller skillnader.

Inledningsvis redovisas antal B-ärenden som granskats inom ramen för aktstudien. Därefter beskrivs dels tidsåtgången för den totala ledtiden för handläggningen, dels tidsåtgången för de olika delmomenten i processen. Utifrån vad som framkommit i aktstudien presenteras avslutningsvis sammanfattande slutsatser avseende handläggningstiderna för B-ärenden.

3.1 Totala antalet B-ärenden som avgjorts av miljöprövningsdelegationerna

Rambölls aktstudie avseende B-ärenden omfattar totalt 1 839 fullständiga ärenden som beslutats av miljöprövningsdelegationerna under åren 2011–2014. Det totala antalet ärenden kan jämföras med föregående studie som omfattade totalt 2 104 B-ärenden.

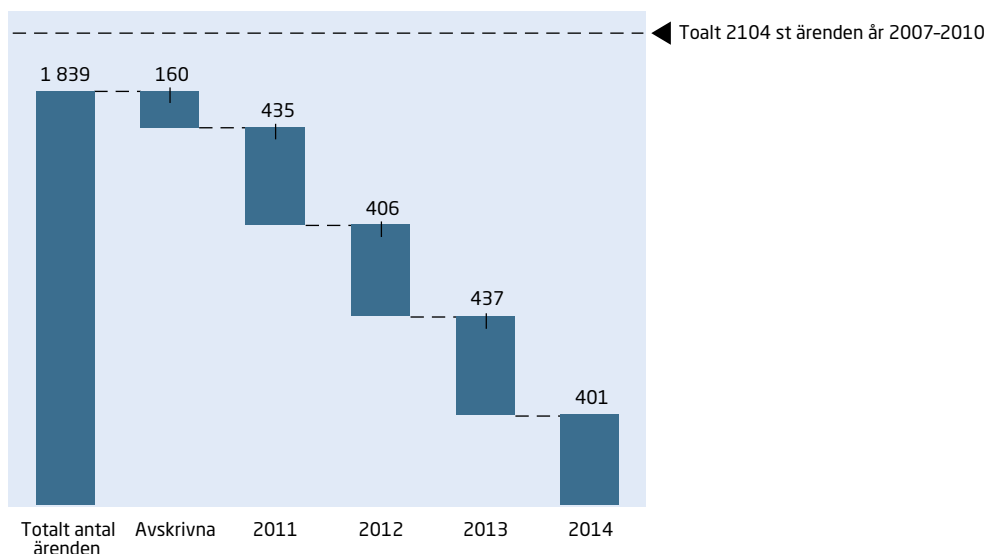
I föreliggande studie har 160 ärenden, vilket motsvarar knappt 9 procent av det totala antalet, exkluderats från vidare beräkningar, då dessa ärenden har avskrivits av miljöprövningsdelegationen. Detta innebär att Rambölls beräkningar av handläggningstiden för B-ärenden under perioden 2011–2014 baseras från totalt 1 679 ärenden. Därmed omfattar beräkningarna 300 färre ärenden än den föregående studien.

Av figur 5 framgår att antalet ärenden per år har varit relativt konstant under perioden 2011–2014. Detta kan jämföras med uppgifter från föregående studie som visade att antalet B-ärenden per år ökade över tid från drygt 480 ärenden år 2007 till knappt 520 ärenden år 2010. Antalet ärenden per år har därmed minskat och genomgående varit färre under perioden 2011–2014 än under 2007–2010.

Möjliga förklaringar till utvecklingen avseende antalet B-ärenden

I intervjuerna med representanter för länsstyrelserna framgår att ärendemängdens utveckling under perioden 2011–2014 och jämfört med föregående troligen kan förklaras av en rad bidragande och delvis samverkande orsaker. Representanterna lyfter fram allt fram konjunkturen, antalet vindkraftsärenden och förändrade regler kring prövningsnivåer som möjliga förklaringsfaktorer. I intervjuerna framgår dessutom att respondenterna framför allt uttrycker möjliga förklaringar till varför antalet *inkomna* B-ärenden har minskat under de senaste åren. Detta kan ställas mot Rambölls datamaterial som omfattar *beslutade* B-ärenden under de studerade perioderna. Det är därmed möjligt att de förklaringar som lyfts fram i intervjuerna inte helt och hållet har slagit igenom i Rambölls datamaterial.

Figur 5. B-ärenden: Totalt antal B-ärenden över tid, år 2011-2014

Merparten av de intervjuade företrädarna för länsstyrelser lyfter fram konjunkturen som en möjlig orsak till att antalet prövningar av B-verksamhet har minskat jämfört med perioden 2007–2010. Nästintill samtliga intervjuade företrädare för länsstyrelser menar att en sjunkande konjunktur kan förklara varför antalet tillståndsansökningar till miljöprövningsdelegationerna har minskat. En miljöakkunnig menar att en sämre konjunktur bland annat avspeglas i att tillståndsansökningar avseende ny industri-verksamhet varit färre än tidigare. Två respondenter pekar på att uppfödning av fjäderfä var särskilt lönsamt under några år och att ansökningar avseende den typen av ärenden ökade under samma period, men att den uppgången mattats under de senaste åren. En ordförande för en miljöprövningsdelegation menar att framförallt djurhållning, särskilt uppfödning av fjäderfä och svin, är konjunkturkänsliga.

"Konjunkturen är avgörande för företagets investeringsvilja."

Några respondenter poängterar att det längre antalet ärenden inte enbart kan förklaras av den allmänna konjunkturen. En något sämre konjunktur under de senaste åren har enligt intervjupersonerna sammanfallit med omfattande infrastruktursatsningar som lett till att bland annat antalet ansökningar för grustäkter har ökat. Politiska beslut, såsom satsningar på infrastruktur, kan enligt intervjupersonerna ha en direkt effekt på antalet tillståndsansökningar till miljöprövningsdelegationen.

Respondenternas resonemang om konjunkturens och investeringsviljans betydelse för utvecklingen av antalet B-ärenden under de studerade perioderna kan även jämföras med till exempel Statistiska Centralbyråns uppgifter om industrins investeringar. Statistiken visar att industrins investeringar i maskiner och byggnader minskade kraftigt i samband med finanskrisen år 2008, men därefter, fram till och med år 2012, skedde en viss återhämtning.¹² Den ökning som återfinns i investeringsstatistiken tycks därmed inte avspeglas i antalet B-ärenden under perioden 2011–2014. En förklarande orsak

¹² Statistiska Centralbyrån. "Industrins investeringar. Korrigerad 2015-11-20" http://www.scb.se/sv_/Hitta-statistik/Statistik-efter-amne/Naringsverksamhet/Naringslivets-investeringar/Investeringsenkaten/11593/11600/Naringslivets-investeringar-oktobrenkaten-2013/38908/ (Hämtad 2015-11-23)

till detta kan möjligen vara att investeringarna framförallt berör A-verksamhet och/eller att det finns en eftersläpning mellan dessa investeringar och ansökningar om B-verksamhet.

Konjunkturens genomslag och betydelse som förklaring till de senaste årens utveckling avseende B-ärenden kan även diskuteras med utgångspunkt i de resonemang som fördes fram i Rambölls föregående studie. En majoritet av de representanter för miljöprövningsdelegationer som intervjuades vid den föregående studien lyfte fram konjunkturen fram som en de viktigaste faktorerna som påverkar antalet tillståndsansökningar. Ramböll beskrev dock en osäkerhet kring sambandet mellan konjunkturen och antalet ansökningar framöver. Det framfördes bland annat att det finns ett uppdämt behov av investeringar i Sverige, vilket innebär att det är rimligt att anta att tillståndsansökningarna bör öka i snabbare takt än Sveriges tillväxt. Därtill diskuterades att fler infrastruktursatsningar och högre råvarupriser kan leda till ett ökat antal ansökningar. Mot detta ställdes argument som istället talar för att antalet ansökningar kan förväntas minska. Det framfördes bland annat att svenska investeringar i större utsträckning flyttar utomlands och att de utländska investeringarna i Sverige inte är tillräckliga för att väga upp effekterna på antalet ansökningar. För att fastställa konjunkturens och investeringarnas reella påverkan på de senaste årens utveckling när det gäller B-ärenden krävs sannolikt en djupare analys som inte är möjlig inom ramen för den här studien.

Utöver den allmänna konjunkturen menar flera respondenter att färre vindkraftsansökningar kan vara en bidragande orsak till att antalet ansökningar har minskat under de senaste åren. Merparten av de intervjuade företrädarna för länsstyrelser uppfattar att antalet prövningar av vindkraftsanläggningar ökade markant för 5–10 år sedan, men därefter har minskat i flera län. Enligt respondenterna har marknaden för vindkraftsanläggningar mattats något, vilket lett till färre ansökningar om tillstånd för uppförande och drift av vindkraftsanläggningar. En av respondenterna uttrycker:

”Man kan säga som så att jag har varit med sedan 2008 och när jag började var det mycket vindkraft under de första fem åren. En helt otrolig expansion. Sen de senaste åren står vindkraftmarknaden helt stilla.”

Hälften av respondenterna menar att vindkraftsärendena har minskat eftersom vindkraften är mindre subventionerad än tidigare och att elpriserna inte längre driver på den fortsatta utbyggnaden av vindkraftsanläggningar i samma takt som tidigare. Två respondenter berättar att tillståndsprövning av vindkraftsanläggningar har varit mycket omfattande under de senaste tio åren, men att det nu uppförts så många vindkraftsanläggningar och att de inte återstår särskilt många områden i länet som är lämpliga för stora vindkraftsparker.

De uppgifter som förs fram av flera representanter kan jämföras med den bild som framkommer av Rambölls sökningar i datamaterialet med beslutade ärenden från år 2007–2010 och 2011–2014. Rambölls sökningar efter B-ärenden som handlar om uppförande eller drift av vindkraftsanläggningar¹³ visar att denna typ av ärenden nästintill har fördubblats under perioden 2011–2014 jämfört med föregående period. Enligt Rambölls genomgång beslutades knappt 150 vindkraftsärenden under åren 2007–2010, vilket kan jämföras med knappt 300 vindkraftsärenden under åren

¹³ Ramböll har sökt i datamaterialet efter ärenden där ”vind” ingår i ärendemeningen.

2011–2014. Datamaterialet visar att antalet vindkraftsärenden har ökat kontinuerligt under de båda studerade perioderna. Av datamaterialet framgår även att nästintill samtliga miljöprövningsdelegationer beslutade i fler vindkraftsärenden åren 2011–2014 jämfört med åren 2007–2010, vilket tyder på att det handlade om en generell ökning i stora delar av landet.¹⁴ I sammanhanget bör dock betonas att Rambölls datamaterial omfattar ärenden som har *beslutats* av miljöprövningsdelegationerna under de studerade perioderna. Det är därmed tänkbart att det finns en eftersläpning i datamaterialet och att minskningen framför allt berör de vindkraftsärenden som inkommit under perioden 2011–2014 men avgjorts under år 2015 eller senare.

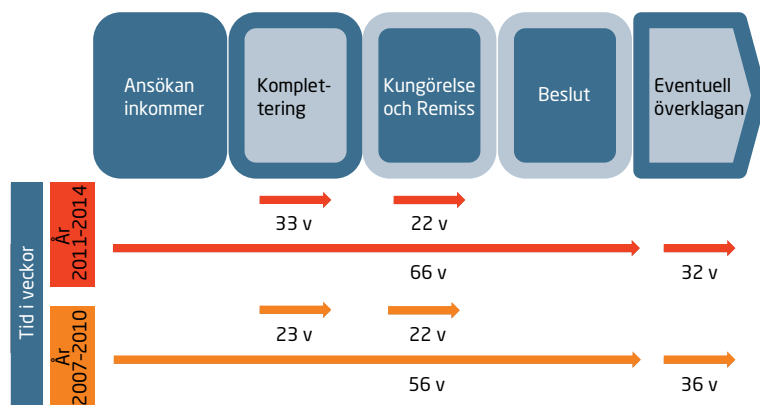
Vid sidan av konjunkturen och antalet vindkraftsärenden pekar några respondenter även på juridiska förändringar som inneburit att prövningsnivåerna, det vill säga vilka verksamheter som behöver tillstånd, har förändrats under de senaste åren. En intervjuad ordförande för en miljöprövningsdelegation exemplifierar genom att berätta att reglerna för vilka vindkraftsanläggningar och djurbesättningar som är tillståndspliktiga har förändrats under de senaste åren. Detta har bland annat inneburit att mindre vindkraftsanläggningar numera inte behöver söka tillstånd hos länsstyrelsen utan endast är anmälningspliktiga.

En annan respondent menar dock att förändrade prövningsnivåer inte ger en fullgod förklaring till att antalet B-ärenden har minskat under de senaste åren. Att det numera krävs fler djurenheter för att djurhållningen ska vara tillståndspliktig leder inte nödvändigtvis till färre tillståndsansökningar till miljöprövningsdelegationerna. Enligt respondenten motverkas den förväntade effekten av att djurbesättningarna generellt blivit allt större och att det därmed är en större andel av lantbruken som är tillståndspliktiga istället för anmälningspliktiga.

3.2 Handläggningstid från ansökan till eventuell överklagan - B-ärenden

I följande avsnitt redogörs för tidsåtgången i prövningsprocessen, från det att ansökan inkommer till miljöprövningsdelegationen till dess att delegationen fattar beslut i ärendet. Samtliga tider i veckor är hämtade från aktstudien som omfattar datamaterial från landets länsstyrelser. Figur 6 åskådliggör handläggningstiden för ett genomsnittligt B-ärende under åren 2007–2010 respektive 2011–2014.

Figur 6. Övergripande bild över tidsåtgång från inkommen ansökan till eventuell överklagan - B-ärenden

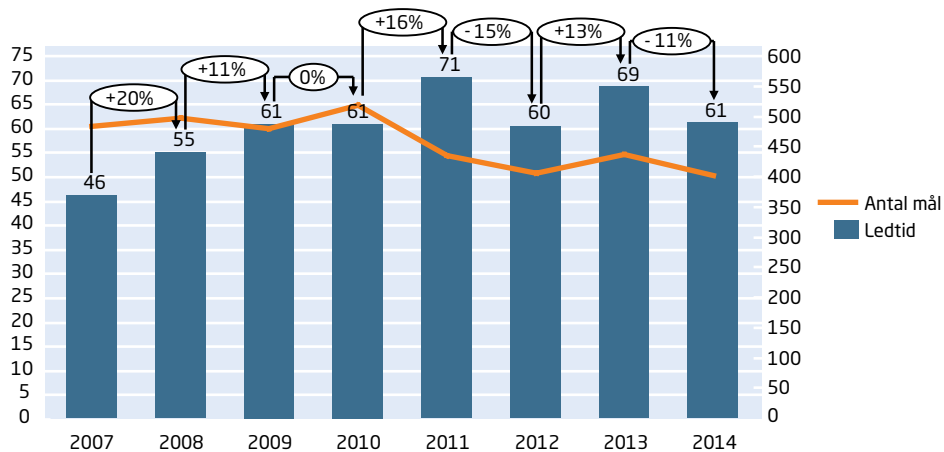
¹⁴ När resultatet av sökningarna ställs samman utifrån dagens miljöprövningsdelegation framkommer att antalet vindkraftsärenden har ökat i samtliga prövningsområden förutom Skåne och Stockholm.

Den totala ledtiden för ett genomsnittligt B-ärende har ökat med 10 veckor jämfört med föregående studie. Tiden för komplettering har ökat med 10 veckor, medan remisstiden är densamma som vid föregående studie. Av figuren framgår även att den genomsnittliga tiden för överklagan har minskat med fyra veckor jämfört med föregående studie.

3.3 Totala ledtiden för B-ärenden på aggregerad nivå

I figur 7 redovisas den genomsnittliga tidsåtgången för hela prövningsprocessen hos miljöprövningsdelegationerna per år när det gäller B-ärenden. Därtill sätts den totala ledtiden i relation till antalet B-ärenden som prövats per år. Av figuren framgår att den genomsnittliga totala ledtiden var generellt något längre under åren 2011–2014 jämfört med åren 2007–2010. Den genomsnittliga totala ledtiden har varierat mellan 46 veckor (år 2007) och 71 veckor (år 2011) under hela perioden 2007–2014.

Figur 7. B-ärenden: total ledtid (veckor) och antal ärenden, år 2007-2014.
Vänster y-axel = ledtid, höger y-axel = antal ärenden

Figuren visar att den genomsnittliga totala ledtiden var något längre år 2011 och år 2013 än övriga studerade år. I aktstudien framkommer inga närmare förklaringar till dessa ökningar, men i intervjuerna ges indikationer på att åtminstone den genomsnittliga ledtiden för år 2013 kan hänga samman med sammanslagningen av miljöprövningsdelegationer från tidigare 21 till dagens tolv delegationer.

3.3.1 Möjliga förklaringar till utvecklingen avseende total ledtid för B-ärenden på aggregerad nivå

Samtliga intervjuade företrädare för länsstyrelserna vittnar om att en längre genomsnittlig ledtid år 2013 troligen förklaras av att många av de tolv miljöprövningsdelegationerna tog över icke avslutade ärenden från andra länsstyrelser i och med sammanslagningen i juni 2012. Respondenterna menar att flera av de ärenden som övertogs var förhållandevis komplicerade och i flertalet fall redan hade en lång handläggningstid vid överlämnandet. Intervjupersonerna menar att effekten av de överlämnade ärendena avspeglas i längre handläggningstider under den senare delen av den studerade perioden. En ordförande för en miljöprövningsdelegation berättar:

”När vi tog över från [...] län var det riktigt många gamla ärenden. De hade haft problem och det hade blivit ärenden liggande. Det var ärenden som var flera år gamla. Det var en tung ryggsäck i början och den har funnits kvar men nu är vi av med de riktigt gamla ärendena.”

I intervjuerna pekar respondenterna på att vissa typer av ärenden generellt är mer komplicerade än andra och att dessa ärenden därför tar längre tid att pröva. Respondenterna menar framför allt att vindkraftsärenden vanligtvis tar exceptionellt lång tid att pröva. Vindkraftsärendena är enligt respondenterna omfattande, komplexa och kontroversiella, vilket leder till att många parter vill yttra sig i ärendet. Vindkraftverk blir ofta placerade i naturområden där det kan vara svårt att bedöma påverkan på närmiljön. Oftast finns det dessutom många närboende som kan uppleva vindkraftverken som störande. Därtill är prövningsprocessen vid vindkraftsärenden på flera sätt mer komplex än vid andra typer av ärenden. Ett exempel på detta är kravet på att kommunen ska tillstyrka tillstånd för vindkraftverk.

”Vi har försökt beta av de äldsta först och då blir det längre handläggningstider totalt. Mycket är vindkraft och det drar iväg på tiden generellt.”

Flera respondenter hänvisar till att miljöprövningsdelegationerna även fortsättningsvis har hanterat många vindkraftsärenden. Detta bekräftas av Rambölls genomgång av datamaterialet som visar att vindkraftsärendena har ökat i både antal och andel av det totala antalet beslutade B-ärenden under perioden 2011–2014 jämfört med föregående period. Respondenterna uppfattningar om vindkraftsärenden som särskilt tidskrävande bekräftas till viss del av de fördjupade analyser som Ramböll genomförde i samband med 2012 års studie. Rambölls regionala analyser utifrån utvalda ärendetyper visade att den genomsnittliga totala ledtiden för vindkraftsärenden var längre än genomsnittet för samtliga ärenden i sju av elva prövningsområden under perioden 2007–2010.¹⁵ Av analysen framkom även att ledtiderna avseende vindkraftsärenden skiljer sig markant mellan olika prövningsområden. Skillnaderna mellan miljöprövningsdelegationerna i detta avseende beror troligtvis på mängden ärenden som handläggs och rutinerna kring dessa.

I föregående studie lyftes även den generella arbetsbelastningen och bristen på resurser fram som möjliga förklaringar till att den totala ledtiden ökar. Dessa faktorer betonas även i de nu genomförda intervjuerna med företrädare för länsstyrelserna. Hälften av företrädarna för länsstyrelserna menar att de resurser som tilldelats miljöprövningsdelegationerna och beredningen av delegationens ärenden inte står i proportion till ärendemängden och lagstiftningens utökade krav. En företrädare menar att de fulla konsekvenserna av bristande resurser har kunnat undvikas tack vare att ärendeströmningen har varit lägre under de senaste åren. Citatet nedan speglar respondenternas resonemang i den här frågan.

”Vi ser ju inte att våra handläggningstider har sjunkit dramatiskt och det beror säkert på att vi inte fått mer resurser men fler ärenden. Vi har försökt beta av de äldsta först och då blir det längre handläggningstider totalt.”

”Vi fick fördubbling av ärenden men inte fördubbling av resurser. Man kan konstatera att det blev en åttstramning.”

¹⁵ . Ramböll studerade genomsnittlig ledtid för tillståndsprövning avseende uppförande av vindkraftsanläggning i prövningsområden med tre eller fler ärenden under perioden 2007–2010. Detta innebar att analysen inte omfattade Uppsala län. Ramböll sammanställde uppgifterna utifrån de tolv nya prövningsområdena. Resultatet sammanställdes utifrån de tolv nuvarande prövningsområdena

Sambandet mellan genomsnittlig total ledtid och personalresurser studerades närmare i Rambölls regionala analys i samband med 2012 års studie. Ramböll fann ett mycket svagt samband mellan ledtid och antalet personalresurser per ärende under perioden 2007–2010. Av analysen framkom att några länsstyrelser med små personalresurser hade förhållandevis korta ledtider, medan andra länsstyrelser med avsevärt mycket mer personalresurser hade längre ledtider. Enligt analysen kan skillnaderna möjligen ses som ett mått på effektiviteten hos respektive länsstyrelse. I Rambölls analys betonades dock att skillnaderna även kan bero på andra aspekter, till exempel vilka typer av ärenden som prövas och vilka intressenter, såsom företag, organisationer och privatpersoner, som berörs av ärendena.

Ytterligare en aspekt som lyfts fram i nästintill samtliga intervjuer med företrädare för länsstyrelserna handlar om kvaliteten på ansökan. När ansökan från början håller en hög kvalitet krävs i allmänhet färre kompletteringar och det dyker även upp färre frågor under den fortsatta handläggningen, vilket enligt respondenterna innebär att hela handlägningsprocessen kan förkortas avsevärt. Denna problematik betonades i föregående studie och enligt respondenterna kan fortsatt långa ledtider förklaras av att ansökningar som håller bristande kvalitet även fortsättningsvis uppfattas som ett problem.

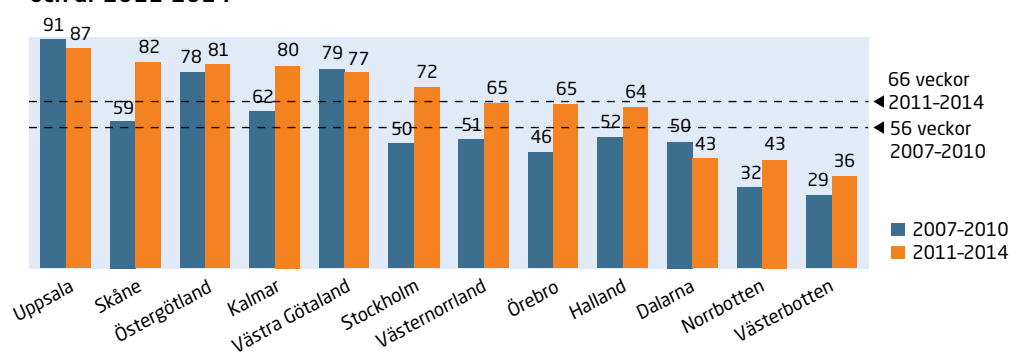
”Kvaliteten på handlingarna har inte blivit bättre och det motverkar att handläggningen ska kunna gå snabbt.”

3.4 Totala ledtiden för B-ärenden per miljöprövningsdelegation

I Rambölls aktstudier framkommer dessutom att den genomsnittliga totala ledtiden för B-ärenden varierar starkt mellan olika miljöprövningsdelegationer. Under åren 2011–2014 hade Uppsala (87 veckor) den längsta genomsnittliga totala ledtiden, medan Västerbotten (36 veckor) hade den kortaste. Därmed skiljer det nästintill ett år mellan de miljöprövningsdelegationer som uppvisar den längsta respektive kortaste genomsnittliga totala ledtiden.

Jämförelser mellan miljöprövningsdelegationerna över tid kompliceras av att antalet miljöprövningsdelegationer har förändrats. För att kunna jämföra resultaten från årets aktstudie med den föregående studien har Ramböll aggregerat resultaten till tolv miljöprövningsdelegationer för hela tidsperioden i enlighet med 2012 års sammanslagning. Av detta sammanvägda resultat framkommer att miljöprövningsdelegationerna i Västerbotten och Uppsala län hade den kortaste respektive längsta genomsnittliga totala ledtiden under de båda studerade perioderna.

Figur 8. B-ärenden: total ledtiden (veckor) per miljöprövningsdelegation år 2007-2010 och år 2011-2014*

* För att kunna studera utvecklingen under hela perioden 2007-2014 är miljöprövningsdelegationerna aggregerade till 12 stycken för hela tidsperioden. Genomsnittlig ledtid för respektive miljöprövningsdelegation år 2007-2010 är beräknad utifrån det aggregerade genomsnittet för respektive delegation dividerat med antal län som delegationen representerar från och med juni 2012.

Vidare framgår att den genomsnittliga totala ledtiden har blivit längre hos de flesta miljöprövningsdelegationerna under år 2011–2014 jämfört med år 2007–2010. Endast hos delegationerna i Dalarnas, Uppsalas och Västra Götalands län har den totala ledtiden blivit något kortare under åren 2011–2014 än under föregående period.

Fyra miljöprövningsdelegationer blev inte sammanslagna med andra delegationer vid koncentrationen av miljöprövningsdelegationerna år 2012. Det är särskilt intressant att studera dessa delegationer eftersom de inte har påverkats av koncentrationen i samma utsträckning som övriga delegationer. Av figur 8 framgår att miljöprövningsdelegation i Västra Götalands län är den enda av dessa fyra delegationer som har en kortare genomsnittlig ledtid under år 2011–2014 jämfört med år 2007–2010. Hos miljöprövningsdelegationerna i Hallands, Norrbottens och Västerbottens län har den totala ledtiden ökat i jämförelse med föregående period.

3.4.1. Möjliga förklaringar till utvecklingen avseende total ledtid per miljöprövningsdelegation

I intervjuerna med företrädare för länsstyrelserna framförs en rad tänkbara förklaringar till varför den totala ledtiden i de flesta fall har blivit längre. Därtill menar företrädarna att dessa faktorer även kan förklara varför det fortsatt finns förhållandevis stora skillnader mellan miljöprövningsdelegationerna när det handlar om total ledtid.

Respondenterna pekar framförallt på ärendenas komplexitet och omfattning som viktiga förklaringsfaktorer till fortsatta skillnader mellan olika länsstyrelser och att den totala ledtiden i flertalet fall blivit längre. Enligt respondenterna kräver vissa ärenden, såsom vindkraftsärenden, oftast mycket längre hantering än andra ärenden, såsom mindre täktärenden. Ett komplicerat, omfattande och många gånger kontroversiellt ärende, som till exempel en vindkraftspark, kräver en mer omfattande handläggning där även många parter vill yttra sig och lämna synpunkter i ärendet. Respondenterna vittnar om att framförallt andelen vindkraftsärenden av den totala ärendemängden har ökat under de senaste åren, vilket enligt respondenterna kan förklara att ledtiderna i flera fall har blivit längre.

Respondenterna framhåller att det finns stora skillnader när det gäller miljöprövningsdelegationernas ärendesammansättning. Skillnaderna kan enligt respondenterna vara en bidragande orsak till att ledtiderna varierar mellan delegationerna. Den här typen av förklaringsfaktor lyftes även fram vid 2012 års studie, men enligt Rambölls analys var det då inte möjligt att ge ett entydigt svar på i vilken utsträckning som ärendesammansättningen kan förklara varför ledtiderna varierar mellan miljöprövningsdelegationerna. I viss mån kunde korta respektive långa ledtider härledas till vilka ärendetyper som miljöprövningsdelegationerna framför allt hanterade, men det fanns även tydliga undantag som pekar på att även aspekter har betydelse.

I föreliggande studie menar flera respondenter att skillnaderna avseende ärendesammansättning till viss del har blivit tydligare i och med sammanslagningen av miljöprövningsdelegationerna. Häften av de intervjuade företrädare för miljöprövningsdelegationer pekar till exempel på regionala skillnader som innebär att typen av ärenden beror på var i provningsområdet (det vill säga vilket län) som sökande är hemmahörande. Till viss del har sammanslagningen därmed inneburit att miljöprövningsdelegationerna har fått delvis nya ärenden att hantera. Detta har i sin tur lett till bland annat nya kompetensbehov hos miljöprövningsdelegationerna. Av intervjuerna framgår att de förändrade förutsättningarna i allmänhet har kunnat överbryggas med hjälp av överflyttning av personal, nyrekryteringar och kompetensutveckling av befintlig personal.

”Hamnar och fiskberedning hade vi ju inte tidigare. Det fick vi ju nu.”

Det faktum att den totala ärendemängden har minskat under perioden 2011–2014 jämfört med föregående period tyder på att ärendemängden inte är den primära förklaringsfaktorn till att den totala ledtiden har blivit längre hos de flesta miljöprövningsdelegationer. Då den totala ledtiden under perioden 2011–2014 sätts i relation till antalet ärenden hos respektive miljöprövningsdelegation framgår heller inte ett tydligt mönster.

Figur 9 ger endast en svag antydning till att den totala ledtiden minskar när antalet ärenden ökar. Detta tyder på att den generella ökningen i total ledtid inte helt kan förklaras av skillnader i ärendemängd mellan de olika miljöprövningsdelegationerna. Detta kan jämföras med att föregående studie visade en viss tendens som tyder på att den totala ledtiden minskar när antalet ärenden ökar. Det skulle i så fall kunna förklaras av att de miljödelegationer med flest ärenden oftast har många ärenden av en specifik typ och då särskilt täktärenden, vilka inte uppfattas som lika tidskrävande som till exempel vindkraftsärenden.

Figur 9. B-ärenden: Total ledtid för prövningsprocessen (veckor) och totalt antal mål per miljöprövningsdelegation 2011-2014*

* För att kunna studera utvecklingen under hela perioden 2007-2014 är miljöprövningsdelegationerna aggregerade till 12 stycken för hela tidsperioden. Genomsnittlig ledtid för respektive miljöprövningsdelegation år 2007-2010 är beräknad utifrån det aggregerade genomsnittet för respektive delegation dividerat med antal län som delegationen representerar från och med juni 2012.

Flera intervjupersoner pekar på att sammanslagningen av miljöprövningsdelegationer inneburit att nästintill samtliga delegationer har fått ett utökat prövningsområde, vilket i ett inledande skede även innebar att nuvarande delegationer tog över gamla och oftast komplicerade ärenden från andra länsstyrelser. Respondenterna menar att de extra resurser som tillsattes för att hantera övergången från 21 till tolv delegationer i flertalet fall inte varit tillräckliga. Länsstyrelserna har enligt respondenterna inte haft möjlighet att handlägga inkomna ärenden i den takt som varit önskvärt. Respondenterna berättar att länsstyrelsernas utökade anslag i samband med sammanslagningen har sjunkit successivt för att under 2015 upphöra helt. En av respondenterna diskuterar utvecklingen i relation till målsättningen att varje ärende ska beslutas inom sex månader från det att en fullständig ansökan har lämnats in:

”Om man tar bort alla gamla ärenden från 2012 så kan jag se att fler ärenden klarar sex månader och fler klarar ett år. [...] Det fanns ju gamla ärenden från 2009 som drog ner. Men om vi skalar bort de gamla ärendena så klarar vi det snabbare nu.”

I sammanhanget bör nämnas att bland nuvarande miljöprövningsdelegationer finns även fyra delegationer¹⁶ som inte fick ett utökat prövningsområde i samband med sammanslagningen. Ett utökat prövningsområde och överlämnade ärenden kan därmed inte användas för att förklara varför den totala ledtiden även har blivit längre hos merparten av dessa delegationer.

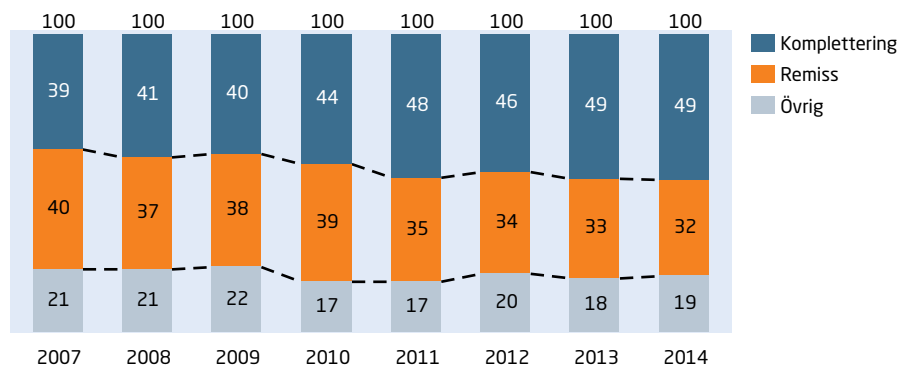
De gemensamma målsättningarna som bland annat anger att varje ärende ska beslutas inom sex månader från det att en fullständig ansökan lämnats in beskrivs i positiva ordalag av flertalet respondenter. Enligt respondenterna bidrar dessa målsättningar till att skapa förutsättning för gemensamma strukturer för uppföljning och effektivisering. En av respondenterna menar dock att fokuseringen kring måluppfyllelse kan leda till att länsstyrelsen suboptimerar sina resurser. Det skulle i dessa fall innebära att länsstyrelsen framför allt arbetar för att korta handläggningstiden för de ärenden som tar allra längst tid, men därigenom låter andra ärenden ta längre tid än nödvändigt.

3.5 De tre beräknade ledtiderna som andel av den totala ledtiden för B-ärenden på aggregerad nivå

Genom att dela upp den totala ledtiden i olika delar är det möjligt att närmare studera tidsåtgången för handläggningen. Ramböll delar in den totala ledtiden i kompletteringstid, remisstid och övrig tid. Med kompletteringstid menas tiden från att ansökan inkommer fram till att ansökan anses vara komplett. Remisstiden är den tiden från att ansökan skickas ut på remiss till att sista yttrandet inkommer. Den övriga tiden är den tid som återstår av den totala ledtiden då kompletteringstid och remisstid är borträknat. Under övrig tid finns ärendet hos miljöprövningsdelegationen för handläggning.

Figur 10 visar hur stor andel av den totala ledtiden som utgörs av kompletteringstid, remisstid respektive övrig tid. Av figuren framgår att kompletteringstidens andel av den totala ledtiden har ökat något under åren 2011–2014, vilket även är en fortsättning på den trend som kunde urskiljas i föregående studie. Remisstiden har som andel av den totala ledtiden legat relativt stilla under perioden 2011–2014. I jämförelse med föregående studie har remisstidens andel av den totala ledtiden minskat i relation till övriga delar. När det gäller övrig tid har dess andel av den totala ledtiden legat relativt stilla kring 20 procent under hela perioden 2007–2014.

Figur 10. B-ärenden: de tre beräknade ledtiderna som andel av den totala tiden 2007-2014 (%)

¹⁶ Hallands, Norrbottens, Västerbottens och Västra Götalands län

I följande avsnitt ges en närmare beskrivning av utvecklingen avseende den totala ledtidens olika delar. Genom att studera de olika delarna närmare är det möjligt att identifiera tänkbara förklaringsfaktorer till eventuella förändringar över tid.

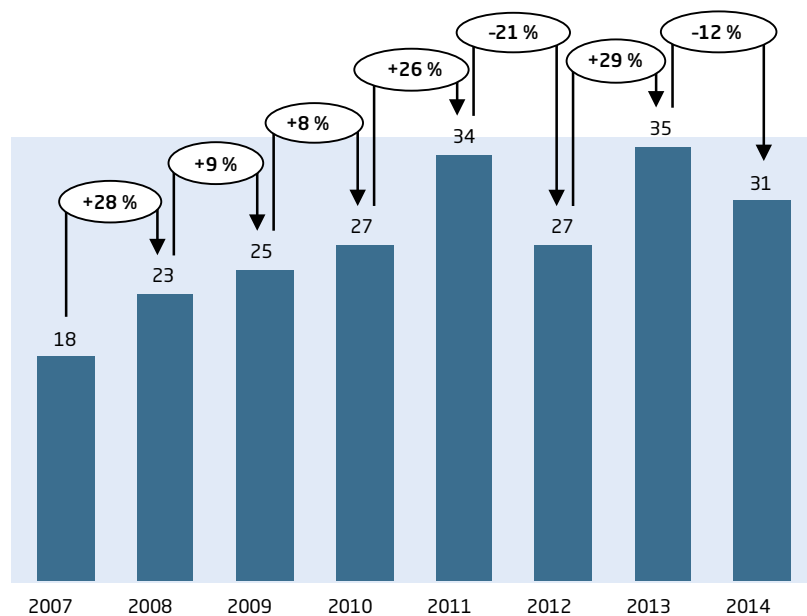
3.5.1 Kompletteringstiden för B-ärenden på aggregerad nivå

Aktstudien visar att den genomsnittliga kompletteringstiden har ökat från 23 veckor under år 2007–2010 till 33 veckor under år 2011–2014. Därmed har den genomsnittliga kompletteringstiden blivit tio veckor längre jämfört med föregående studie.

Av figur 11 framgår att kompletteringstiden har varierat mellan 27 och 35 veckor under åren 2011–2014, vilket kan jämföras med en kontinuerlig ökning under åren 2007–2010. Sammantaget tycks kompletteringstiden ha ökat från en nivå kring 20 veckor till en relativt stabil nivå kring 30 veckor.

Figuren visar även att kompletteringstiden har varierat med 17 veckor under de studerade perioderna. Kompletteringstiden har därmed varierat i större utsträckning än både kompletteringstiden och den övriga tiden under samma period.

Figur 11. B-ärenden: genomsnittlig kompletteringstid (veckor) år 2007-2014

3.5.2 Möjliga förklaringar till utvecklingen avseende kompletteringstid för B-ärenden på aggregerad nivå

Variationerna över tid avseende den genomsnittliga kompletteringstiden kan enligt de intervjuade företrädarna för länsstyrelser främst förklaras av tillståndsansökningarnas varierande kvalitet. Då ansökan inte innehåller tillräckligt underlag för att kunna kungöras krävs en eller flera kompletteringar från sökanden. Respondenterna menar att kompletteringstiden dessutom kan bli mer eller mindre utdragen beroende på hur omfattande kompletteringar som behövs och hur snabbt sökanden inkommer med de efterfrågade kompletteringarna. Citatet nedan speglar respondenternas syn på ansökans betydelse för prövningsprocessen.

”Är det en bra ansökan där man belyser alla faktorer som ska göras så krävs det färre kompletteringar och det är lättare hela vägen.”

”Bra kompletta ansökningar som vi kan skicka direkt genom hela processen kan gå väldigt fort.”

Enligt respondenterna håller ansökningarna i flertalet fall en hög nivå, men det finns även många ansökningar där kompletteringsbehovet är stort. Problematiken kring bristande kvalitet på ansökan belystes även i Rambölls föregående studie. I intervjuer med företag framkom att det finns delade uppfattningar om kompletteringsprocessen bland sökanden, vilket troligen är en bidragande orsak till att ansökningarnas kvalitet varierar. Många företag som ansöker om tillstånd för B-verksamhet vill i möjligaste mån undvika kompletteringar genom att lägga stor kraft på ansökan innan den lämnas in till miljöprövningsdelegationen. Andra företag ser kompletteringar som en given del av processen och kommunikationen med länsstyrelsen. I dessa fall lämnar företaget in ansökan för att därefter få respons och vidare instruktioner om kompletteringar av prövningsmyndigheten.

Genom intervjuerna med sökanden undersöktes även hur sökandes arbetsinsats fördelades över prövningsprocessen, från att förstudien inleds till att miljöprövningsdelegationen fattar sitt beslut. Rambölls analys visade att sökanden lade merparten (89 procent) av sin arbetsinsats i de förberedande processtegen, det vill säga innan ansökan inkommit till miljöprövningsdelegationen. De sökande uppgav därmed att resterande arbetsinsats (11 procent) sker efter att ansökan har lämnats in. Fördelningen tycks tyda på att sökande vanligtvis inte behöver ägna stora arbetsresurser på att komplettera sin ansökan. Om ansökningarna generellt håller låg kvalitet borde sökanden rimligen lägga en betydande del av arbetsinsatsen på att komplettera ansökan efter att den lämnats in till miljöprövningsdelegationen.

Inom ramen för den här studien är det inte möjligt att besvara frågan om huruvida ansökningarnas bristande kvalitet är en avgörande förklaring till kompletteringstidens utveckling under de senaste åren. I intervjuerna med representanter för länsstyrelserna har dock möjliga tillvägagångssätt för att höja ansökningarnas kvalitet diskuterats. För att säkerställa att ansökan håller tillräckligt hög kvalitet krävs enligt nästintill samtliga respondenter tydliga riktlinjer och instruktioner för sökanden att förhålla sig till. Genom att öka sökandens kunskaper om vad ansökan bör innehålla och vilka aspekter som är särskilt viktiga är det enligt respondenterna möjligt att undvika många till synes onödiga kompletteringar. Respondenterna lyfter fram flera möjligheter för såväl länsstyrelsen som andra parter att bidra till en förbättring av tillståndsansökningar.

Det enskilt viktigaste tillfället för att förmedla instruktioner om ansökan är enligt respondenterna i samrådsfasen. I samband med samrådet finns goda möjligheter att lyfta fram de aspekter som bör ägnas stor uppmärksamhet i ansökan. En ordförande för en miljöprövningsdelegation menar särskilt att varje ärende är unikt och att generella riktlinjer om hur ansökan ska utformas inte alltid ger svar på vad som är viktigt att lyfta fram i det enskilda fallet. Respondenten anser därför att samrådet är ett viktigt tillfälle för dialog mellan sökanden och länsstyrelsen. Att dokumentera samrådet och förmedla de synpunkter som förs fram vid samrådet är enligt respondenten särskilt viktigt för att säkerställa en genomgående högre kvalitet i ansökningarna.

Några respondenter menar även att branschorganisationer kan göra en stor insats för att förmedla branschspecifika instruktioner om vad en ansökan bör innehålla.

Respondenterna pekar på goda exempel, såsom Sveriges Bergmaterialindustri¹⁷, som har tagit fram en handbok om tillståndsprövning som anpassats med utgångspunkt i branschens särskilda förutsättningar. En respondentanser att branschorganisationer generellt har större möjligheter än miljöprövningsdelegationerna att nå ut direkt till berörda företag med relevant och branschpassad information om prövningsprocessen.

Utöver ansökans kvalitet lyfter samtliga respondenter även fram ärendenas komplexitet som en viktig förklaringsfaktor till att kompletteringstiden varierar över tid. Enligt de intervjuade företrädarna för länsstyrelser tar det längre tid att bedöma kompletteringsbehovet hos komplicerade och omfattande ärenden som berör många aspekter. Därtill kan det i dessa fall även behövas flera olika typer av kompletteringar, vilket innebär att sökanden behöver längre tid för att inkomma med kompletteringar.

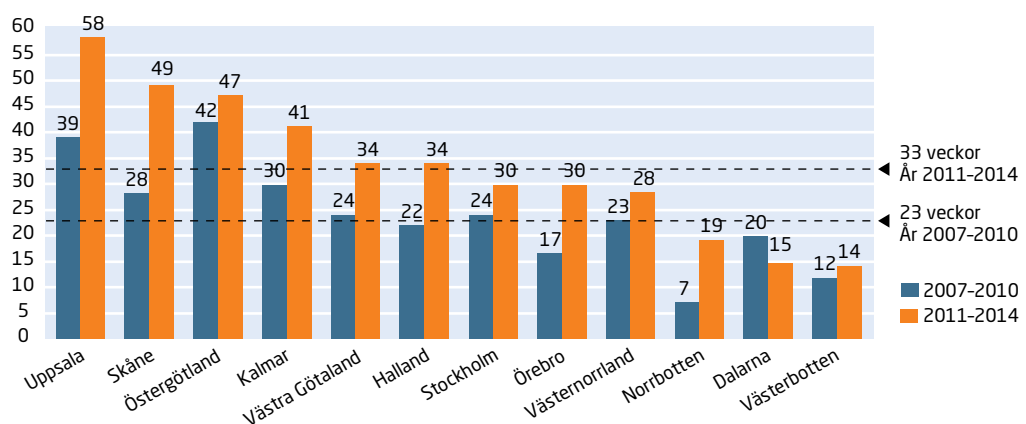
”Det kan vara en liten anläggning som påverkar miljön på många olika sätt och påverkar många människor men det kan även vara en stor anläggning. Om det är många sådana faktorer med i ärendet så tar det lång tid.”

3.5.3 Kompletteringstiden för B-ärenden per miljöprövningsdelegation

När den genomsnittliga kompletteringstiden under perioden 2011–2014 studeras närmare framkommer att det råder stora variationer mellan miljöprövningsdelegationerna. Längst genomsnittlig kompletteringstid under åren 2011–2014 hade Uppsala län (58 veckor), medan Västerbottens län (14 veckor) hade den kortaste genomsnittliga kompletteringstiden under samma period.

För att möjliggöra jämförelser med föregående studie har resultaten aggregerats till dagens tolv miljöprövningsdelegationer för hela tidsperioden. Av denna sammanvägda bild framgår att variationerna när gäller kompletteringstiderna hos miljöprövningsdelegationerna består och att kompletteringstiden hos flertalet delegationer har ökat jämfört med perioden 2007–2010. Särskilt stor ökning återfinns hos miljöprövningsdelegationerna i Skåne och Uppsala län.

Figur 12. B-ärenden: genomsnittlig kompletteringstid (veckor) per miljöprövningsdelegation år 2007-2010 och år 2011-2014*

* För att kunna studera utvecklingen under hela perioden 2007-2014 är miljöprövningsdelegationerna aggregerade till 12 stycken för hela tidsperioden. Genomsnittlig ledtid för respektive miljöprövningsdelegation år 2007-2010 är beräknad utifrån det aggregerade genomsnittet för respektive delegation dividerat med antal län som delegationen representerar från och med juni 2012.

¹⁷ Se vidare Sveriges Bergmaterialindustri (2008) *Täkthandboken*. Reviderad 2012.

Figur 12 visar att de fyra miljöprövningsdelegationer¹⁸ som inte fick ett utökat prövningsområde i samband med 2012 års sammanslagning hade längre kompletteringstid under perioden 2011–2014 jämfört med 2007–2010. I sammanhanget bör dock nämnas att det i Västerbottens fall handlar om endast två veckor längre kompletteringstid.

3.5.4 Möjliga förklaringar till utvecklingen avseende kompletteringstid per miljöprövningsdelegation

De intervjuade företrädarna för två av de miljöprövningsdelegationer som uppvisar förhållandevis lång kompletteringstid betonar att de i och med 2012 års sammanslagning har fått en större ärendemängd. Respondenterna menar att de har fått både nya och gamla ärenden att hantera som inneburit att det har varit svårt att nå de uppsatta tidsmålen för handläggningen.

Båda respondenterna lyfter särskilt fram att de i samband med sammanslagningen tog över många ärenden som redan hade förhållandevis lång handläggningstid. Respondenterna berättar att den osäkerhet som föregick sammanslagningen innebar att handläggare sökte sig ifrån de länsstyrelser som skulle eller riskerade att förlora sin miljöprövningsdelegation. Som en effekt av detta blev handläggningen i dessa län ansträngd och äldre ärenden blev inte beslutade i den takt som var tänkt. Enligt respondenterna har det tagit lång tid att arbeta sig igenom de äldre ärendena som övertogs i samband med sammanslagningen. En av respondenterna berättar:

”Vår handläggningstid har varit extrem lång. [...] Nu har vi fått bort gamla ärenden som är äldre än 2012. Vi har lyckats men det har varit lång handläggningstid. Vi skulle vilja ha kommit ännu längre.”

I sammanhanget bör dock nämnas att kompletteringstiden dessutom har blivit åtminstone något längre hos de fyra miljöprövningsdelegationer¹⁹ som inte fick ett utökat prövningsområde i samband med sammanslagningen av delegationer år 2012. Ett utökat prövningsområde och överlämnade ärenden kan därmed inte användas för att förklara varför kompletteringstiden även har blivit längre hos dessa delegationer.

Resonemanget ovan kan även jämföras med en av de miljöprövningsdelegationer som uppvisar den kortaste kompletteringstiden av samtliga tolv miljöprövningsdelegationer. Den aktuella delegationen fick inte ett utökat prövningsområde i och med 2012 års sammanslagning. Företrädare för denna miljöprövningsdelegation uppger att verksamheten inte har påverkats av sammanslagningens negativa efterverkningar i samma utsträckning som många andra län. Företrädaren pekar istället på att handläggningen framförallt har blivit mer strukturerad sedan sammanslagningen.

3.5.5 Remisstiden för B-ärenden på aggregerad nivå

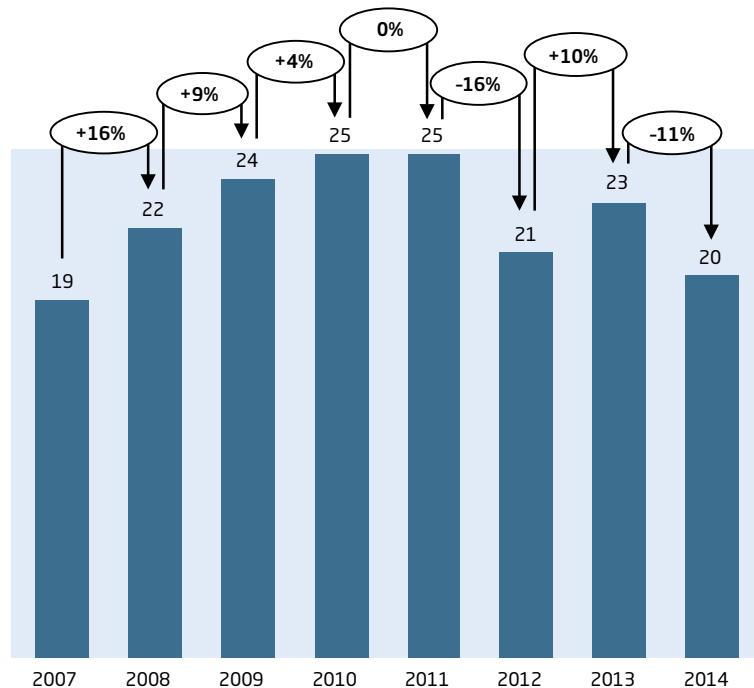
Den genomsnittliga remisstiden under perioden 2011–2014 var 22 veckor, vilket är identiskt med perioden 2007–2010. Av figur 13 framgår även att remisstiden ökade årligen under föregående period, men sedan dess har remisstiden minskat något. Sammantaget innebar utvecklingen att remisstiden år 2014 återigen låg på en nivå som var i paritet med 2007 års nivå.

¹⁸ Hallands, Norrbottens, Västerbottens och Västra Götalands län

¹⁹ Hallands, Norrbottens, Västerbottens och Västra Götalands län

Figur 13 visar även att remisstiden har varierat med sex veckor under de studerade perioderna. Remisstiden har därmed varierat mer än kompletteringstiden, men i något lägre utsträckning än den övriga tiden.

Figur 13. B-ärenden: genomsnittlig remisstid (veckor) år 2007-2014

3.5.6 Möjliga förklaringar till utvecklingen avseende remisstiden för B-ärenden på aggregerad nivå

Remisstiden för B-ärenden blev visserligen kortare under åren 2011–2014, men sett över hela perioden och jämfört med föregående period har remisstiden inte förändrats i någon större utsträckning. Detta kan enligt de intervjuade företrädarna för miljöprövningsdelegationerna förklaras av en rad aspekter. I likhet med föregående studie lyfter flera respondenter fram problematiken kring att remissinstanser i flertalet fall begär förlängd remisstid. Respondenterna uppger att miljöprövningsdelegationen i många av dessa fall ser sig tvungen att bevilja förlängningar, eftersom det i flertalet fall handlar om yttranden som är nödvändiga för att kunna fatta beslut i ärendet.

Dessutom pekar respondenterna på att yttranden från tillsynsmyndigheten, det vill säga oftast kommunen, i flertalet fall kan dröja längre än förväntat. I dessa fall handlar det oftast om att den nämnd som ska yttra sig i ärendet sammanträder vid bestämda tillfällen och relativt sällan, vilket innebär att miljöprövningsdelegationen måste vänta mer eller mindre länge på nämndens yttrande. Denna problematik är enligt respondenterna särskilt relevant i vissa typer av ärenden, såsom vindkraft-ärenden eftersom dessa ärenden kräver kommunens medgivande.

”De [kommuner] begär rätt ofta förlängd tid och de behöver ha ut handling en viss tid innan mötet så det dröjer. Vi försöker vara tuffa men deras arbete är så. Om vi skyndar på dem så får vi yttranden därefter också.”

Att remisstiden har blivit kortare under åren 2011–2014 kan möjligen förklaras av att merparten av landets miljöprövningsdelegationer tycks bedriva ett aktivt arbete som syftar till att korta remisstiderna. De senaste årens utveckling med något kortare remisstider kan enligt respondenterna till viss del härledas till att detta arbete påbörjats eller intensifierat. Två intervjuade företrädare berättar att miljöprövningsdelegationen arbetar aktivt för att så långt det är möjligt tidigarelägga remitteringen av tillståndsärenden i syfte att ge remissinstanserna längre tid att förbereda sitt yttrande. Respondenterna berättar att kommunerna därmed får mer tid för att hitta lämplig tidpunkt att besluta om ärendet i berörd nämnd.

Några respondenter menar även att miljöprövningsdelegationen medvetet blivit mer restriktiv när det gäller att bevilja förlängd remisstid för remissinstanserna. Vid begäran om förlängd remisstid krävs enligt respondenterna en grundlig bedömning av huruvida yttrandet är avgörande för den fortsatta processen och om processen kan fortgå i väntan på att det aktuella yttrandet inkommer. Dessa respondenter uppger att delegationen endast i undantagsfall förlänger remisstiden.

Flera respondenter berättar att miljöprövningsdelegationen arbetar med att informera remissinstanserna om vikten av att lämna in sina yttranden i tid och att i möjligaste mån undvika att begära förlängd remisstid. Enligt dessa respondenter handlar grundproblemet till viss del om att remissinstanserna inte till fullo förstår prövningsprocessen och miljöprövningsdelegationernas arbete. Respondenterna menar därför att information ett relevant verktyg för att förkorta remisstiderna. En miljöakkunnig berättar:

”Vi sa det att vi måste ut till alla kommuner och tala om vilka vi är. Vi har besökt alla kommuner för de är remissinstanser. [...] Det tar mycket resurser men det har varit väl värt. Det är bra att få ett ansikte på oss och förstå vikten av att vi får in i tid. Det har varit positiva reaktioner.”

3.5.7 Remisstiden för B-ärenden per miljöprövningsdelegation

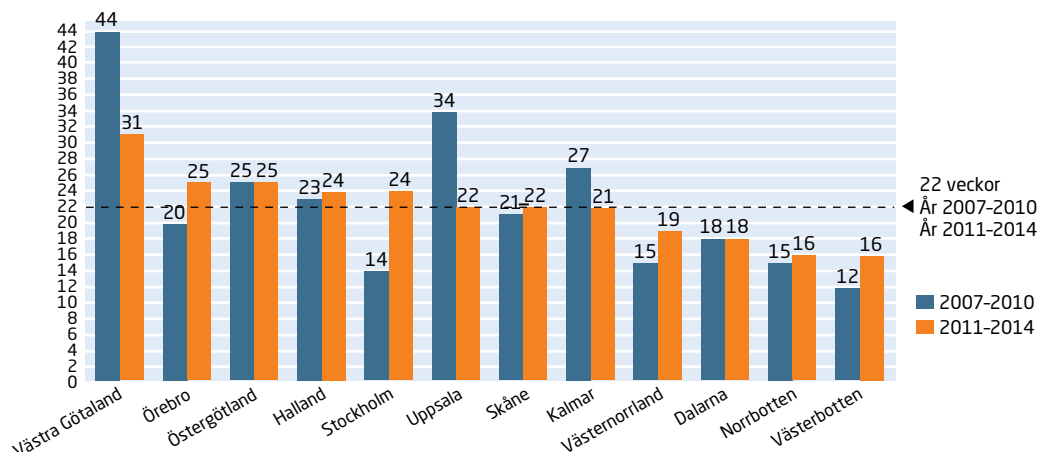
I likhet med kompletteringstiden varierar den genomsnittliga remisstiden mellan olika miljöprövningsdelegationer. Av figur 14 framgår att den längsta remisstiden under 2011–2014 återfinns hos miljöprövningsdelegationen i Västra Götalands län, medan delegationen i Västerbottens län har den kortaste remisstiden.

För att möjliggöra jämförelser med föregående studie har resultaten aggregerats till dagens tolv miljöprövningsdelegationer för hela tidsperioden. Av denna sammavägda bild framgår att variationerna när gäller remisstiderna hos miljöprövningsdelegationerna består. Sedan föregående studie är remisstiden i princip oförändrad hos fem av delegationerna, medan den har blivit längre hos framförallt miljöprövningsdelegationerna i Stockholms, Örebro och Västerbottens län. Remisstiden har blivit kortare hos främst delegationerna i Uppsala och Västra Götalands län.

Bland de fyra miljöprövningsdelegationer²⁰ som inte fick ett utökat prövningsområde vid 2012 års sammanslagning är det endast delegationen i Västra Götalands län som uppvisar en kortare remisstid år 2011–2014 jämfört med föregående period. Remisstiden hos delegationerna i Hallands och Norrbottens län är nästintill densamma som tidigare och i Västerbottens län har remisstiden blivit fyra veckor längre.

²⁰ Hallands, Norrbottens, Västerbottens och Västra Götalands län

Figur 14. B-ärenden: genomsnittlig remisstid (veckor) per miljöprövningsdelegation, år 2007-2010 och år 2011-2014*

* För att kunna studera utvecklingen under hela perioden 2007-2014 är miljöprövningsdelegationerna aggregerade till 12 stycken för hela tidsperioden. Genomsnittlig ledtid för respektive miljöprövningsdelegation år 2007-2010 är beräknad utifrån det aggregerade genomsnittet för respektive delegation dividerat med antal län som delegationen representerar från och med juni 2012.

3.5.8 Möjliga förklaringar till utvecklingen avseende remisstid för B-ärenden per miljöprövningsdelegation

I intervjuerna framkommer att de förkortade remisstiderna hos några av delegationerna bland annat kan förklaras av att dessa delegationer arbetar aktivt för att åstadkomma kortare remisstider. Företrädaren för en av de delegationer där remisstiden har förkortats mest under de senaste åren lyfter fram att miljödelegationen, via utbildningsinsatser, arbetar med att informera framförallt kommuner om vikten av att de lämnar sina yttranden utan att begära förlängd remisstid. Dessutom berättar respondenten att delegationen har en tät dialog med kommuner för att säkerställa att yttranden kommer in enligt utsatt tid. Enligt respondenten blir kommunen även ombedd att delegera hanteringen av kommunens yttrande istället för att invänta nästa nämndsammanträde när det handlar om enklare ärenden.

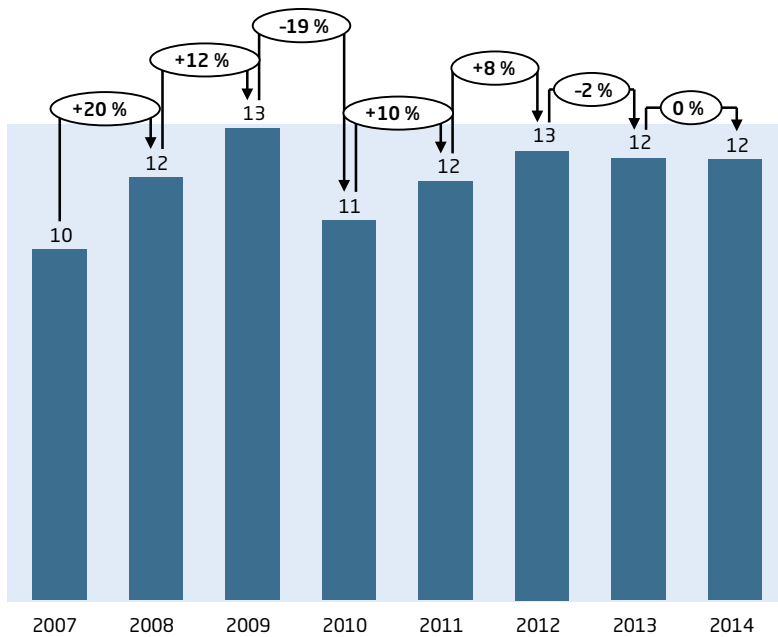
Att remisstiderna i allmänhet inte har förkortats i någon större utsträckning hos flertalet miljöprövningsdelegationer kan enligt respondenterna även bero på att andelen vindkraftsärenden har ökat i flera län. Respondenterna pekar på att vindkraftsärenden är särskilt komplicerade och oftast kontroversiella. Särskilt vindkraftsärenden ger upphov till fler yttranden från såväl allmänhet som direkt berörda intressenter. Dessutom tar dessa ärenden längre tid att hantera eftersom de synpunkter som inkommer i regel även ska kommuniceras till och i vissa fall bemötas av sökanden.

3.5.9 Den övriga tiden för B-ärenden på aggregerad nivå

Den tid som återstår av den totala ledtiden då kompletteringstiden och remisstiden räknats bort benämns övrig tid. Under den övriga tiden finns ärendet hos miljöprövningsdelegationen för handläggning. Den genomsnittliga övriga tiden var 12 veckor för hela perioden 2011–2014, vilket är en vecka mer än under föregående period.

Figur 15 visar att den genomsnittliga övriga tiden i princip har varit densamma varje år under perioden 2011–2014. Det kan jämföras med föregående period då den övriga tiden varierade något men utan några dramatiska förändringar. Av figuren framgår även att den övriga tiden har varierat med endast tre veckor under de studerade perioderna. Den övriga tiden har därmed varierat i lägre utsträckning än både kompletterings- och remisstiden.

Figur 15. B-ärenden: genomsnittlig övrig tid (veckor), år 2007-2014

3.5.10 Möjliga förklaringar till utvecklingen avseende övrig tid för B-ärenden på aggregerad nivå

I intervjuerna med företrädare för länsstyrelserna framgår att det finns några tänkbara förklaringar till varför den uppmätta övriga tiden ökade något fram till och med år 2009, men därefter inte har förändrats i någon större utsträckning. Förutom de förklaringsfaktorer som används för att förklara den totala ledtiden, kompletterings-tiden samt remisstiden pekar respondenterna på aspekter som härrör till miljödelegationernas arbetssätt och organisering.

De intervjuade företrädarna lyfter särskilt fram att det pågår ett gemensamt arbete bland samtliga miljöprövningsdelegationer som syftar till att effektivisera handläggningen av tillståndsärenden. Respondenterna betonar dock att det ett pågående förbättringsarbete där effekterna av de åtgärder och insatser som genomförts inte har slagit igenom till fullo. Samtliga respondenter berättar att samarbetet framförallt har intensifierats sedan sammanslagningen av miljödelegationerna år 2012. Inom ramen för samarbetet har delegationerna bland annat utvecklat gemensamma rutiner och beslutstöd i form av mallar som ska förenkla och enhetliggöra handläggningen.

I intervjuerna framkommer att miljöprövningsdelegationerna i varierande utsträckning bedriver ett eget förbättringsarbete vid sidan av det gemensamma samarbetet. Enligt respondenterna består förbättringsarbetet bland annat av utveckling av egna rutiner kring uppföljning, kommunikation med remissinstanser och beslutstöd. I likhet med det gemensamma arbetet uppger respondenterna att egna förändringsarbetet är pågående. En av respondenterna berättar:

”Checklistor och system har vi och vi har sagt att nu får det vara nog. Jag tycker att nu är vi i verkstad. Vi har de kringverktyg som behövs så nu får vi kavla upp ärmarna och få det att fungera.”

Flera respondenter menar även att handläggarnas kompetens och erfarenhet till viss del påverkar handläggningstiden. Enligt respondenterna kräver prövningsprocessen såväl god kunskap om regelverket som det specifika sakområdet. Några respondenter pekar även på att lagstiftningen blivit mer komplex och det därmed ställs högre krav på handläggningen. Respondenterna lyfter fram vikten av att handläggare ges möjlighet att specialisera sig på specifika branscher eller typer av ärenden och betonar samtidigt att det oftast krävs flera handläggare som arbetar med samma typ av ärenden. Då flera handläggare har kompetens inom exempelvis vindkraftsärenden finns större möjligheter att lösa problem tillsammans. Dessutom ökar möjligheterna att omfördela ärenden och till exempel avlasta handläggare med många ärenden.

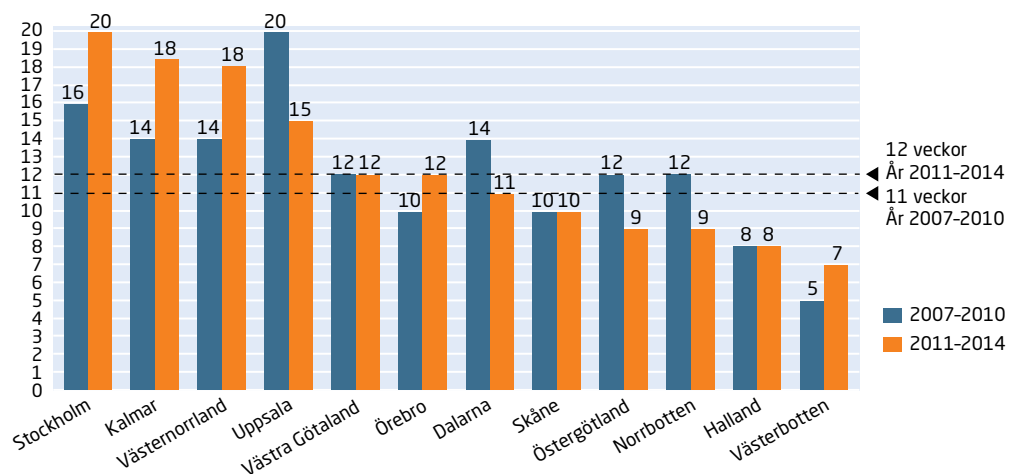
3.5.11 Den övriga tiden per miljöprövningsdelegation

En jämförelse mellan de tolv miljöprövningsdelegationerna visar att den genomsnittliga övriga tiden varierar mellan delegationerna under perioden 2011–2014. Längst övrig tid återfinns hos miljöprövningsdelegationerna i Stockholms (20 veckor), Kalmars och Västernorrlands län (18 veckor). De miljöprövningsdelegationer som uppvisar den kortaste övriga tiden är Hallands (8 veckor) och Västerbottens län (7 veckor).

För att möjliggöra jämförelser med föregående studie har resultaten aggregerats till dagens tolv miljöprövningsdelegationer för hela tidsperioden. Av denna sammavägda bild framgår att skillnaderna mellan miljöprövningsdelegationerna avseende övrig tid har ökat något sedan 2010. Figuren visar att den övriga tiden framförallt har blivit längre hos miljöprövningsdelegationerna i Stockholms, Kalmars, och Västernorrlands län. Detta kan bland annat jämföras med att den övriga tiden har blivit kortare i bland annat Uppsala.

Bland de fyra miljöprövningsdelegationer²¹ som inte fick ett utökat prövningsområde vid 2012 års sammanslagning är det endast delegationen i Norrbottens län som har en något kortare övrig tid år 2011–2014 jämfört med föregående period. Den övriga tiden hos delegationerna i Hallands och Västra Götalands län är densamma som tidigare och i Västerbottens län har den övriga tiden blivit två veckor längre.

Figur 16. B-ärenden: genomsnittlig övrig tid (veckor) per miljöprövningsdelegation år 2007-2014*

* För att kunna studera utvecklingen under hela perioden 2007-2014 är miljöprövningsdelegationerna aggregerade till 12 stycken för hela tidsperioden. Genomsnittlig ledtid för respektive miljöprövningsdelegation år 2007-2010 är beräknad utifrån det aggregerade genomsnittet för respektive delegation dividerat med antal län som delegationen representerar från och med juni 2012.

²¹ Hallands, Norrbottens, Västerbottens och Västra Götalands län

3.5.12 Möjliga förklaringar till utvecklingen avseende övrig tid för B-ärenden per miljöprövningsdelegation

Företrädaren för en av de delegationer som tycks ha minskat den övriga tiden mest under de senaste åren förklarar utvecklingen med att länsstyrelsen har genomfört en genomgripande effektivisering av handläggningen av prövningsärenden. Respondenten berättar att tiden efter sammanslagningen av miljöprövningsdelegationer framförallt har ägnats åt att effektivisera handläggningen. Utöver de beslutsstöd och insatser som genomförts gemensamt av alla miljöprövningsdelegationer arbetar delegationen aktivt med att utveckla egna rutiner och stöd. Enligt respondenten innefattar detta arbete bland annat checklistor för att underlätta handläggningen, verktyg för löpande uppföljning och veckovisa möten för att följa upp aktuella ärenden.

Att dela upp handläggarna vid länsstyrelsens miljöenhet i prövnings- respektive tillsynsfunktion beskrivs av några respondenter som ytterligare ett verktyg för att effektivisera handläggningen och därmed minska den del av den totala ledtid som inte utgörs av kompletterings- eller remisstid. Funktionsuppdelningen innebär att handläggarna grupperas utifrån om de huvudsakligen arbetar med tillsyn eller prövning. I intervjuerna framkommer att hälften av länsstyrelserna tillämpar denna uppdelning, medan resterande har en traditionell organisering där handläggarna arbetar med både prövning och tillsyn.

Av intervjustavaren framgår att åtminstone en av delegationerna med kortast övrig tid samt en av de delegationer där den övriga tiden har förkortats mest under de senaste åren är organiserad i prövnings- respektive tillsynsfunktion. Enligt företrädarna för dessa två delegationer möjliggör uppdelningen mellan funktionerna för handläggarna att bygga upp en erfarenhet och expertis inom sin funktion. Citatet nedan speglar uppfattningen hos dessa respondenter.

"Handläggarna kan koncentrera sig mer på prövningsfrågor. Man blir mer specialiserad på prövningsarbetet."

"Vi tror att det är bra om man kan fokusera och inte blir splittrad och jobbar med i huvudsak tillståndsprövning."

Detta kan jämföras med företrädarna för två andra delegationer som menar att det finns stora fördelar med att handläggare ägnar sig åt både tillsyn och prövning. Respondenterna hävdar att en uppdelning är mindre lämplig, eftersom de kunskaper och den förståelse för olika typer av verksamheter som handläggarna får genom att arbeta med tillsyn är värdefull även i arbetet med prövning och vice versa. Uppdelningen i funktioner hindrar enligt respondenterna en flexibel resursanvändning och kan därmed leda till att längre handläggningstider. Dessutom framför respondenterna att det av praktiska skäl oftast inte är möjligt att dela upp handläggarna i olika funktioner. I de flesta fall består enheten inte av tillräckligt många handläggare för att det ska vara möjligt att göra en sådan indelning.

"Vi har inte delat upp i tillsyn och prövning för då skulle tillsynen få så vitt skilda saker. Vi har inte den kapaciteten"

3.6 Handläggningstid för eventuell överklagan av B-ärenden

B-ärenden som beslutats av miljöprövningsdelegationen kan överklagas till mark- och miljödomstolen. Ramböll har studerat andelen överklaganden samt den totala ledtiden vid överklagan under perioden 2011–2014.

Figur 17. Standardiserad process - eventuell överklagan

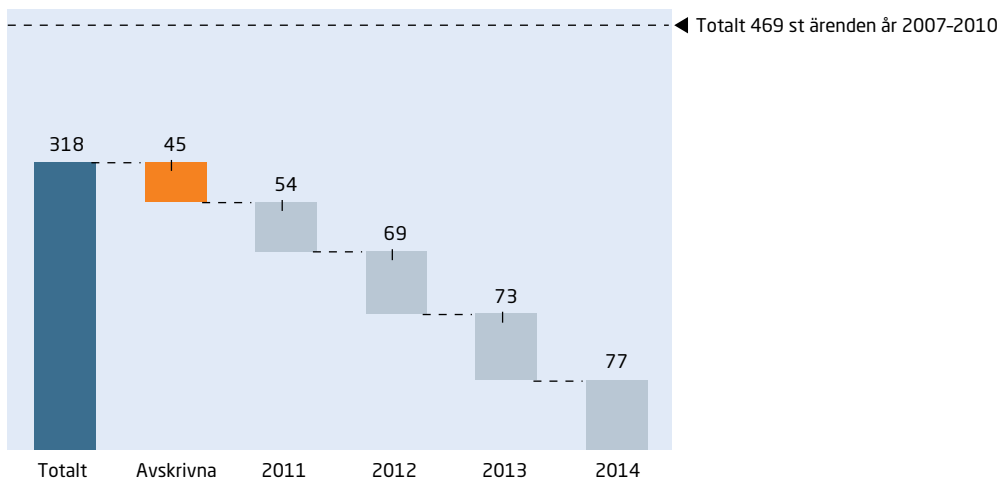
3.7 Totala antalet överklagade B-ärenden som avgjorts av mark- och miljödomstolarna

Rambölls aktstudie avseende överklagade B-ärenden omfattar totalt 318 fullständiga ärenden som avgjorts av mark- och miljödomstolarna under åren 2011–2014. Antalet överklagade B-ärenden motsvarar 17 procent av det totala antalet B-ärenden som ingår i aktstudien. Jämfört med föregående studie, som omfattade 469 överklagade B-ärenden, innebär det en minskning av antalet överklagade B-ärenden.

I föreliggande studie har 45 överklagade B-ärenden, vilket motsvarar 14 procent av det totala antalet, exkluderats från vidare beräkningar, då dessa ärenden har avskrivits av mark- och miljödomstolen. Beräkningarna av handläggningstiden baseras därmed på totalt 273 ärenden.

Av figur 18 framgår att antalet överklagade B-ärenden har ökat för varje år under perioden 2011–2014. I sammanhanget kan även nämnas att antalet inkomna B-ärenden till miljöprövningsdelegationerna istället minskade under samma period. Antalet överklagade B-ärenden har dessutom varierat kraftigt under de två studerade perioderna. Rambölls aktstudier visar att antalet överklagade B-ärenden ökade markant fram till och med år 2009, men därefter minskade till en nivå som motsvarar antalet överklagade B-ärenden år 2007. Ökningen under perioden 2011–2014 bör därför tolkas i relation till utvecklingen under föregående period.

Figur 18. Överklagade B-ärenden: totalt antal överklagade B-ärenden, år 2011-2014

3.7.1 Möjliga förklaringar till utvecklingen avseende antalet överklagade B-ärenden

I intervjuerna med företrädare för mark- och miljödomstolar samt länsstyrelser framkommer inga närmare förklaringar till varför antalet överklagade B-ärenden generellt har varit lägre under perioden 2011–2014 jämfört med föregående period. Några respondenter betonar istället att antalet överklagade B-ärenden har ökat successivt under de senaste fem åren. Flera intervjuade företrädare miljödelegationer menar att det finns en ökad medvetenhet om möjligheten att överklaga beslut från miljöprövningsdelegationerna. Dessutom pekar respondenterna på att synen på överklagande har förändrats, vilket innebär att fler tenderar att se överklagande som en möjlig väg att gå. Enligt respondenterna är det särskilt kontroversiella ärenden, såsom vindkrafts-ärenden, där det finns många intressenter som blir överklagade. Respondenterna ser att antalet överklaganden generellt har ökat under de senaste åren i takt med att vindkraftsärendena har ökat.

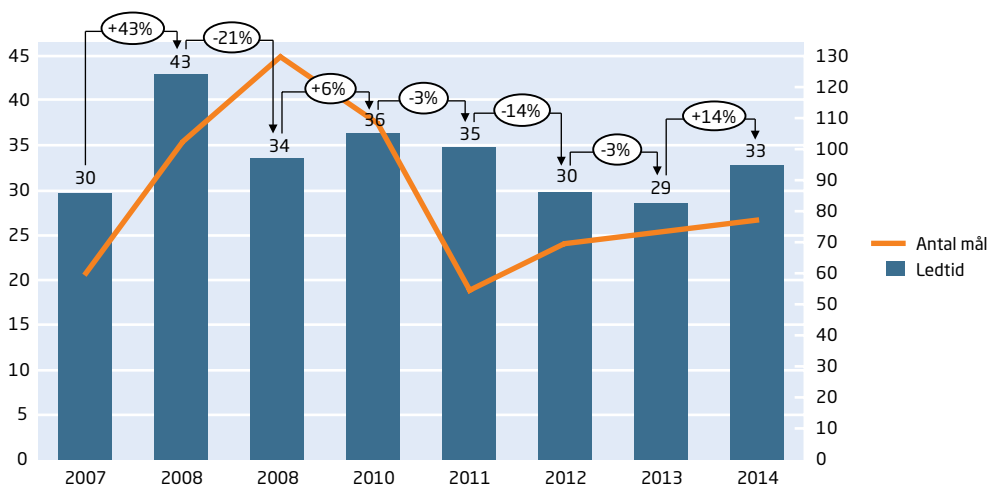
”Fler ärenden överklagas nu och man gör det för att se hur det går.”

3.8 Totala ledtiden för överklagan av B-ärenden på aggregerad nivå

Den genomsnittliga totala ledtiden för överklagan av B-ärenden under perioden 2011–2014 uppgår till 32 veckor. Resultatet innebär en minskning med fyra veckor jämfört med perioden 2007–2010 då den genomsnittliga ledtiden uppmättes till 36 veckor.

I figur 19 redovisas den genomsnittliga totala tidsåtgången för överklagan av B-ärenden hos mark- och miljödomstolarna per år. Därtill sätts den totala ledtiden i relation till antalet överklagade B-ärenden per år. Av figuren framgår att den genomsnittliga totala ledtiden har minskat sedan år 2010 men ökade något under år 2014.

Figur 19. Överklagade B-ärenden: Total genomsnittlig ledtid (veckor) för överklagan av B-ärenden och antal ärenden, år 2007-2014 .
Vänster y-axel = ledtid. Höger y-axel = antal mål

3.8.1 Möjliga förklaringar till utvecklingen avseende total ledtid för överklagade B-ärenden

I intervjuerna med företrädare för mark- och miljödomstolen framkommer inga specifika förklaringar till varför den totala ledtiden för överklagan av B-ärenden har minskat jämfört med föregående period. Några respondenter framhåller dock domstolarnas förbättringsarbete som en avgörande faktor för den totala ledtiden. En respondent menar att domstolen numera arbetar med överklagade B-ärenden utifrån en ny modell där de olika kompetenserna inom domstolen samlas för att bedöma varje ärende i ett inledande skede av handläggningen. Genom detta arbetssätt menar respondenten att den erfarenhet och kunskap som finns inom domstolen kommer till användning i varje ärende. Respondenten berättar:

”När det gäller överklagade MPD-mål arbetar vi annorlunda. [...] Rutin är att inom ett vecka ska man ha möte med domare och tekniskt råd som tittar på hur vi ska handlägga det här målet. [...] Vill får upp snabbheten och det har fått resultat.”

3.9 Slutsatser om utvecklingen av handläggningstiden för B-ärenden

I detta avslutande avsnitt redovisas de slutsatser som kan dras utifrån vad som beskrivits i ovan avsnitt.

- **Antalet B-ärenden tycks ha minskat**
Aktstudien tyder på att färre B-ärenden har prövats av miljödelegationerna under perioden 2011–2014 än föregående period. Förändringen förklaras av företrädarna för länsstyrelserna framförallt av den allmänna konjunkturen.
- **Den genomsnittliga totala ledtiden för B-ärenden har blivit längre**
Trots att ärendemängden tycks ha minskat har den totala handläggningstiden för ett genomsnittligt B-ärende ökat med 10 veckor under perioden 2011–2014 (66 veckor) jämfört med föregående period (56 veckor). Den totala ledtiden har varierat något under åren 2011–2014, men generellt varit något längre under åren 2011–2014 jämfört med åren 2007–2010. Aktstudien visar att det skiljer nästintill ett år mellan de miljöprövningsdelegationer som uppvisar den längsta respektive kortaste genomsnittliga totala ledtiden under perioden 2011–2014. Hos de flesta miljöprövningsdelegationer har den totala ledtiden ökat jämfört med föregående period. Ökningen förklaras enligt företrädare för länsstyrelserna bland annat av äldre ärenden som överlämnades i samband med sammanslagningen av miljöprövningsdelegationer.
- **Kompletteringstidens andel av den totala ledtiden för B-ärenden har fortsatt att öka**
Kompletteringstidens andel av den totala ledtiden har ökat något under åren 2011–2014, vilket även är en fortsättning på den trend som kunde urskiljas i föregående studie.
- **Den genomsnittliga kompletteringstiden för B-ärenden har blivit längre**
Den genomsnittliga kompletteringstiden har ökat med 10 veckor under perioden 2011–2014 (33 veckor) jämfört med föregående period (23 veckor). Under de senaste åren har kompletteringstiden varierat, vilket kan jämföras med en årlig ökning under åren 2007–2010. Kompletteringstiden har ökat hos de flesta miljöprövningsdelegationer jämfört med föregående period. Utvecklingen kan till viss del troligen förklaras av att ansökningar inte håller tillräcklig hög kvalitet och behöver kompletteras i flera omgångar.

- **Den genomsnittliga remisstiden för B-ärenden är densamma som tidigare**
Den genomsnittliga remisstiden under perioden 2011–2014 (22 veckor) var densamma som under föregående period (22 veckor). Remisstiden ökade årligen under föregående period, men sedan dess har remisstiden minskat något. Av aktstudien framgår dessutom att remisstiden har blivit längre hos framförallt två miljöprövningsdelegationer jämfört med föregående period. Den generella utvecklingen förklaras bland annat av att remissinstanser begär förlängda remisstider.
- **Den genomsnittliga övriga tiden för B-ärenden är nästintill densamma som tidigare**
Den genomsnittliga övriga tiden under perioden 2011–2014 (12 veckor) var en vecka längre än under föregående period (11 veckor). Den övriga tiden har i princip varit densamma varje år under perioden 2011–2014. Det kan jämföras med föregående period då den övriga tiden varierade i större utsträckning mellan åren. Att den övriga tiden är så gott som oförändrad beror enligt respondenterna bland annat på att de positiva effekterna av miljödelegationernas pågående förändringsarbete, till exempel fler beslutstöd och ändrade rutiner, ännu inte blivit fullt märkbara i statistiken.
- **Antalet överklagade B-ärenden tycks återigen ha ökat**
Aktstudien tyder på att antalet överklagade B-ärenden har ökat för varje år under perioden 2011–2014. Ökningen beror enligt de intervjuade företrädarna för länsstyrelserna framförallt på att det finns en ökad benägenhet att överklaga miljödelegationernas beslut. Dessutom menar respondenterna att utvecklingen förklaras av att andelen kontroversiella ärenden, såsom vindkraftsärenden, har ökat.
- **Den genomsnittliga totala ledtiden för överklagade B-ärenden har blivit kortare**
Under perioden 2007–2010 var den genomsnittliga totala ledtiden 36 veckor, vilket kan jämföras med 32 veckor under 2011–2014. Detta innebär att den totala ledtiden för överklagade B-ärenden har minskat med fyra veckor jämfört med föregående studie. Över tid har den genomsnittliga totala ledtiden minskat sedan år 2010 men ökade något under år 2014. I intervjuerna framkommer inga närmare förklaringar till de senaste årens utveckling, men en möjlig förklaring kan vara mark- och miljödomstolarnas förbättringsarbete som bland annat innefattar nya rutiner för att handlägga överklagade B-ärenden.

4. Ledtider vid tillståndsprövning av A-verksamheter

Tillståndsprövningen av A-verksamhet sker hos landets fem mark- och miljödomstolar. Eventuellt överklagande av domstolens beslut hanteras av mark- och miljööverdomstolen. Exempel på miljöfarliga A-verksamheter är elkraftverk, verkstadsindustrier, kemisk industri, skjutbanor och stora djurhållningsanläggningar.

I detta kapitel beskrivs handläggningstiderna för tillståndsprövning av A-verksamheter – från att ansökan inkommer till mark- och miljödomstolen till att domstolen fattar beslut i målet. Kapitlet besvarar studiens övergripande frågeställningar när det gäller A-verksamhet, vilket innebär att en nulägesbeskrivning, jämförelse med resultatet från föregående studie samt identifiering förändringsfaktorer som kan bidra till att förklara eventuella förändringar eller skillnader.

Inledningsvis redovisas antal A-mål som granskats inom ramen för aktstudien. Därefter beskrivs dels tidsåtgången för den totala ledtiden för handläggningen, dels tidsåtgången för de olika delmomenten i processen. Utifrån vad som framkommit i aktstudien presenteras avslutningsvis sammanfattande slutsatser avseende handläggningstiderna för A-mål.

4.1 Totala antalet A-mål som avgjorts av mark- och miljödomstolarna

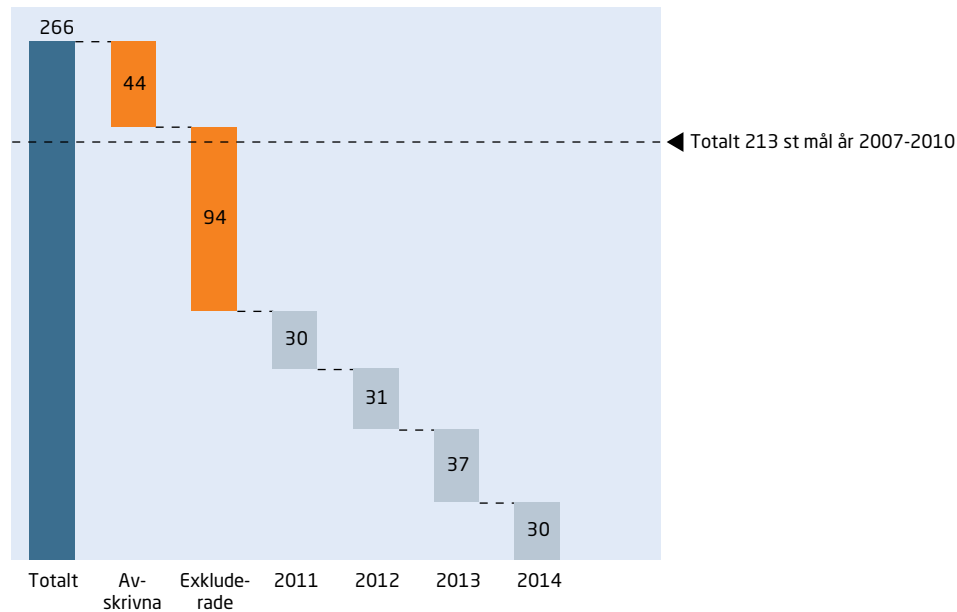
Aktstudien avseende A-mål omfattar totalt 266 fullständiga mål som beslutats av mark- och miljödomstolarna under åren 2011–2014. Det totala antalet mål kan jämföras med föregående studie som omfattade totalt 213 A-mål.

I föreliggande studie har 44 mål exkluderats från vidare beräkningar eftersom dessa ärenden har avskrivits av mark- och miljödomstolen. Ytterligare 94 mål som bedöms vara mål med provotid har exkluderats från vidare beräkningar.²² Sammantaget utgår beräkningarna av handläggningstiden för A-mål under perioden 2011–2014 från totalt 128 A-mål. Därmed baseras beräkningarna på 17 fler mål än föregående studie.

Figur 20 visar att antalet mål per år har varit relativt konstant under perioden 2011–2014. Detta kan jämföras med uppgifter från föregående studie som visade att antalet A-mål per år minskade över tid från 43 mål år 2007 till 15 mål år 2010. Den dalande utveckling som lyftes fram i föregående studie återfinns därmed inte under perioden 2011–2014.

²² De mål som uppfyller ett av följande kriterier har exkluderats från vidare beräkningar: 1. Tiden mellan komplettering och beslut är tre år eller längre. 2. Den totala ledtiden mellan inkommen ansökan och beslut är fyra år eller längre. Det senare kriteriet tillämpas enbart då det första kriteriet inte är tillämpligt, det vill säga då det saknas uppgifter om tid mellan komplettering och beslut.

Figur 20. A-mål: Totalt antal A-mål över tid, år 2011-2014

4.1.1 Möjliga förklaringar till utvecklingen avseende antalet A-mål

I intervjuerna med företrädarna för mark- och miljödomstolar beskrivs olika faktorer som kan fungera som möjliga förklaringar till att antalet A-mål återigen har blivit fler. Merparten av de intervjuade företrädarna för mark- och miljödomstolarna lyfter fram olika exempel på omfattande investeringar, såsom infrastruktursatsningar, som möjliga förklaringar till de senaste årens utveckling. Dessutom lyfter respondenterna fram att ansökningarna om A-verksamhet oftast avser ändringstillstånd eller utökning av befintligt tillstånd, snarare än helt ny verksamhet.

En respondent framhåller att inströmningen av A-mål ytterst beror på konjunkturen, men oftast utifrån ett långsiktigt perspektiv. Respondenten pekar på att den här typen av verksamheter, till exempel gruvarbete, oftast är omfattande och därmed kräver stora investeringar som bygger på långsiktiga beslut. Respondenten menar därför att det är en större långsiktighet hos sökanden vid A-mål än till exempel B-ärenden.

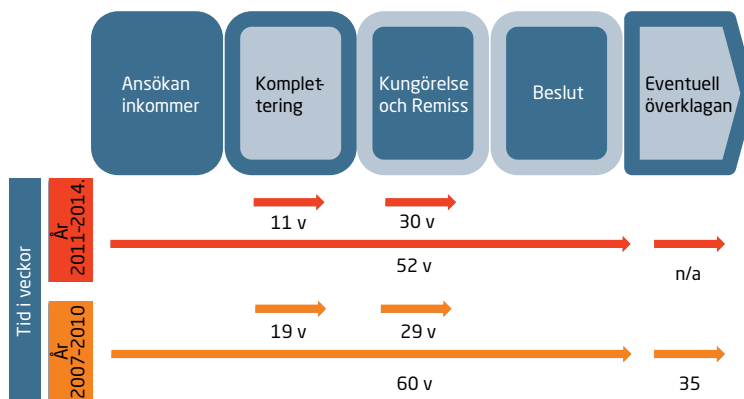
Respondentens resonemang kan jämföras med den svenska investeringsstatistiken som visar att industrins investeringar i maskiner och byggnader minskade kraftigt i samband med finanskrisen år 2008, men därefter, fram till och med år 2012, skedde en viss återhämtning.²³ Den ökning som återfinns i investeringsstatistiken tycks därmed till viss del avspeglas i antalet A-mål under perioden 2011–2014. Konjunkturens och investeringsviljans betydelse som förklaring till de senaste årens utveckling avseende A-mål kan även diskuteras i relation till utvecklingen av B-ärenden. I jämförelse med föregående period har A-målen ökat under perioden 2011–2014, medan B-ärendena har minskat. Här kan även nämnas att flertalet intervjuade representanter för länsstyrelser menar att konjunkturen har en betydande påverkan på antalet B-ärenden. Skillnaderna mellan A-målen och B-ärendens utveckling under de studerade perioderna tyder möjligen på att konjunkturen påverkar företagets benägenhet att ansöka om tillstånd för A- respektive B-verksamhet i olika utsträckning. Som tidigare nämnts är det tänkbart att konjunktursvängningar i första hand påverkar antalet A-mål och att det finns en eftersläpning mellan investeringar i A-verksamhet och ansökningar om B-verksamhet.

²³ Statistiska Centralbyrån. "Industrins investeringar. Korrigerad 2015-11-20" http://www.scb.se/sv_/Hitta-statistik/Statistik-efter-amne/Naringsverksamhet/Naringslivets-investeringar/Investeringsenkaten/11593/11600/Naringslivets-investeringar-oktoberenkaten-2013/38908/ (Hämtad 2015-11-23)

4.2 Handläggningstid från ansökan till beslut - A-mål

I detta avsnitt redogörs för tidsåtgången i prövningsprocessen, från det att ansökan inkommer till mark- och miljödomstol tills dess att domstolen avgör målet. Samtliga tider i veckor är hämtade från aktstudien som omfattar material från landets fem mark- och miljödomstolar. Figur 21 åskådliggör handläggningstiden för ett genomsnittligt A-mål under åren 2007–2010 respektive 2011–2014.

Figur 21. Övergripande bild över tidsåtgång från inkommen ansökan till eventuell överklagan - A-mål

Den totala ledtiden för ett genomsnittligt A-mål från att ansökan kommer in till mark- och miljödomstolen till att domstolen avgör målet har minskat med åtta veckor jämfört med föregående studie. Vidare framgår av figuren att kompletterings-tiden har minskat med nio veckor, medan remisstiden har ökat med en vecka jämfört med föregående studie.

4.3 Totala ledtiden för A-mål på aggregerad nivå

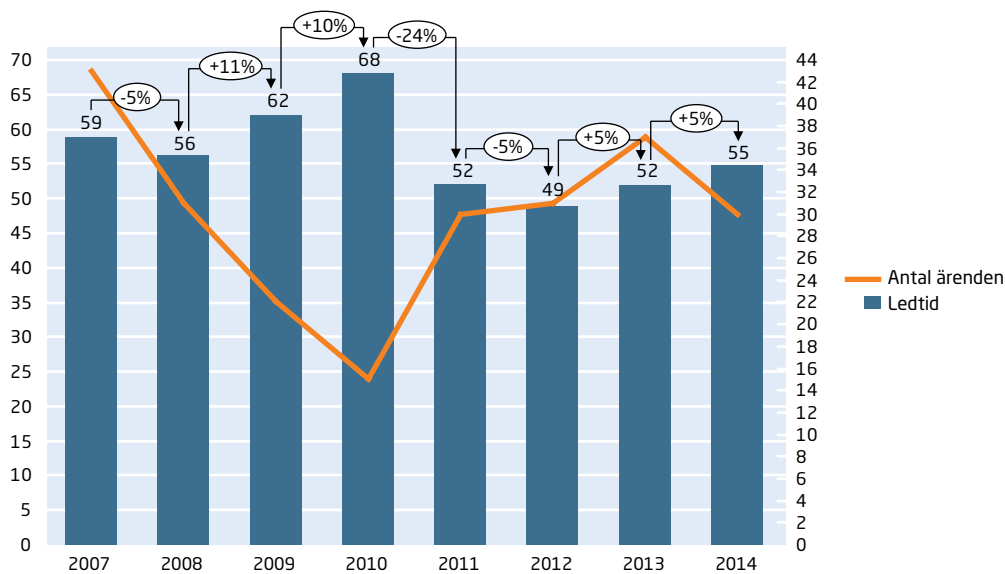
I figur 22 redovisas den genomsnittliga tidsåtgången för hela prövningsprocessen hos mark- och miljödomstolen per år när det gäller A-mål. Därtill sätts den totala ledtiden i relation till antalet A-mål som prövats per år. Av figuren framgår att den genomsnittliga totala ledtiden för A-mål har varierat mellan 49 och 55 veckor under perioden 2011–2014. Den totala ledtiden har dessutom varierat i mindre utsträckning under åren 2011–2014 jämfört med föregående period. I jämförelse med föregående period har den totala ledtiden dock varit kortare under perioden 2011–2014.

Figuren visar att den genomsnittliga totala ledtiden ökade under åren 2007–2010 samtidigt som antalet mål minskade under samma period. Detta omvända samband mellan ledtid och antal mål tycks även finnas under perioden 2011–2014, då den totala ledtiden blev kortare medan antalet mål ökade.

4.3.1 Möjliga förklaringar till utvecklingen avseende total ledtid för A-mål på aggregerad nivå

I intervjuerna med representanter för mark- och miljödomstolarna framförs inga specifika förklaringar till varför den totala ledtiden för A-mål har blivit kortare medan antalet A-mål har ökat under perioden 2011–2014 jämfört med föregående period. Att den totala ledtiden har blivit kortare kan dock möjligen förklaras av att domstolarna har intensifierat ett förbättringsarbete som syftar till att effektivisera handläggningen av bland annat A-mål. Respondenterna berättar att förbättringsarbetet handlar om dels ett gemensamt arbete där samtliga fem mark- och miljödomstolar är involverade, dels egna åtgärder hos varje domstol.

Figur 22. A-mål: total ledtid (veckor) och antal mål, år 2007-2014.
Vänster y-axel = ledtid, höger y-axel = antal mål

I intervjuerna framkommer att framförallt samarbetet mellan mark- och miljödomstolarna har utvecklats och intensifierats sedan 2011 då mark- och miljödomstolarna bildades. Enligt respondenterna innebar bildandet av de nuvarande mark- och miljödomstolarna en omställningsfas där en delvis ny organisation skulle etableras och nya kompetenser rekryteras. Respondenterna betonar dock att samarbetet mellan dagens mark- och miljödomstolar har ökat och att det nu pågår ett gemensamt arbete för att hitta rutiner och arbetsätt som kan användas av alla fem domstolarna. Några respondenter betonar särskilt vikten av samarbete för att säkerställa att domstolarna agerar så enhetligt som möjligt.

"Det är viktigt att vi gör likadant alla fem. Det pratar vi ständigt om så att det ska bli bra för kunden. Både i stort och smått."

Respondenterna berättar att mark- och miljödomstolarna bland annat har skapat nätverk för de olika kategorier av kompetenser som är verksamma vid domstolen, såsom teknisk sakkunniga och handläggare. Genom nätverken utvecklas och sprids bland annat goda rutiner och checklistor som används som stöd i domstolens arbete. Dessutom pekar respondenterna på att de regelbundna nätverksträffarna ger möjligheter att diskutera och lösa gemensamma problem. En respondent menar att behovet av förbättrade rutiner även baseras på att domstolarna har mindre resurser och att en effektivisering av arbetet därmed är nödvändig. Respondenter uttrycker:

"De flesta är inne på att man ska arbeta så enhetligt som möjligt. Alla har fått högre belastning men egentligen inte ökade resurser. Vi måste arbeta inom befintlig ram men bättre."

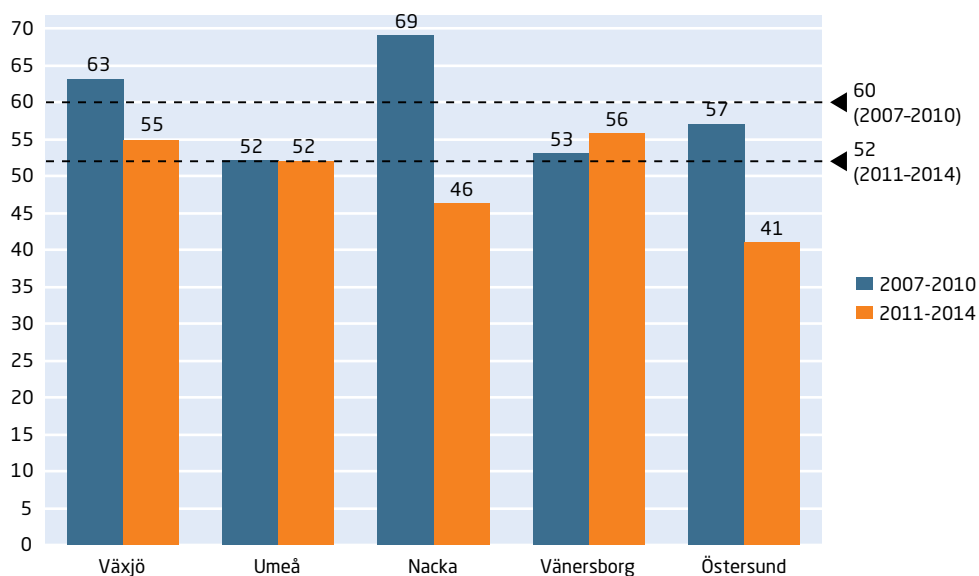
I samband med föregående studie studerade Ramböll även sambandet mellan genomsnittlig total ledtid och personalresurser hos mark- och miljödomstolarna. Ramböll fann att det fanns ett samband mellan ledtid och antalet personalresurser per ärende under perioden 2007–2010. Av analysen framkom att domstolar med kortare total

ledtid tenderar att ha färre personalresurser per ärende. Enligt analysen kunde detta antas bero på stora skillnader mellan vilka typer av mål som domstolarna prövar. En möjlig förklaring kunde vara att de domstolar med kortare ledtid i allmänhet har enklare ärenden som kräver mindre personalresurser.

4.4 Totala ledtiden för A-mål per mark- och miljödomstol

Den genomsnittliga totala ledtiden för tillståndsprövning av A-mål varierar mellan mark- och miljödomstolarna. Figur 23 visar att mark- och miljödomstolarna i Vänersborg (56 veckor) och Växjö (55 veckor) har längst total genomsnittlig ledtid medan det kortaste genomsnittet återfinns hos Östersund (41 veckor) under perioden 2011–2014. I sammanhanget bör dock nämnas att det framgår i aktstudien att mark- och miljödomstolen i Växjö har haft några få mål där den totala ledtiden har varit ovanligt lång, vilket bidragit till att höja den genomsnittliga totala ledtiden för Växjö. Dessa mål har därmed skiljt sig från övriga mål som domstolen i Växjö hanterat under samma period.

Figur 23. A-mål: total ledtid (veckor) per mark- och miljödomstol, år 2007-2014

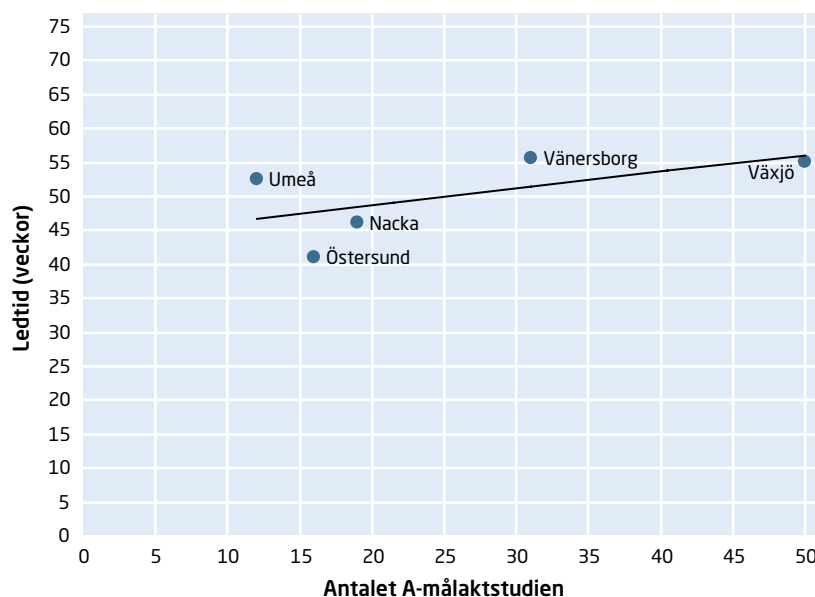

Jämfört med föregående studie har den genomsnittliga totala ledtiden förkortats hos tre mark- och miljödomstolar, medan den ligger kvar på ungefär samma nivå hos resterande två domstolar. Störst förändring återfinns hos mark- och miljödomstolen i Nacka, där den genomsnittliga totala ledtiden har minskat från 69 veckor under 2007–2010 till 46 veckor under 2011–2014.

4.4.1 Möjliga förklaringar till utvecklingen avseende total ledtid för A-mål per mark- och miljödomstol

När den genomsnittliga totala ledtiden sätts i relation till antalet A-mål hos varje mark- och miljödomstol framgår ett svagt positivt samband. Detta samband, som till viss del även kunde påvisas i föregående studie, innebär att de mark- och miljödomstolar som prövar flest A-mål även har de längsta totala ledtiderna. Därmed kan sägas att antalet mål till viss del kan förklara skillnaderna mellan mark- och miljödomstolarna avseende den totala ledtiden.

Figur 24. A-mål: total ledtid (veckor) mot totalt antal mål per mark- och miljödomstol, år 2011-2014

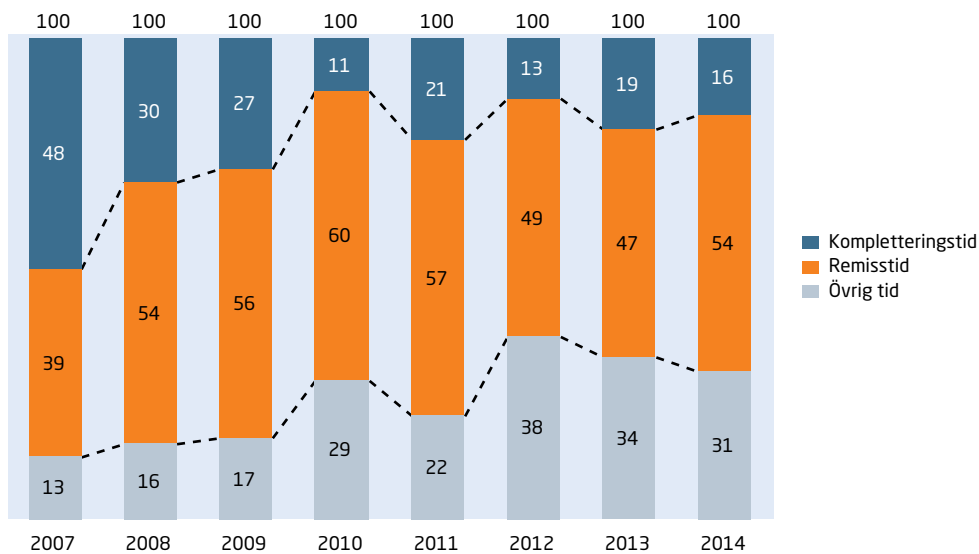
I intervjuerna med företrädare för mark- och miljödomstolarna lyfts även andra faktorer som kan bidra till att förklara varför den genomsnittliga totala ledtiden har blivit kortare hos framförallt två domstolarna. Företrädarna för båda dessa domstolar beskriver att domstolen under de senaste åren har utvecklat sina arbetssätt när det gäller hanteringen av såväl A-mål som vattenmål. En av respondenterna betonar särskilt nya rutiner som innebär att det i samband med varje inkommet ärende skapas en gemensam plan för hur ärendet kan hanteras på ett så effektivt och kvalitativt sätt som möjligt. Enligt respondenten syftar rutinen till att starta upp processen tidigt och att skapa en tydlig riktning för varje ärende.

4.5 Det tre beräknade ledtiderna som andel av den totala ledtiden för A-mål på aggregerad nivå

Ramböll delar in den totala ledtiden i kompletteringstid, remisstid och övrig tid. Med kompletteringstid menas tiden från att ansökan inkommer fram till att ansökan anses vara komplett. Remisstiden är den tiden från att ansökan skickas ut på remiss till att sista yttrandet inkommer. Den övriga tiden är den tid som återstår av den totala ledtiden då kompletteringstid och remisstid är borträknat. Under övrig tid finns ärendet hos mark- och miljödomstolen för handläggning. Figur 25 visar hur stor andel av den totala ledtiden som utgörs av kompletteringstid, remisstid och övrig tid.

Figuren visar att remisstiden har utgjort den största delen av den totala ledtiden under nästintill hela den studerade perioden. Av figuren framgår även att andelen övrig tid av total ledtid har ökat under perioden 2011–2014 jämfört med föregående period. En närmare analys av målen visar att den övriga tiden är ovanligt lång i ett mindre antal ärenden. Med anledning av detta bör förändringarna i fördelningen mellan de tre beräknade ledtiderna tolkas med viss försiktighet.

Figur 25. A-mål: de tre beräknade ledtiderna som andel av den totala handläggningstiden (%), år 2007-2014

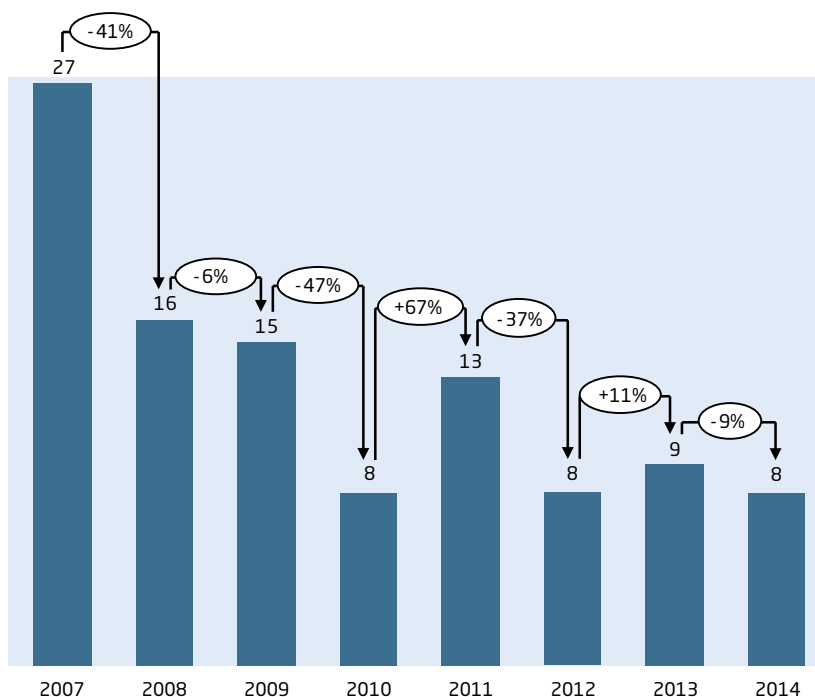
I avsnittet nedan ges en närmare beskrivning av utvecklingen avseende den totala ledtidens olika delar. Genom att studera de olika delarna närmare är det möjligt att identifiera tänkbara förklaringsfaktorer till eventuella förändringar över tid.

4.5.1 Kompletteringstiden för A-mål på aggregerad nivå

Aktstudien visar att den genomsnittliga kompletteringstiden för A-mål har minskat från 19 veckor under år 2007–2010 till 11 veckor under år 2011–2014. Därmed har den genomsnittliga kompletteringstiden blivit åtta veckor kortare jämfört med föregående studie.

Av figur 26 framgår att kompletteringstiden för A-mål minskade årligen fram till år 2010, men har därefter legat på en någorlunda jämn nivå under de senaste åren.

Figur 26. A-mål: genomsnittlig kompletteringstid (veckor), år 2007-2014

4.5.2 Möjliga förklaringar till utvecklingen avseende kompletteringstid för A-mål på aggregerad nivå

Att den genomsnittliga kompletteringstiden förkortats i jämförelse med föregående period kan enligt de intervjuade företrädarna för mark- och miljödomstolarna delvis bero på kvaliteten i tillståndsansökningarna. I likhet med B-ärenden menar respondenterna att ansökans kvalitet och därmed dess kompletteringsbehov är avgörande för hur den fortsatta processen kommer att fortlöpa. Om ansökan redan från början innehåller de underlag som krävs kommer det heller inte att krävas en rad kompletteringar med lång kompletteringstid som följd.

”De [sökanden] behöver lång tid för att komplettera och sökanden begär anstånd och då rullar ju tiden mer. Anståndstiden rullar iväg också.”

I föregående studie framkom att merparten av sökanden vid A-mål utgår från att de kommer att behöva komplettera sin ansökan eftersom verksamheten förväntas innebära stor miljöpåverkan. Därutöver uppgav flera sökanden att de i möjligaste mån vill undvika kompletteringar och därför försöker arbeta fram en komplett ansökan från början. Till detta kan även föras att den föregående studien visade att sökandens arbetsinsats under prövningsprocessen (från att förstudien inleds till mark- och miljödomstolens avgörande) framför allt sker i de förberedande processtegen. Sökanden uppgav att 87 procent av arbetsinsatsen sker innan ansökan överlämnats till mark- och miljödomstolen, medan resterande 13 procent läggs efter att ansökan lämnats in.

Fördelningen tycks, i likhet med B-ärenden, tyda på att sökande vanligtvis inte behöver ägna stora arbetsresurser åt att komplettera sin ansökan. Om ansökningarna generellt håller låg kvalitet borde de sökanden rimligen ägna en betydande del av arbetsinsatsen åt att komplettera ansökan efter att den lämnats in till prövningsmyndigheten.

Respondenterna i föreliggande studie lyfter även fram mark- och miljödomstolarnas generella förbättringsarbete som en tänkbar förklaring till de senaste årens utveckling avseende kompletteringstiden. Enligt respondenterna har domstolarna till exempel arbetat aktivt för att stötta ansvarig handläggare eller jurist i att tolka kompletteringsbehovet i varje enskilt ärende. En respondent betonar att det oftast krävs erfarenhet för att kunna identifiera vilka uppgifter som behövs både i ett inledande skede och längre fram i prövningsprocessen.

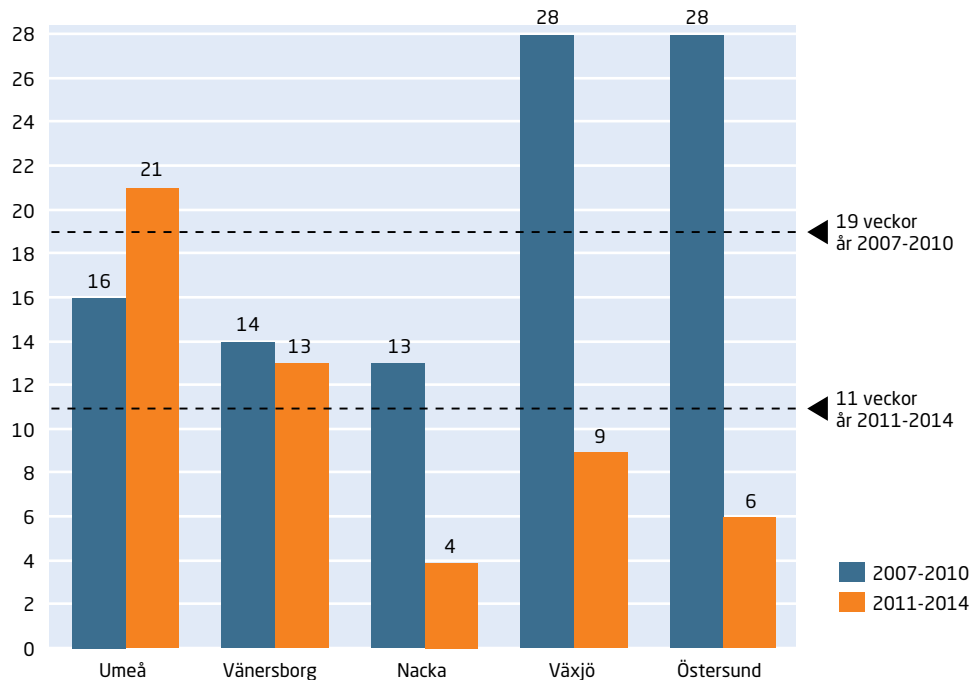
4.5.3 Kompletteringstiden för A-mål per mark- och miljödomstol

Av figur 27 framgår att den genomsnittliga kompletteringstiden varierar mellan de fem mark- och miljödomstolarna. Under perioden 2011–2014 har mark- och miljödomstolen i Umeå (21 veckor) längst genomsnittlig kompletteringstid, medan kortast genomsnittlig kompletteringstid återfinns hos mark- och miljödomstolen i Nacka (4 veckor).

Jämfört med perioden 2007–2010 har den genomsnittliga kompletteringstiden förkortats kraftigt hos mark- och miljödomstolen i både Växjö och Östersund. Uppgifter från den föregående studien visar dock att både domstolarna i Växjö och Östersund hade några enstaka mål med ovanligt lång kompletteringstid under perioden 2007–2010. Uppgifterna för föregående studie bör därmed tolkas med viss försiktighet.

Av figur 27 framgår även att det endast är hos mark- och miljödomstolen i Umeå som den genomsnittliga kompletteringstiden har ökat jämfört med uppgifterna från den föregående studien.

Figur 27. A-mål: genomsnittlig kompletteringstid (veckor) per mark- och miljödomstol, år 2007-2010 och år 2011-2014

4.5.4 Möjliga förklaringar till utvecklingen avseende kompletteringstid per mark- och miljödomstol

För att förklara de fortsatta skillnaderna i kompletteringstid mellan mark- och miljödomstolarna pekar respondenterna på en rad faktorer som enligt respondenterna främst ligger utanför domstolens påverkan. Till dessa faktorer hör sökandens vilja och förmåga att formulera en ansökan som motsvarar domstolens och remissinstansernas krav. En respondent menar att sökanden (tillsammans med konsulter) i många fall tolkar lagstiftningen på ett annorlunda sätt än remissinstanserna. I dessa fall gör sökanden bedömningen att ansökan är tillräcklig, men domstolen och remissinstanserna vars uppgift är att bedöma kompletteringsbehovet är av en annan uppfattning. Respondenten efterfrågar därför tydligare riktlinjer som anger vad ansökan ska innehålla för att på sätt undvika långa kompletteringstider.

”Hade regelverket på något sätt varit tydligare så hade man inte behövt bråka om hur underlaget ska se ut.”

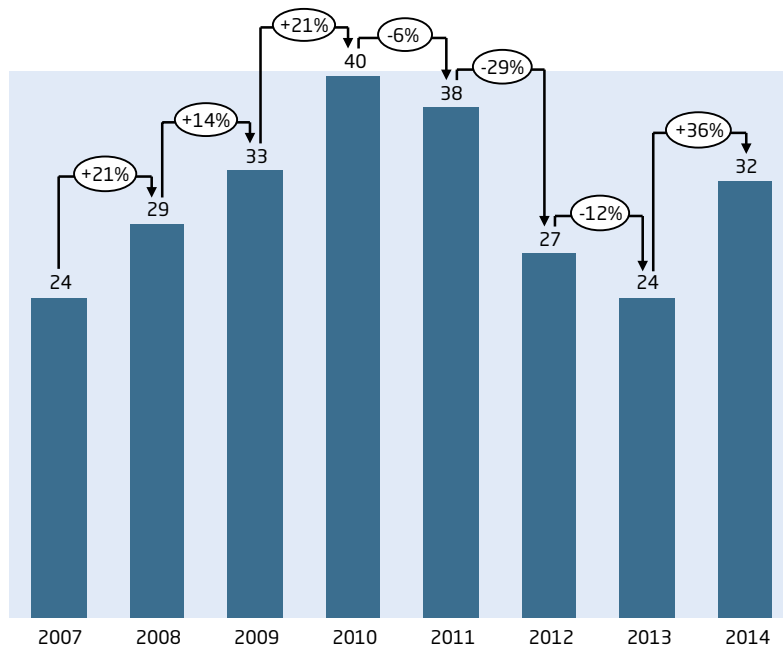
En annan respondent för fram ett likande resonemang men pekar på att sökanden med små verksamheter oftast har sämre förmåga att åstadkomma ansökningar som håller hög kvalitet. Denna grupp av sökande hamnar oftare i situationer med många kompletteringar och lång kompletteringstid som följd. För att hantera den här problematiken efterfrågar respondenten mer dialog mellan domstolen och sökanden i syfte att förtydliga och förklara domstolens krav. Ytterligare en respondent lyfter istället fram exempel där branschorganisationer har tagit fram branschspecifika

lathundar för hur en ansökan ska utformas. Enligt respondenten är den typen av stöd till sökanden särskilt viktigt inom de branscher/verksamhetsområden där sökanden oftast är små företag med begränsade möjligheter att anlita konsulter.

4.5.5 Remisstiden för A-mål på aggregerad nivå

Den genomsnittliga remisstiden har endast ökat marginellt från 29 veckor under perioden 2007–2010 till 30 veckor under 2011–2014. Figur 28 visar att den trend som innebar att den genomsnittliga remisstiden ökade årligen har brutits under åren 2011–2014. Så sent som år 2013 hade den genomsnittliga remisstiden gått ner till 2007 års nivå, men därefter ökade i remisstiden återigen. Utvecklingen följer därmed inte ett tydligt mönster.

Figur 28. A-mål: Genomsnittlig remisstid (veckor), år 2007-2014

4.5.6 Möjliga förklaringar till utvecklingen avseende remisstid för A-mål på aggregerad nivå

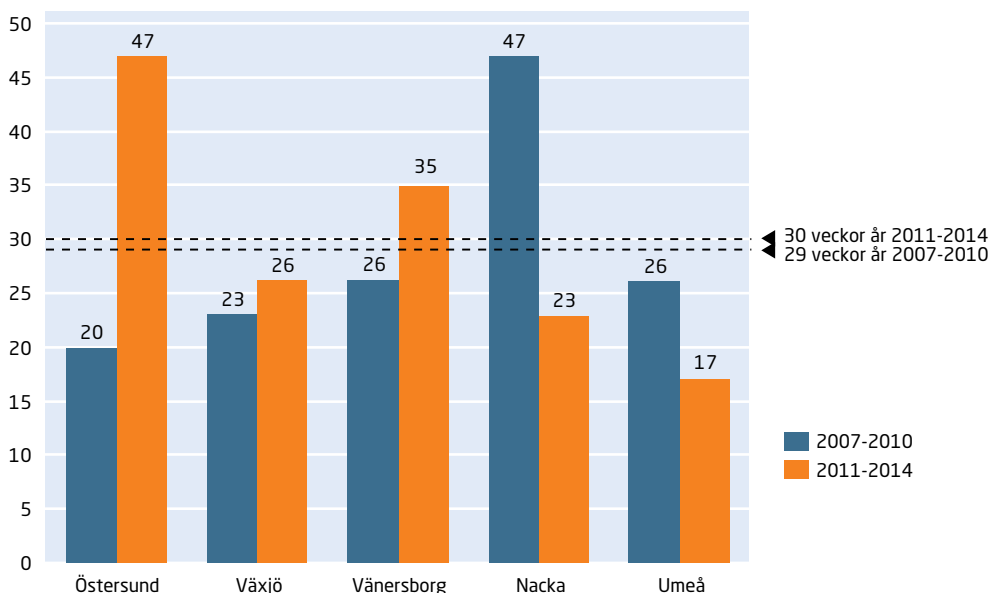
För att förklara de senaste årens utveckling avseende remisstiden pekar de intervjuade företrädarna för mark- och miljödomstolarna framförallt på remissinstansernas förmåga att lämna yttranden inom utsatt remisstid. Enligt dessa respondenter begär de berörda remissinstanserna, såsom kommuner och myndigheter, i många fall förlängd remisstid eftersom de upplever att de behöver längre tid för att förbereda eller komma fram till sitt yttrande. I likhet med B-ärenden, blir detta särskilt aktuellt då ärenden ska hanteras av kommunala nämnder som sammanträder förhållandevis sällan. En respondent uppger att den här typen av problematik innebär att det krävs mer planering från domstolens sida för att anpassa remitteringen och remisstiden utifrån remissinstansernas behov.

”Om remissinstanserna inte hinner med så kan det ta tid.”

4.5.7 Remisstiden för A-mål per mark- och miljödomstol

Figur 29 visar att mark- och miljödomstolen i Östersund (47 veckor) har den längsta genomsnittliga remisstiden, medan Umeå (17 veckor) har den kortaste under perioden 2011–2014. Jämfört med föregående studie har den genomsnittliga remisstiden ökat mest hos mark- och miljödomstolen i Östersund. Remisstiden har minskat hos mark- och miljödomstolen i både Nacka och Umeå, men Nacka står för den största minskningen. Resultat bör dock tolkas med viss försiktighet eftersom uppgifter från föregående studie visar att mark- och miljödomstolen i Nacka hade ett fåtal mål där remisstiden var ovanligt lång. Dessa mål skiljde sig därmed markant från resterande mål hos domstolen i Nacka och bidrog till att höja genomsnittet för remisstiden. Även resultatet för perioden 2011–2014 bör tolkas med försiktighet eftersom det endast varit möjligt att beräkna remisstid för ett relativt litet antal A-mål från domstolarna i Östersund och Umeå.²⁴

Figur 29. A-mål: Genomsnittlig remisstid (veckor) per mark- och miljödomstol, år 2007-2010 och 2011-2014

4.5.8 Möjliga förklaringar till utvecklingen avseende remisstid för A-mål per mark- och miljödomstol

I intervjuerna med företrädare för mark- och miljödomstolarna framkommer olika uppfattningar om domstolarnas möjligheter att påverka remisstiden, vilket möjligen kan bidra till att förklara de senaste årens utveckling avseende remisstid.

En företrädare för en domstol vars remisstid tycks ha ökat under de senaste åren uppger att domstolen vanligtvis är restriktiv med att bevilja anstånd om förlängd remisstid. Enligt respondenten handlar det många gånger om en avvägning mellan å ena sidan en snabb prövningsprocess och å andra sidan den demokratiska processen. Respondenten betonar värdet av att remissinstanser och allmänhet ges möjlighet att yttra sig i prövningsprocessen eftersom den här typen av tillstånd avser verksamheter som oftast innebär stora ingrepp i miljön. Genom att låta många intressenter komma till tals i prövningsprocessen är det enligt respondenten även möjligt att förankra domstolens beslut och därmed undvika överklaganden.

²⁴ Beräkningarna av genomsnittliga remisstider för A-mål baseras på 44 mål från Växjö, 27 mål från Vänersborg, 13 mål från Nacka, 9 mål från Umeå och 7 mål från Östersund.

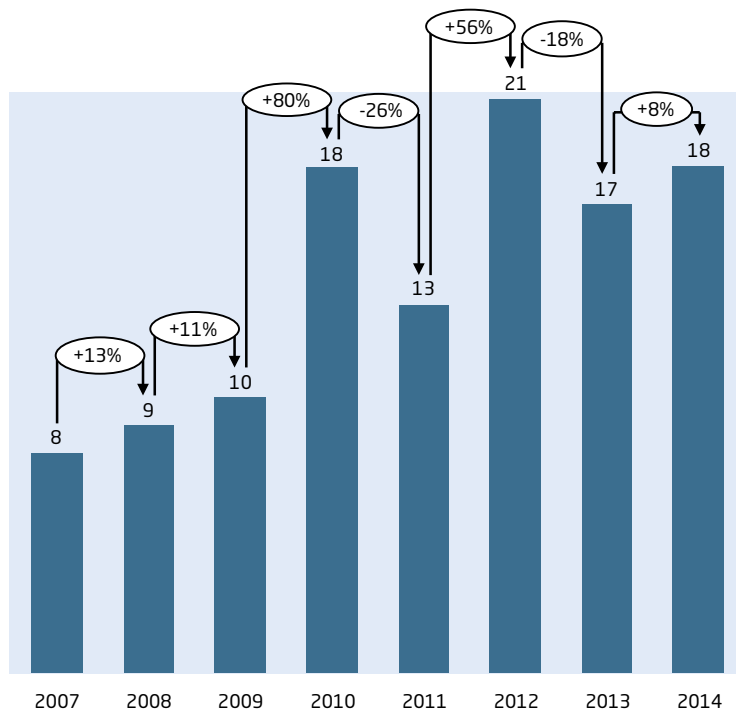
En annan respondent som företräder en domstol vars remisstid tycks ha blivit kortare under de senaste åren menar att remissinstanserna bör kunna göra mer för att undvika långa remisstider. Enligt respondenten skulle till exempel kommunernas förfarande kring yttrande kunna effektiviseras ytterligare om beslut om yttrande delegerades i högre utsträckning istället för att hanteras vid nämndsammanträden.

4.5.9 Den övriga tiden för A-mål på aggregerad nivå

Som tidigare nämnts är övrig tid den tid som återstår av den totala ledtiden då kompletteringstiden och remisstiden räknats bort. Under den övriga tiden finns ärendet hos mark- och miljödomstolen för handläggning. Den genomsnittliga övriga tiden för A-mål var 16 veckor för hela perioden 2011–2014, vilket innebar en ökning jämfört med föregående period. Under perioden 2007–2010 var den genomsnittliga övriga tiden 10 veckor.

Av figur 30 framgår att den övriga tiden har varierat under perioden 2011–2014, men generellt legat i paritet med 2010 års nivå. Den övriga tiden har därmed varit längre än under år 2007–2009.

Figur 30. A-mål: Genomsnittlig övrig tid (veckor), år 2007-2014

4.5.10 Möjliga förklaringar till utvecklingen avseende övrig tid för A-mål på aggregerad nivå

Av intervjuaren från företrädare för mark- och miljödomstolarna framgår att individuella faktorer, såsom beredningsjuristernas och de tekniska rådets erfarenheter och kompetenser, kan vara en bidragande orsak till skillnader som handlar om den handläggningstid som varken är kompletterings- eller remisstid. Några respondenter betonar särskilt vikten av erfarna jurister och tekniska råd som kan stötta mindre erfarna kollegor i arbetet med tillståndsprövning.

”Vissa domare är mycket erfarna och det är vissa som jobbar snabbare än andra. Jag tror inte på systemfaktorer utan individuella faktorer.”

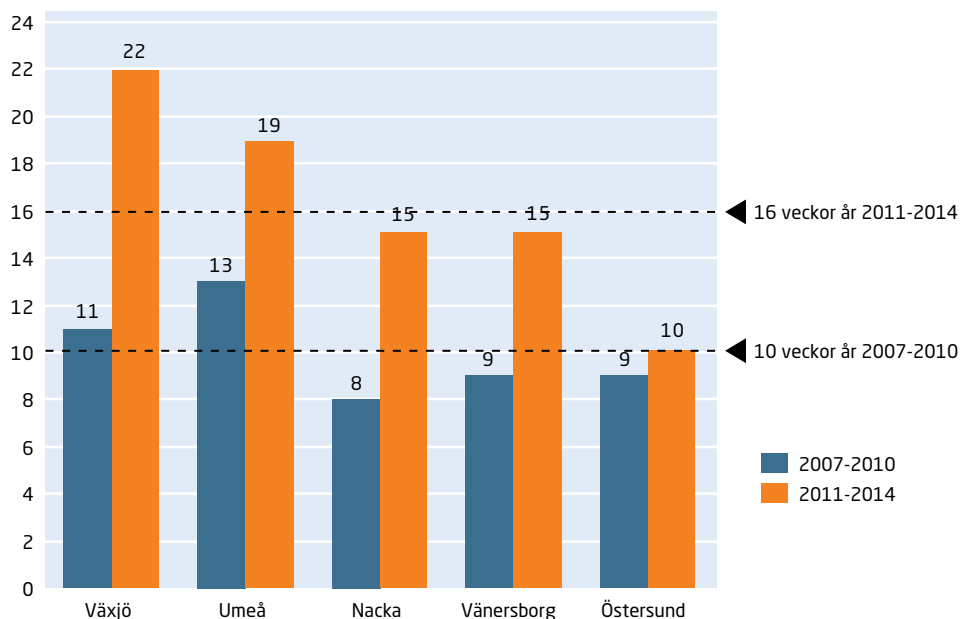
En av dessa respondenter menar att det eventuellt skulle vara möjligt att förkorta handläggningstiderna ytterligare om domstolens jurister, i likhet med de tekniska råden, blev mer specialiserade inom särskilda sakområden eller branscher. Respondenten betonar dock att en sådan specialisering i praktiken inte är möjlig eftersom varje domstol är förhållandevis liten. Enligt respondenten skulle ytterligare specialisering även göra domstolen mer sårbar när medarbetare slutar eller blir sjuka.

4.5.11 Den övriga tiden för A-mål per mark- och miljödomstol

Figur 31 visar att den genomsnittliga övriga tiden, det vill säga den del av total ledtid som inte är kompletteringstid, var längst hos mark- och miljödomstolen i Växjö (22 veckor) och kortast hos domstolen i Östersund (10 veckor) under perioden 2011–2014.

Jämfört med föregående studie har den övriga tiden ökat åtminstone något hos samtliga fem mark- och miljödomstolar. Störst ökning återfinns hos domstolen i Växjö, men även här bör noteras att Växjö under perioden 2011–2014 har haft ett fåtal antal mål där den övriga tiden varit ovanligt lång. Dessa mål har därmed skilt sig från övriga mål hos domstolen i Växjö och bidragit till att remisstiden fördubblats jämfört med föregående period.

Figur 31. A-mål: Genomsnittlig övrig tid (veckor) per mark- och miljödomstol, år 2007-2010 och år 2011-2014

4.5.12 Möjliga förklaringar till utvecklingen avseende övrig tid för A-mål per mark- och miljödomstol

Av intervjuerna med företrädarna för mark- och miljödomstolar framkommer inga specifika förklaringar till varför den övriga tiden har ökat åtminstone något hos samtliga fem domstolar under perioden 2011–2014 jämfört med perioden 2007–2010. Respondenterna pekar dock på vikten av det förbättringsarbete som pågår bland mark- och miljödomstolarna. Enligt respondenterna måste domstolarna bli ännu mer effektiva och flexibla för att kunna hantera de rådande förutsättningarna för tillståndsprövning. Några respondenter lyfter särskilt fram att mer eller mindre plötsliga variationer i ärendemängd ställer särskilda krav på domstolen i form av flexibilitet. För att kunna hantera fler eller färre ärenden under vissa perioder måste

organisationen kunna anpassas efter förutsättningarna, vilket enligt respondenterna i mångt och mycket handlar om att nyttja befintliga personalresurser på bästa sätt. En av chefsrådmännen uttrycker:

”Man måste ha en organisation som klarar toppar och dalar. Man kan heller inte slänga in 30 miljoner ett år och få resultat direkt.”

En annan respondent pekar istället på att lagstiftningen kring tillståndsprövning av A-verksamhet, i likhet med B-verksamhet, har blivit mer komplex under de senaste åren. När tillståndsprövningen baseras på en lång rad olika föreskrifter och riktlinjer på såväl nationell som internationell nivå ställer det enligt respondenten högre krav på domstolens kompetens. Respondenten menar dessutom att en alltmer omfattande och komplex lagstiftning kring tillståndsprövning även innebär att prövningen kan ta längre tid.

”Tendensen är alltmer komplicerade och EU-styrda regler som komplicerar. [...] Det är som det är men det blir svårare och tar längre tid.”

4.6 Slutsatser om utvecklingen av handläggningstiden för A-mål

I detta avslutande avsnitt redovisas de slutsatser som kan dras utifrån vad som beskrivits i ovan avsnitt.

- **Antalet A-mål tycks återigen ha ökat**
Antalet mål per år har varit relativt konstant under perioden 2011–2014. Detta kan jämföras med uppgifter från föregående studie som visade att antalet A-mål per år minskade över tid från 43 mål år 2007 till 15 mål år 2010. Den dalande utveckling som lyftes fram i föregående studie återfinns därmed inte under perioden 2011–2014.
- **Den genomsnittliga totala ledtiden för A-mål har blivit kortare**
Den totala ledtiden för ett genomsnittligt A-mål har minskat med åtta veckor från 60 veckor år 2007–2010 till 52 veckor år 2011–2014. Jämfört med föregående studie har den genomsnittliga totala ledtiden förkortats hos tre mark- och miljödömsstolar, medan den ligger kvar på ungefär samma nivå hos resterande två dömsstolar. När den genomsnittliga totala ledtiden sätts i relation till antalet A-mål hos varje mark- och miljödömsstol framgår ett svagt positivt samband. Därmed kan sägas att antalet mål till viss del kan förklara skillnaderna mellan mark- och miljödömsstolarna avseende den totala ledtiden. De senaste årens utveckling kan möjligen även förklaras av mark- och miljödömsstolarnas förbättringsarbete, till exempel nya rutiner.
- **Andelen övrig tid av den totala ledtiden har ökat för A-mål**
Remisstiden har utgjort den största delen av den totala ledtiden under nästintill hela den studerade perioden 2007–2014. Andelen övrig tid av total ledtid har ökat under perioden 2011–2014 jämfört med föregående period.

- **Den genomsnittliga kompletteringstiden för A-mål har minskat**
Aktstudien visar att den genomsnittliga kompletteringstiden för A-mål har minskat från 19 veckor under år 2007–2010 till 11 veckor under år 2011–2014. Av aktstudien framgår även att det endast är hos mark- och miljödomstolen i Umeå som den genomsnittliga kompletteringstiden har ökat jämfört med föregående period. De fortsatta skillnaderna i kompletteringstid mellan mark- och miljödomstolarna kan bland annat förklaras av sökandens vilja och förmåga att formulera en ansökan av god kvalitet.
- **Den genomsnittliga remisstiden har ökat marginellt för A-mål**
Den genomsnittliga remisstiden har endast ökat marginellt från 29 veckor under perioden 2007–2010 till 30 veckor under 2011–2014. Den genomsnittliga remisstiden för A-mål tycks ha ökat hos tre mark- och miljödomstolar. För att förklara de senaste årens utveckling avseende remisstiden pekar de intervjuade företrädarna för mark- och miljödomstolarna framförallt på remissinstansernas förmåga att lämna yttranden inom utsatt remisstid.
- **Den genomsnittliga övriga tiden för A-mål har ökat**
Den genomsnittliga övriga tiden för A-mål var 16 veckor för hela perioden 2011–2014, vilket innebar en ökning jämfört med föregående period. Under perioden 2007–2010 var den genomsnittliga övriga tiden 10 veckor. Jämfört med föregående studie har den övriga tiden ökat åtminstone något hos samtliga fem mark- och miljödomstolar. Mer komplicerad lagstiftning och individuella faktorer, såsom beredningsjuristernas och de tekniska rådets erfarenheter och kompetenser, är exempel på tänkbara förklaringar till skillnader avseende övrig tid.

5. Ledtider vid tillståndsprovning av vattenverksamheter

All verksamhet eller åtgärder i vatten betraktas som vattenverksamhet. Tillståndsansökningar för dessa verksamheter prövas av landets fem mark- och miljödomstolar. Undantaget är vissa mindre omfattande vattenverksamheter som kan anmälas direkt till länsstyrelsen. Dessa har inte inkluderats i undersökningen. Exempel på vattenverksamheter som kräver miljötillstånd är muddring, anläggande av hamn, bortledande av grundvatten och verksamheter som rör dammar och kanaler.

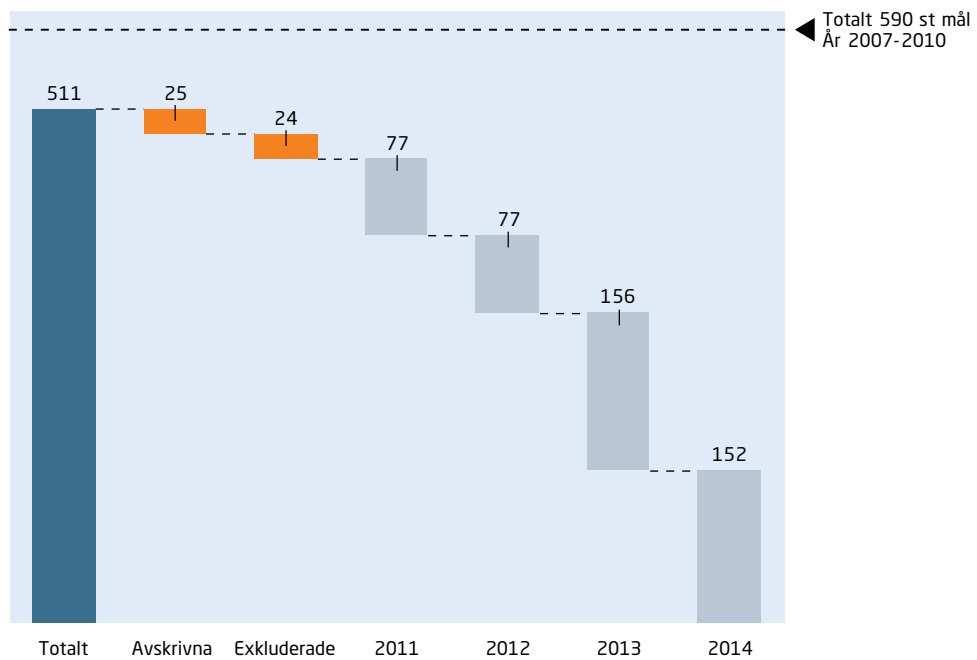
I detta kapitel beskrivs handläggningstiderna för tillståndsprovning av vattenverksamheter – från att ansökan inkommer till mark- och miljödomstolen till att domstolen avgör målet. Kapitlet besvarar studiens övergripande frågeställningar när det gäller vattenverksamhet, vilket innebär att en nulägesbeskrivning, jämförelse med resultatet från föregående studie samt identifiering av förändringsfaktorer som kan bidra till att förklara eventuella förändringar eller skillnader.

Inledningsvis redovisas antal vattenmål som granskats inom ramen för aktstudien. Därefter beskrivs dels tidsåtgången för den totala ledtiden för handläggningen, dels tidsåtgången för de olika delmomenten i processen. I kapitlets redovisas även resultatet från Rambölls kartläggning av hur många vattenverksamheter som skulle komma att omfattas av vattenverksamhetsutredningens förslag om krav på omprövning av gamla tillstånd för vattenverksamhet. Utifrån vad som framkommit i aktstudien och Rambölls tilläggsuppdrag presenteras avslutningsvis sammanfattande slutsatser avseende handläggningstiderna för vattenmål.

5.1 Totala antalet vattenmål som avgjorts av mark- och miljödomstolarna

Aktstudien avseende vattenmål omfattar totalt 511 fullständiga mål som beslutats av mark- och miljödomstolarna under åren 2011–2014. Det totala antalet mål kan jämföras med föregående studie som omfattade totalt 590 vattenmål. I föreliggande studie har 25 mål exkluderats från vidare beräkningar eftersom dessa ärenden har avskrivits av mark- och miljödomstolen. Ytterligare 24 mål som bedöms vara mål med prøvotid har exkluderats från vidare beräkningar.²⁵ Sammantaget utgår beräkningarna av handläggningstiden för A-mål under perioden 2011–2014 från totalt 462 vattenmål. Därmed baseras beräkningarna på 27 fler mål än föregående studie. Figur 32 visar att antalet mål per år har ökat under perioden 2011–2014 och då särskilt de två senaste åren. Detta kan jämföras med uppgifter från föregående studie som visade att antalet vattenmål per år minskade något under den studerade perioden, från ca 130 mål år 2007 till knappt 110 mål år 2010.

²⁵ De mål som uppfyller ett av följande kriterier har exkluderats från vidare beräkningar: 1. Tiden mellan komplettering och beslut är tre år eller längre. 2. Den totala ledtiden mellan inkommen ansökan och beslut är fyra år eller längre. Det senare kriteriet tillämpas enbart då det första kriteriet inte är tillämpligt, det vill säga då det saknas uppgifter om tid mellan komplettering och beslut.

Figur 32. Vattenmål: Totalt antal vattenmål över tid, år 2011-2014

5.1.1 Möjliga förklaringar till utvecklingen avseende antalet vattenmål

I intervjuerna med företrädare för mark- och miljödomstolarna beskrivs olika faktorer som kan bidra till att förklara ökningen av vattenmål under perioden 2011–2014. Förutom lokala och regionala variationer, såsom förekomster av jordbruksbevattningsmenar, menar flertalet respondenter att ökningen kan förklaras av att länsstyrelserna har ägnat mer resurser åt tillsyn av vattenverksamhet under de senaste åren.

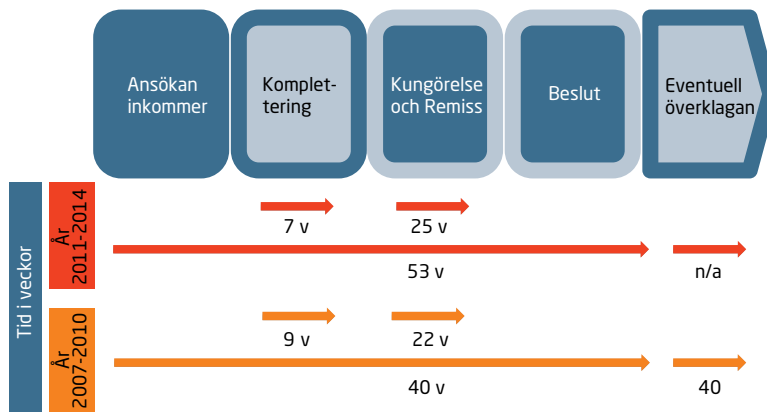
Respondenterna uppger att många av de vattenmål som inkommer till mark- och miljödomstolen har sin bakgrund i ett föreläggande från länsstyrelsen om att söka tillstånd för den aktuella vattenverksamheten. Att antalet föreläggande från länsstyrelsen har ökat under de senaste åren kan bland annat härröras till att länsstyrelserna år 2012 fick i uppdrag av regeringen utöva ökad tillsyn enligt miljöbalken av vattenverksamheten med fokus på kraftverk, dammar och vattenreglering.²⁶ I takt med att länsstyrelserna har uppmärksammat vattenverksamheter som de bedömt tillståndsprövas har mark- och miljödomstolarna tagit emot fler mål.

5.2 Handläggningstid från ansökan till beslut - vattenmål

I följande avsnitt redogörs för tidsåtgången i prövningsprocessen, från det att ansökan inkommer till mark- och miljödomstolen tills dess att domstolen avgör målet. Samtliga tider i veckor är hämtade från aktstudien som omfattar datamaterial från landets mark- och miljödomstolar. Figur 33 åskådliggör handläggningstiden för ett genomsnittligt vattenmål under åren 2007–2010 respektive 2011–2014.

²⁶ Socialdepartementet. *Regleringsbrev för budgetåret 2012 avseende länsstyrelserna*. S2011/10876/VS. 15 december 2011.

Figur 33. Övergripande bild över tidsåtgång från inkommen ansökan till eventuell överklagan - vattenmål

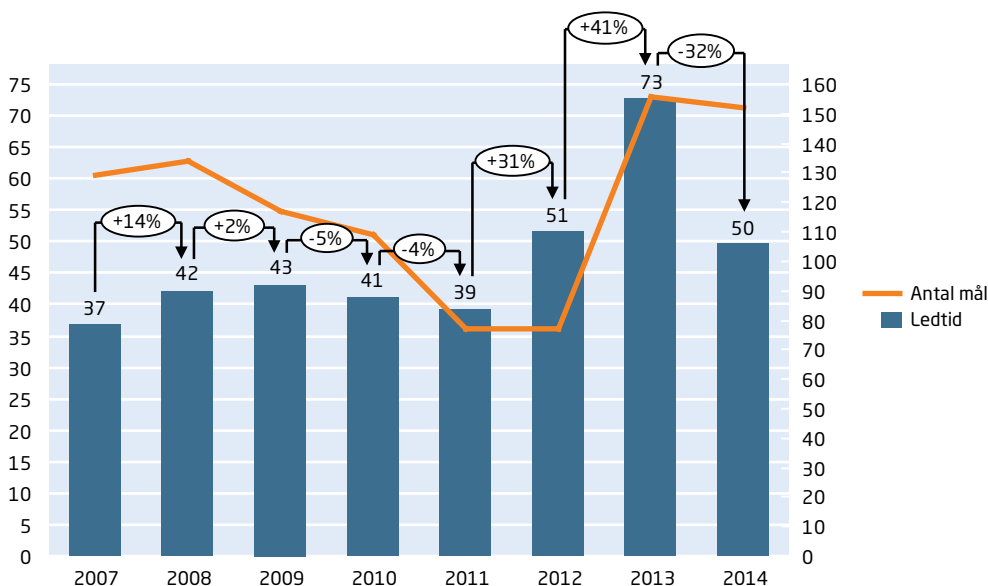
Figuren visar att den totala ledtiden för ett genomsnittligt vattenmål från att ansökan kommer in till mark- och miljödomstolen till att domstolen avgör målet har ökat med 13 veckor jämfört med föregående studie. Vidare framgår av figuren att kompletteringstiden har förkortats med en vecka, medan remisstiden har ökat med tre veckor jämfört med föregående studie.

5.3 Totala ledtiden för vattenmål på aggregerad nivå

I figur 34 redovisas den genomsnittliga tidsåtgången för hela prövningsprocessen hos mark- och miljödomstolen per år när det gäller vattenmål. Därtill sätts den totala ledtiden i relation till antalet vattenmål som prövats per år. Av figuren framgår att den totala genomsnittliga ledtiden ökade under perioden 2011–2013 för att därefter minska till 50 veckor år 2014. Jämfört med föregående studie har den genomsnittliga totala ledtiden varierat i större utsträckning under åren 2011–2014 än perioden 2007–2010.

Föregående studie visade att den totala genomsnittliga ledtiden var relativt konstant under åren 2007–2011 samtidigt som antalet mål minskade under samma period. Av figur 34 framgår att resultaten för år 2011–2014 inte följer samma tydliga mönster.

Figur 34. Vattenmål: Total ledtid (veckor) och antal mål, år 2007-2014. Vänster y-axel = ledtid. Höger y-axel = antal ärenden

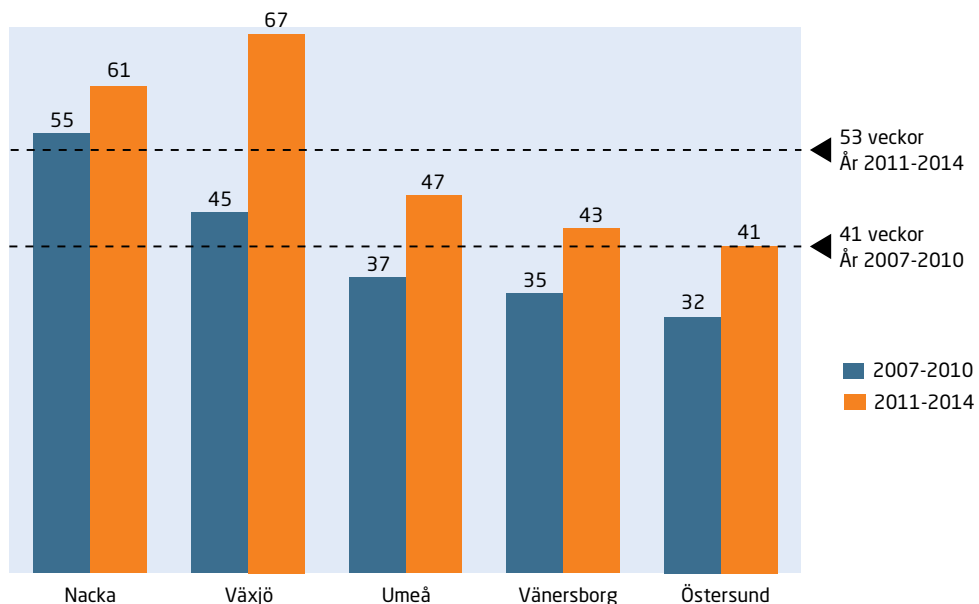
5.3.1 Möjliga förklaringar till utvecklingen avseende total ledtid för vattenmål på aggregerad nivå

I föregående studie betonades målets komplexitet och omfattning som direkt avgörande för ledtiderna. Denna bild bekräftas även i intervjuerna där företrädarna för mark- och miljödomstolarna pekar på att en ansökan för en verksamhet som är omfattande i sitt utförande och innebär många komplicerade omständigheter tar längre tid att pröva sett till den totala ledtiden. Av intervjusvaren framgår även att de komplicerande omständigheterna som domstolen måste ta i beaktan kan vara både tekniska och juridiska vilket ställer krav på både kompetens i såväl sakfrågan som regelverket.

5.4 Totala ledtiden för vattenmål per mark- och miljödomstol

Figur 35 visar att den genomsnittliga totala ledtiden för tillståndsprövning av vattenmål varierar mellan mark- och miljödomstolarna. Under perioden 2011–2014 hade Växjö (76 veckor) den längsta genomsnittliga totala ledtiden, medan Östersund (41 veckor) hade den kortaste.

Figur 35. Vattenmål: Total ledtid (veckor) per mark- och miljödomstol, år 2007-2014

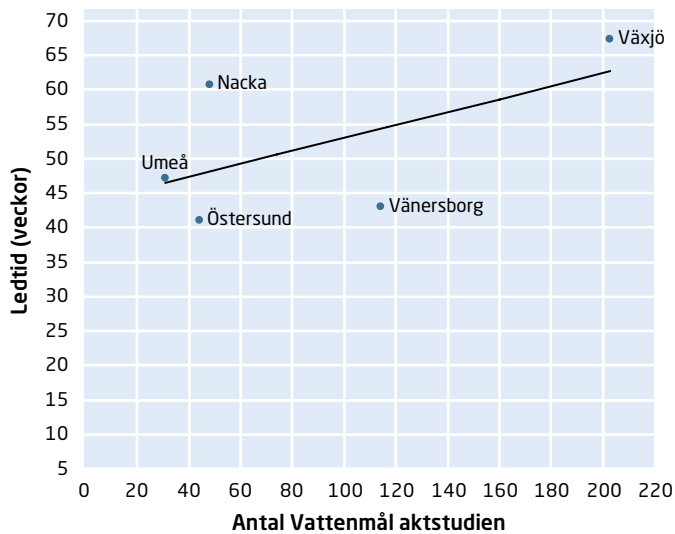

Jämfört med föregående studie har den genomsnittliga totala ledtiden blivit längre hos samtliga fem mark- och miljödomstolar. Störst förändring återfinns hos mark- och miljödomstolen i Växjö, där den genomsnittliga totala ledtiden har ökat från 45 veckor under 2007–2010 till 67 veckor under 2011–2014. I likhet med föregående studie återfinns den kortaste totala ledtiden hos mark- och miljödomstolen i Östersund.

5.4.1 Möjliga förklaringar till utvecklingen avseende total ledtid för vattenmål per mark- och miljödomstol

När den genomsnittliga totala ledtiden för perioden 2011–2014 sätts i relation till antalet vattenmål hos varje mark- och miljödomstol framgår inte något tydligt positivt samband. Vid föregående studie var det heller inte möjligt att urskilja något tydligt samband mellan ledtid och antal mål, vilket indikerar att det är andra faktorer än endast antalet mål som påverkar den totala ledtiden vid vattenmål.

Figur 36. Vattenmål: total ledtid för prövningsprocessen (veckor) och totalt antal mål per mark- och miljödomstol, år 2011-2014

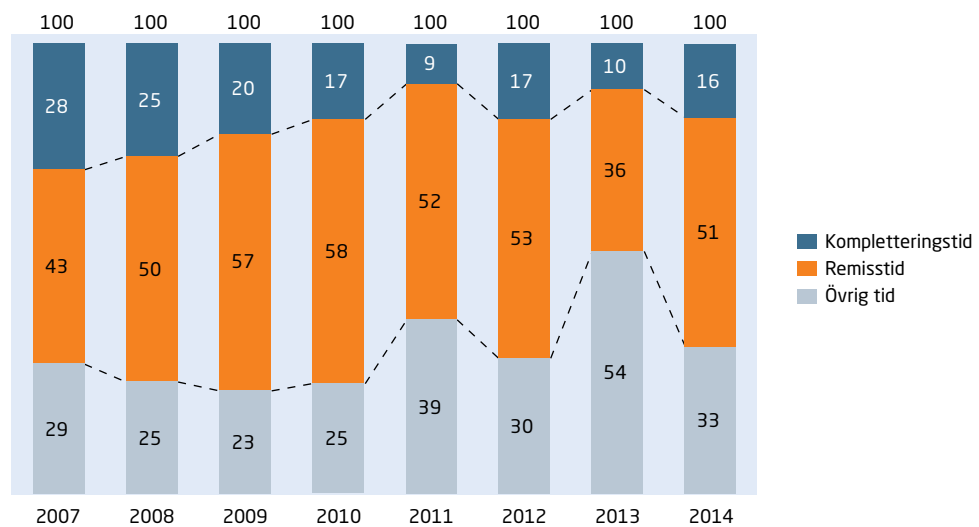
Att mark- och miljödomstolar hanterar olika typer av vattenmål lyftes fram som rimlig förklaring till skillnader mellan domstolarnas ledtid i den föregående studien. Den uppfattningen bekräftas även i de intervjuerna med företrädarna domstolarna som genomförts inom föreliggande studie. Några respondenter pekar även på att denna faktor förklarar varför skillnaderna mellan mark- och miljödomstolarna även tycks bestå.

I intervjuerna framkommer bland annat en av domstolarna med längst genomsnittlig total ledtid hanterar en stor andel ansökningar om tillstånd för grundvattenuttag för jordbruksbevattnings. Enligt företrädaren för domstolen har denna typ av vattenmål ökat kraftigt under de senaste 6–7 åren och prövningsprocesserna har inte sällan blivit långa. En annan respondent som företräder en av domstolarna med längst ledtid framhåller istället att de senaste åren har inneburit en kraftig ökning av ansökningar om bortledning av vatten. Denna ökning beror enligt respondenten på omfattande infrastruktursatsningar i domstolens prövningsområde.

5.5 De tre beräknade ledtiderna som andel av den totala ledtiden vattenmål på aggregerad nivå

Ramböll delar in den totala ledtiden i kompletteringstid, remisstid och övrig tid. Med kompletteringstid menas tiden från att ansökan inkommer fram till att ansökan anses vara komplett. Remisstiden är den tiden från att ansökan skickas ut på remiss till att sista yttrandet inkommer. Den övriga tiden är den tid som återstår av den totala ledtiden då kompletteringstid och remisstid är borträknat. Under övrig tid finns ärendet hos mark- och miljödomstolen för handläggning. Figur 37 visar hur stor andel av den totala ledtiden som utgörs av kompletteringstid, remisstid och övrig tid.

Av figuren framgår att remisstiden har utgjort den största delen av den totala ledtiden under hela perioden 2007–2014, med undantag för år 2013 då övrig tid upptog den största delen (54 procent) av den totala ledtiden.

Figur 37. Vattenmål: de tre beräknade ledtiderna som andel av den totala ledtiden (%), år 2007-2014

Under föregående period skedde en kontinuerlig ökning av remisstiden som andel av den totala ledtiden, medan andelen övrig tid och komplettering minskade. Någon sådan trend är inte möjlig att utläsa under perioden 2011–2014. Av figuren framgår att den övriga tiden omfattade en större andel (30–54 procent) av ledtiden under åren 2011–2014 än motsvarande andel (23–29 procent) under föregående period. Detta kan jämföras med kompletteringstiden som omfattade en mindre andel (9–17 procent) av ledtiden år 2011–2014 än motsvarande andel (17–28 procent) under föregående period. Figuren visar dessutom att andelen kompletteringstid, remisstid och övrig tid av den totala ledtiden har varierat i större utsträckning under åren 2011–2014 än under föregående period.

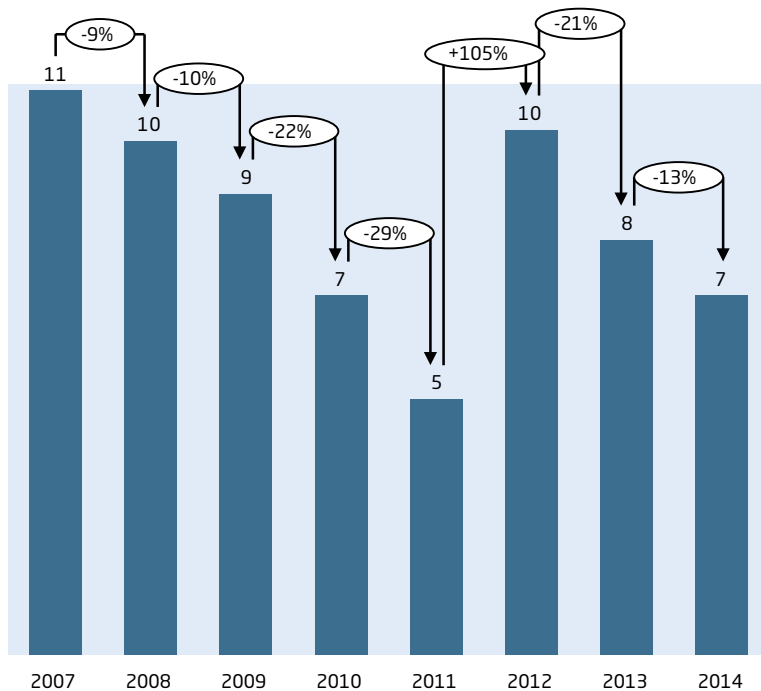
I följande avsnitt ges en närmare beskrivning av utvecklingen avseende den totala ledtidens olika delar. Genom att studera de olika delarna närmare är det möjligt att identifiera tänkbara förklaringsfaktorer till eventuella förändringar över tid.

5.5.1 Kompletteringstiden för vattenmål på aggregerad nivå

Aktstudien visar att den genomsnittliga kompletteringstiden för vattenmål har minskat från nio veckor under år 2007–2010 till sju veckor under år 2011–2014. Därmed har den genomsnittliga kompletteringstiden blivit två veckor kortare jämfört med föregående studie.

Av figur 38 framgår att den kompletteringstiden för vattenmål minskade årligen från år 2010 fram till år 2011, men fördubblades därefter år 2012. Från år 2012 och fram till år 2014 har kompletteringstiden återigen blivit något kortare för varje år.

Figur 38. Vattenmål: Genomsnittlig kompletteringstid (veckor), år 2007-2014

5.5.2 Möjliga förklaringar till utvecklingen avseende kompletteringstid för vattenmål på aggregerad nivå

De senaste årens utveckling kan bland annat förklaras av en handfull ärenden från år 2012 och 2013 som haft ovanligt långa kompletteringstider och därigenom haft en kraftig påverkan på årsgenomsnittet. Av aktstudien framgår att dessa ärenden prövades av mark- och miljödomstolarna i Nacka, Umeå och Växjö.

I likhet med B-ärenden och A-mål, beskrivs kvalitet på ansökan som en viktig faktor när det gäller att hitta rimliga förklaringar till kompletteringstidens utveckling under de senaste åren. Mark- och miljödomstolen begär in komplettering från sökande om domstolen bedömer att ansökan inte håller en tillräckligt hög kvalitet och information saknas som är nödvändig för att beslut om tillstånd ska kunna fattas. Hur omfattande kompletteringar som begärs och den sökandes förmåga och vilja att ta fram de efterfrågade kompletteringarna påverkar hur lång kompletteringstidens längd.

"Där det kan haka upp sig är oftast när ansökan är bristfällig. Då får vi skicka på komplettering. Ju bättre den är från början ju snabbare kan det gå."

Flera respondenter menar att den här typen av problematik är särskilt vanlig när det handlar om vattenmål. En intervjuad chefsrådman menar att ansökningar avseende vattenverksamhet generellt håller en lägre kvalitet än ansökningar för miljöfarlig A-verksamhet. Respondenten framhåller att sökanden vid vattenmål oftast är små företag som inte har samma förutsättningar som större företag att till exempel anlita konsulter för att formulera ansökan. Denna typ av sökanden hamnar enligt respondenten ofta i en situation där det krävs många kompletteringar och kompletteringstiden blir lång.

"I vattenmålen ser man att det inte har gjorts ett tillräckligt grundjobb i de små målen."

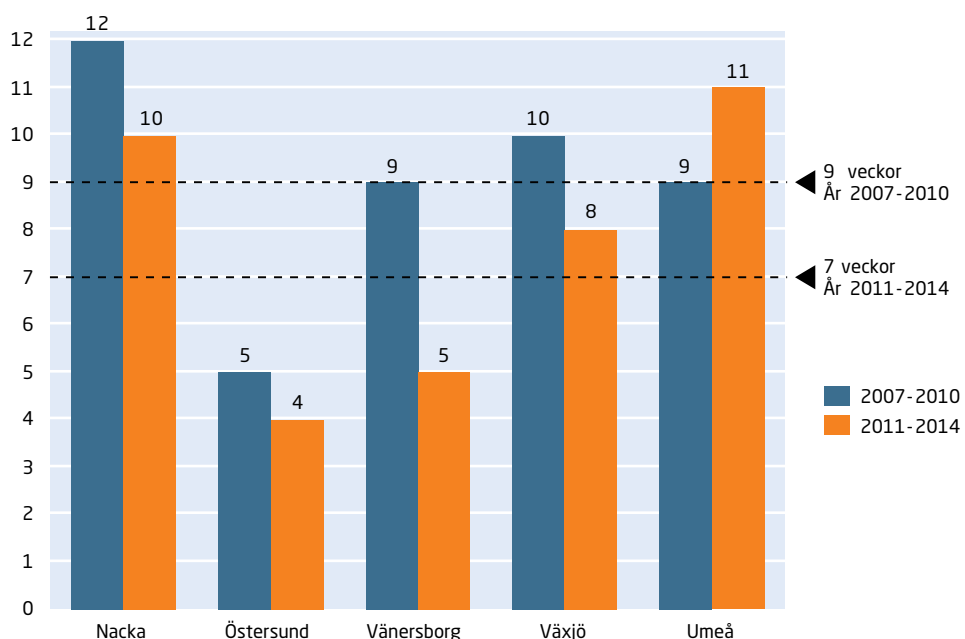
De beskrivna problemen med bristfälliga ansökningar kan även jämföras med uppgifter som framkom i Rambölls intervjuer med sökanden vid 2012 års studie. I intervjuerna framkom viss kritik där sökanden menade att de kompletteringar som begärdes av mark- och miljödomstolarna till viss del upplevdes som onödiga. I vissa fall menade sökanden till exempel att den information som domstolen efterfrågade genom ytterligare kompletteringar redan lämnats till prövningsmyndigheten i ett tidigare skede. Därtill menade några sökanden att den information som efterfrågats varit alltför detaljerad utan att egentligen tillföra någon avgörande aspekt till målet.

5.5.3 Kompletteringstiden för vattenmål per mark- och miljödomstol

Av figur 39 framgår att den genomsnittliga kompletteringstiden för vattenmål varierar mellan de fem mark- och miljödomstolarna. Under perioden 2011–2014 har mark- och miljödomstolen i Umeå (11 veckor) längst genomsnittlig kompletteringstid, medan kortast genomsnittlig kompletteringstid återfinns hos mark- och miljödomstolen i Östersund (4 veckor).

Jämfört med perioden 2007–2010 har den genomsnittliga kompletteringstiden minskat åtminstone något hos fyra av fem mark- och miljödomstolar. Den största minskningen återfinns hos domstolen i Vänersborg, där kompletteringstiden nästintill har halverats. Av figuren framgår även att det endast är hos mark- och miljödomstolen i Umeå som den genomsnittliga kompletteringstiden har ökat jämfört med uppgifterna från den föregående studien.

Figur 39. Vattenmål: genomsnittlig kompletteringstid per mark- och miljödomstol, år 2007-2010 och år 2011-2014

5.5.4 Möjliga förklaringar till utvecklingen avseende kompletteringstid för vattenmål per mark- och miljödomstol

I intervjuerna framkommer inga ytterligare förklaringar till skillnaderna mellan domstolarna avseende kompletteringstiden vid vattenmål. Företrädaren för en av de domstolar där den genomsnittliga kompletteringstiden har minskat mest jämfört med föregående period lyfter dock fram att domstolen arbetar aktivt med att etablera en dialog med sökande redan innan ansökan inkommer. Detta gäller särskilt stora

infrastruktursatsningar som leder till ett flertal ansökningar om tillstånd för vattenverksamhet. Arbetet med dialog syftar enligt respondenten till att dels förbereda domstolen, dels säkerställa att sökanden är medveten om och förstår domstolens arbete, till exempel avseende krav på ansökans innehåll.

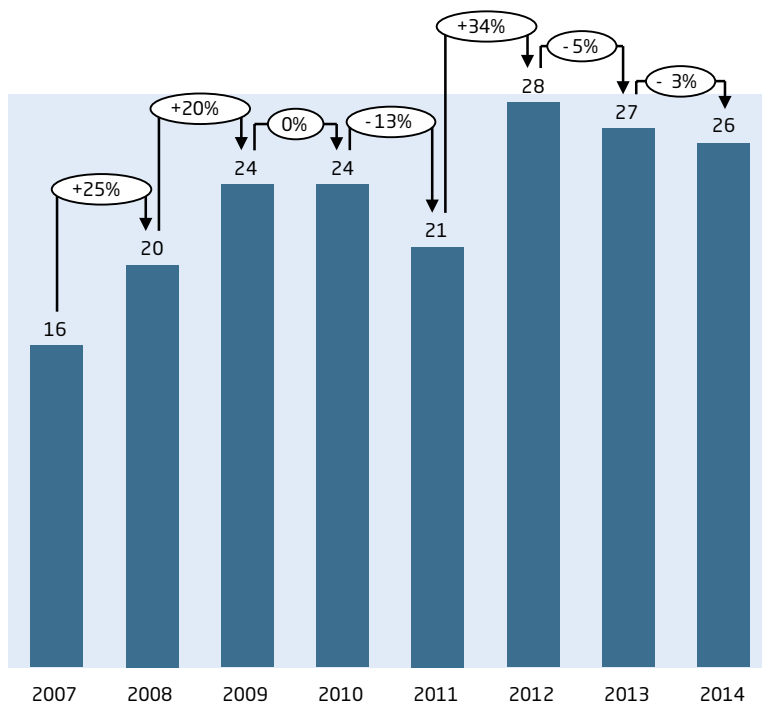
I föregående studie framkom att även sökanden ser dialogen mellan sökanden och prövningsmyndigheten som en lösning för att korta ledtiderna. Flera intervjuade företag betonade vikten av att ha en tät dialog med prövningsmyndigheten för att bättre förstå vad som efterfrågas och möta myndighetens förväntningar i form av ansökan och kompletteringar. Enligt sökanden har dialogen betydelse för det förberedande arbetet innan ansökan lämnats in till mark- och miljödomstolen, men även under prövningsprocessen hos domstolen.

5.5.5 Remisstid för vattenmål på aggregerad nivå

Aktstudien visar att den genomsnittliga remisstiden för vattenmål har ökat från 22 veckor under år 2007–2010 till 25 veckor under år 2011–2014. Därmed har den genomsnittliga remisstiden blivit tre veckor längre jämfört med föregående studie.

Figur 40 visar att remisstiden för vattenmål ökade under perioden 2007–2010. Sedan dess har remisstiden minskat tillfälligt år 2011, men därefter blivit längre än under föregående period.

Figur 40. Vattenmål: Genomsnittlig remisstid (veckor), år 2007-2014

5.5.6 Möjliga förklaringar till utvecklingen avseende remisstid för vattenmål på aggregerad nivå

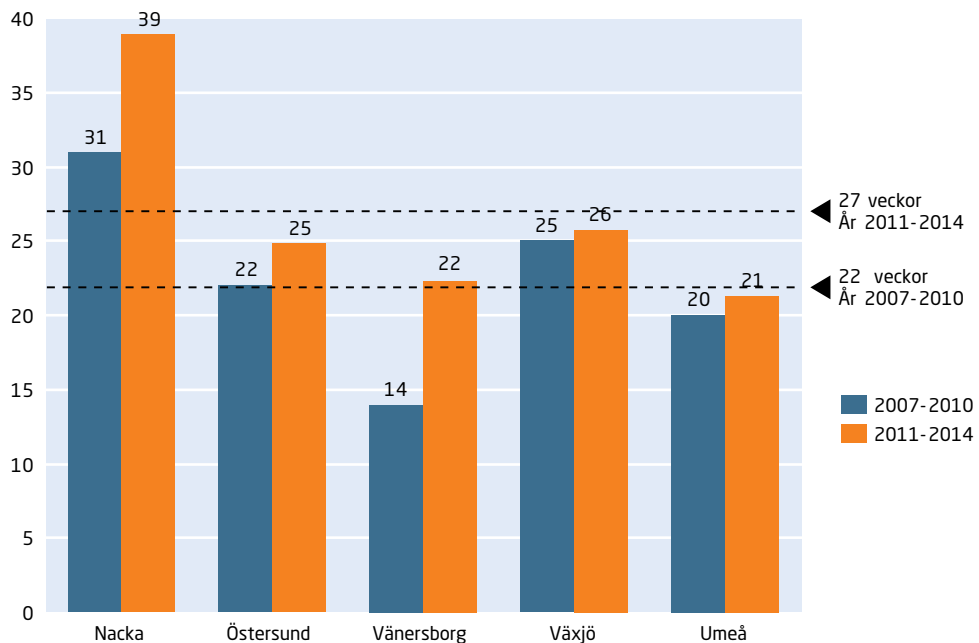
Av intervjuerna framgår att företrädarna för mark- och miljödomstolarna menar att remisstidens längd vid vattenmål i många fall beror på faktorer som ligger utanför domstolens påverkan. Respondenterna uppger att remisstiden vid vattenmål, i likhet med A-mål, kan dra ut på tiden på grund av att remissinstanserna begär mer tid för

att komma in med sina yttranden. Precis som vid A-mål kan processen till exempel försenas av att kommunens miljönämnd sammanträder förhållandevis sällan. En respondent berättar att remisstiden kan bli försenad med flera månader om remisstiden sammanfaller med semestertider då kommunens miljönämnd sammanträder på oregelbunden basis.

5.5.7 Remisstiden för vattenmål per mark- och miljödomstol

Figur 41 visar att mark- och miljödomstolen i Nacka (39 veckor) har den längsta genomsnittliga remisstiden, medan Vänersborg (14 veckor) har den kortaste under perioden 2011–2014. Jämfört med föregående studie har den genomsnittliga remisstiden blivit åtminstone något längre hos samtliga mark- och miljödomstolar. De största ökningarna återfinns hos domstolarna i Nacka och Vänersborg. I aktstudien framkommer att mark- och miljödomstolen i både Nacka och Vänersborg har haft ett mindre antal ärenden under perioden 2011–2014 där remisstiden har varit ovanligt lång. Resultatet bör därför tolkas med viss försiktighet.

Figur 41. Vattenmål: Genomsnittlig remisstid (veckor) per mark- och miljödomstol, 2007-2014

5.5.8 Möjliga förklaringar till utvecklingen avseende remisstid för vattenmål per mark- och miljödomstol

I intervjuerna med företrädare för mark- och miljödomstolarna framkommer inga specifika förklaringar till utvecklingen avseende remisstiden för vattenmål. Det kan antas att de aspekter som företrädarna lyfter fram när det gäller remisstiden för A-mål även har relevans för vattenmål.

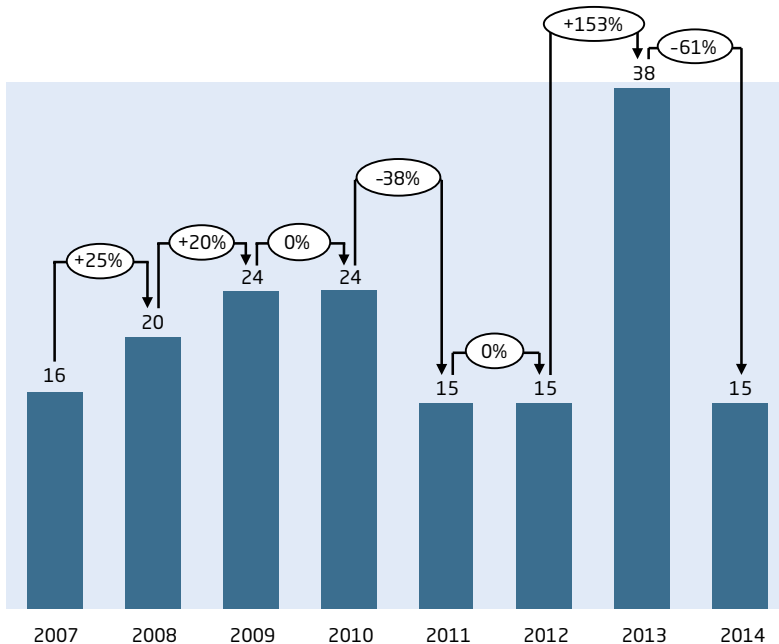
Utöver detta framkommer att företrädarna för mark- och miljödomstolen gärna ser kortare remisstider även i vattenmål. Några av företrädarna problematiserar kring detta och framhåller vikten av att olika intressen och värden vägs mot varandra under prövningsprocessen. Remissförfarandet ses därmed som en möjlighet att belysa en ansökan om till exempel vattenverksamhet utifrån olika intressenters perspektiv.

5.5.9 Övrig tid för vattenmål på aggregerad nivå

Som tidigare nämnts är övrig tid den tid som återstår av den totala ledtiden då kompletteringstiden och remisstiden räknats bort. Under den övriga tiden finns ärendet hos miljöprövningsdelegationen för handläggning. Aktstudien visar att den genomsnittliga övriga tiden för vattenmål har ökat från 10 veckor under år 2007–2010 till 20 veckor under år 2011–2014. Därmed har den genomsnittliga övriga tiden fördubblats jämfört med föregående studie.

Av figur 42 framgår att fördubblingen av den genomsnittliga övriga tiden till stor del beror på att den övriga tiden var exceptionellt lång år 2013. Resterande år under perioden 2011–2014 har den övriga tiden varit kortare än föregående period. Aktstudien visar att resultatet för år 2013 inte beror på några enskilda ärenden där den övriga tiden varit särskilt lång, utan på att den övriga tiden har varit förhållandevis lång i flertalet ärenden som beslutats under år 2013.

Figur 42. Vattenmål: Genomsnittlig övrig tid (veckor), år 2007-2014

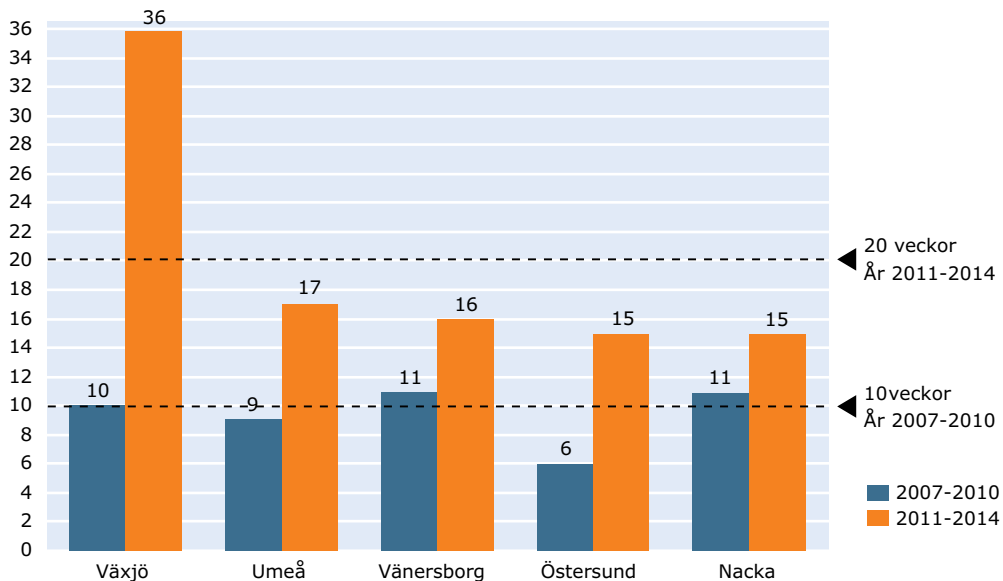
5.5.10 Möjliga förklaringar till utvecklingen avseende övrig tid för vattenmål på aggregerad nivå

I intervjuerna med företrädare för mark- och miljödomstolen framkommer inga specifika förklaringar till varför den övriga tiden för vattenmål var exceptionellt lång år 2013. Av intervjuerna framkommer dock att utvecklingen avseende övrig tid för såväl A-mål som vattenmål även bör sättas i relation till annan prövning som sker hos mark- och miljödomstolarna. Några av de intervjuade företrädarna för mark- och miljödomstolarna framhåller att domstolens handläggning av mål enligt plan- och bygglagen numera utgör en betydande del av domstolens arbete. Enligt dessa respondenter har bland annat de många prövningarna av detaljplaner och bygglov inneburit att övriga mål som domstolen avgör har blivit undanträngda. En av respondenterna menar att mål enligt plan- och bygglagen uppfattas som prioriterade och att det möjligtvis får indirekta negativa effekter på handläggningstiderna för miljömål och vattenmål.

5.5.11 Övrig tid för vattenmål per mark- och miljödomstol

Under perioden 2011–2014 utmärker sig mark- och miljödomstolen i Växjö genom att den genomsnittliga övriga tiden är väsentligt längre än hos resterande mark- och miljödomstolar. I aktstudien framgår dock att Växjö under perioden 2011–2014 har haft enstaka mål där den övriga tiden varit ovanligt lång. Resultatet bör därför tolkas med försiktighet. Av figur 43 framgår att det finns små variationer mellan resterande fyra domstolar när det gäller den genomsnittliga övriga tiden. Jämfört med föregående studie tycks den genomsnittliga övriga tiden ha ökat hos samtliga fem domstolar.

Figur 43. Vattenmål: genomsnittlig övrig tid (veckor) per mark- och miljödomstol, år 2011-2014

5.5.12 Möjliga förklaringar till utvecklingen avseende övrig tid för vattenmål per mark- och miljödomstol

I intervjuerna med företrädare för mark- och miljödomstolarna framkommer inga ytterligare förklaringsfaktorer med direkt koppling till utvecklingen av den övriga tiden för vattenmål. Det kan dock antas att de faktorer som påverkar den övriga tiden för A-mål även har betydelse för vattenmål. Lagstiftningens ökade komplexitet är ett exempel på en sådan möjlig förklaringsfaktor som lyfts fram i intervjuerna med företrädare för mark- och miljödomstolarna. Som tidigare nämnts menar respondenterna att lagstiftningen kring tillståndsprovning har blivit alltmer komplex, vilket innebär att provningen tenderar att bli mer omfattande och tidskrävande. Enligt respondenterna ställer denna utveckling även högre krav på kompetensen hos domstolen. Respondenterna uppfattar att kraven på kunskap och erfarenhet har ökat i takt med att lagstiftningen och provningen har blivit mer komplicerad.

5.6 Slutsatser om utvecklingen av handläggningstiden för vattenmål

I detta avslutande avsnitt redovisas de slutsatser som kan dras utifrån vad som beskrivits i ovan avsnitt.

- **Antalet vattenmål tycks ha ökat**

Antalet mål per år har ökat under perioden 2011–2014 och då särskilt de två senaste åren. Detta kan jämföras med uppgifter från föregående studie som visade att antalet vattenmål per år minskade. Ökningen under år 2011–2014 kan förklaras av att länsstyrelserna har ägnat mer resurser åt tillsyn av vattenverksamheter, vilket fått till följd att fler vattenverksamheter förelagts om att söka tillstånd.

- Den genomsnittliga totala ledtiden för vattenmål har blivit längre**

Av aktstudien framgår att den genomsnittliga totala ledtiden för vattenmål har ökat med 13 veckor under 2011–2014 (53 veckor) jämfört med föregående period (40 veckor). Jämfört med föregående studie har den genomsnittliga totala ledtiden blivit längre hos samtliga fem mark- och miljödomstolar. När den totala ledtiden sätts i relation till antalet vattenmål hos varje mark- och miljödomstol framgår inget tydligt samband. I intervjuerna framhålls istället målets komplexitet och omfattning som direkt avgörande för den totala ledtiden.
- De tre beräknade ledtiderna som andel av den totala ledtiden vattenmål har varierat**

Remisstiden har utgjort den största delen av den totala ledtiden under hela perioden 2007–2014, med undantag för år 2013. Andelen kompletteringstid, remisstid och övrig tid av den totala ledtiden har varierat i större utsträckning under åren 2011–2014 än under föregående period.
- Den genomsnittliga kompletteringstiden för vattenmål har blivit kortare**

Aktstudien visar att den genomsnittliga kompletteringstiden för vattenmål har minskat från nio veckor under år 2007–2010 till sju veckor under år 2011–2014. Den genomsnittliga kompletteringstiden för vattenmål har minskat hos fyra mark- och miljödomstolar. I intervjuerna med företrädare för mark- och miljödomstolarna lyfts kvaliteten på ansökningarna fram som är en viktig faktor när det gäller rimliga förklaringar till kompletteringstidens utveckling under de senaste åren.
- Den genomsnittliga remisstiden för vattenmål har blivit längre**

Den genomsnittliga remisstiden för vattenmål har ökat från 22 veckor under år 2007–2010 till 25 veckor under år 2011–2014. Därmed har den genomsnittliga remisstiden blivit tre veckor längre jämfört med föregående studie. Remisstiden för vattenmål har blivit något längre hos samtliga mark- och miljödomstolar. Av intervjuerna framgår att företrädarna för mark- och miljödomstolarna menar att remisstidens längd vid vattenmål i många fall beror på faktorer som ligger utanför domstolens påverkan, såsom remissinstansernas möjligheter att komma med yttranden inom utsatt tid.
- Övrig tid för vattenmål har blivit längre**

Av aktstudien framgår att den genomsnittliga övriga tiden för vattenmål har ökat från 10 veckor under år 2007–2010 till 20 veckor under år 2011–2014. Därmed har den genomsnittliga övriga tiden fördubblats jämfört med föregående studie. Den övriga tiden för vattenmål har ökat hos samtliga mark- och miljödomstolar. Några respondenter pekar på att prövningar enligt plan- och bygglagen numera utgör en dominerande del av mark- och miljödomstolens arbete. Då mål enligt plan- och bygglagen uppfattas som prioriterade kan det möjligtvis få negativa effekter på handläggningstiderna för miljömål och vattenmål.

6. Vattenverksamheter som omfattas av vattenverksamhetsutredningens förslag om nyprövning

I detta avsnitt presenteras Rambölls kartläggning av hur många vattenverksamheter som skulle komma att omfattas av vattenverksamhetsutredningens förslag om nyprövning av vattenverksamheter som saknar tillstånd enligt miljöbalken. Inledningsvis ges en bakgrund till kartläggningen. Därefter redovisas och analyseras resultatet från Rambölls kartläggning.

6.1 Förslag om nyprövning av vattenverksamheter som saknar tillstånd enligt miljöbalken

Vattenverksamhetsutredningen har på regeringens uppdrag sett över reglerna om vattenverksamhet i miljöbalken och lag (1998:812) med särskilda bestämmelser om vattenverksamhet. Utredningen lämnade över sitt slutbetänkande *I vått och torrt – förslag till ändrade vattenrättsliga regler* (SOU 2014:35) i juni 2014. I utredningens delbetänkande *Ny tid ny prövning – förslag till ändrade vattenrättsliga regler* (SOU 2013:69) framhålls betydelsen och nödvändigheten av att göra det möjligt för tillsynsmyndigheterna att ställa krav på att alla vattenverksamheter att de bedrivs i enlighet med nu gällande lagstiftning. Utredningen lämnade därför förslag om ett system med ny prövning av de tillstånd som har meddelats före miljöbalken trädde i kraft i januari 1999.

Utredningens förslag omfattar tillståndspliktiga vattenregleringar, vattenbortledningar och vattenöverledningar samt för sådana verksamheter utförda vattenanläggningar. Även sådana tillståndspliktiga vattenverksamheter och anläggningar som har tillkommit före miljöbalkens ikraftträdande och som vid sin tillkomst inte var tillståndspliktiga omfattas. De bestämmelser som föreslås är enligt utredningen att betrakta som övergångsbestämmelser eftersom de innebär en anpassning av tidigare tillstånd och rättigheter till miljöbalkens krav.²⁷

6.2 Uppgifter från länsstyrelsernas tillsynsregister präglas av stor osäkerhet

Av Rambölls kontakter med framförallt representanter för länsstyrelserna framkommer att det finns flertalet hinder och begränsningar avseende möjligheterna att identifiera hur många vattenverksamheter som länsstyrelserna har tillsyn över och hur många av dessa som inte prövats enligt miljöbalken.

Enligt förordning (1998:900) om tillsyn enligt miljöbalken ska länsstyrelserna som tillsynsmyndigheter upprätta verksamhetsregister som används till grund för den årliga tillsynsplanen. I samtalen med länsstyrelserna framkommer att sådana verksamhetsregister förekommer i varierande utsträckning och att de register som finns håller varierande kvalitet. Flera handläggare och verksamhetschefer som Ramböll varit i kontakt med uppger att tillsynsarbetet avseende vattenverksamhet är eftersatt hos många länsstyrelser på grund av bristande resurser. Tillsynen av vattenverksamhet görs i allmänhet inte regelbundet och en mycket liten del av de tillsynsärenden som länsstyrelserna hanterar är egeninitierade. Flertalet länsstyrelser menar att det saknas tillräcklig kapacitet hos länsstyrelserna för att genomföra egeninitierad tillsyn i den omfattning som önskas.

²⁷ SOU 2013:69. Vattenverksamhetsutredningen. *Ny tid ny prövning – förslag till ändrade vattenrättsliga regler*. s. 20.

På grund av bristande resurser har länsstyrelserna heller inte haft möjlighet att upprätta kompletta och uppdaterade tillsynsregister. De flesta länsstyrelser som Ramböll varit i kontakt med uppger att de främst prioriterat att hålla register över vattenkraftverk, dammar och i viss mån markavvattningsföretag. Av länsstyrelsernas beskrivningar och de register som Ramböll tagit del av framgår att det råder relativ stor osäkerhet kring registrens innehåll och att dess kvalitet varierar mellan länsstyrelserna. Nedan beskrivs de aspekter av osäkerhet som lyfts i samtalen med länsstyrelserna:

- Några länsstyrelser uppger att deras register inte är helt uppdaterade eller kompletta. Länsstyrelserna menar att det kan finnas fler (framförallt äldre) vattenverksamheter som länsstyrelsen inte känner till och att det även är möjligt att vissa registerförda anläggningar inte längre finns kvar.
- Flera länsstyrelser menar att deras register innehåller både tillståndsprövade och icke tillståndsprövade vattenverksamheter, men att uppgifter om tillstånd många gånger saknas. Länsstyrelserna menar att det genomförs tillsyn för att successivt kontrollera om verksamheterna är tillståndsprövade och i samband med dessa inventeringar kompletteras även registren.
- De flesta länsstyrelser uppger att det inte framgår av deras register huruvida de registerförda vattenverksamheterna har tillståndsprövats före miljöbalkens ikraftträdande. I de flesta register framgår heller inte när anläggningarna uppfördes eller togs i drift.

Osäkerheten kring antalet vattenverksamheter och huruvida dessa är tillståndsprövade enligt gällande lag bekräftas även av miljöprocessutredningens delbetänkande *Vattenverksamhet* (SOU 2009:42) från år 2009. I utredningens egna försök att genomföra en liknande kartläggning som Ramböll framkom att det finns en betydande osäkerhetsfaktor i den här typen av undersökningar. Enligt de enkätsvar från länsstyrelserna som redovisas i delbetänkandet framgår att många av de efterfrågade uppgifterna inte kunde redovisas och enligt flera länsstyrelser är de redovisade uppgifterna kring antalet vattenkraftverk och dammar osäkra.²⁸ Det totala antalet vattenverksamheter och ej tillståndsprövade verksamheter som redovisas i miljöprocessutredningens delbetänkande presenteras i följande tabell.

Tabell 3. Totalt antal vattenverksamheter och ej tillståndsprövade verksamheter²⁹

	Vattenkraftverk	Andra dammar	Markavvattningsföretag*
Totalt antal vattenverksamheter i länen	1 552	6 714	49 983 (40 601)
Antal ej tillståndsprövade vattenverksamheter i länen	179	2 351	4 624

* I parantes anges den del av markavvattningsföretagen som är prövade enligt äldre bestämmelser än miljöbalken.

Den redovisning som presenteras i delbetänkandet beskrivs som osäker. Den osäkerhet som utredningen pekar på bekräftas även vid en jämförelse mellan det av länsstyrelserna redovisade antalet vattenkraftverk i landet (1 552) med motsvarande siffror från Svensk Energi (ca 1800) och Småkraftverkens riksförening (2 101). När det gäller antalet dammar kan uppgifterna även jämföras med SMHI:s dammregister som innehåller ca 11 000 dammar, varav ca 2 000 är kraftverksdammar.³⁰

²⁸ SOU 2009:45. Miljöprocessutredningen. *Vattenverksamhet*. s. 9

²⁹ SOU 2009:45. Miljöprocessutredningen. *Vattenverksamhet*. s. 82f

³⁰ Niklas Hjert, handläggare, SMHI. telefonsamtal, 20 mars 2015.

Uppgifterna från länsstyrelserna visar dessutom att det finns ett stort antal markavvattningsföretag i landet. De flesta av länsstyrelserna har uppgett att endast ett fåtal av dessa är tillståndsprövade efter miljöbalkens införande samt att länsstyrelserna inte har kännedom om antalet icke tillståndsprövade markavvattningsföretag. Utredningens sammanfattade tolkning av det inhämtade materialet är att det råder brist på kunskap om befintliga vattenverksamheter.³¹

6.3 Merparten av äldre tillståndsprövade vattenkraftverk och regleringsdammar har inte prövats enligt miljöbalken

I samband med miljöprocessutredningen ombads de dåvarande miljödomstolarna att uppge antalet prövningar av kraftverk och regleringsdammar som gjorts enligt olika årgångars lagstiftning och huruvida dessa senare även prövats enligt miljöbalken. Av den sammanställda redovisningen, som återges i Tabell 4, framgår att merparten av landets vattenkraftverk och regleringsdammar är tillståndsprövade enligt 1918 års vattenlag. Betydligt färre är tillståndsprövade enligt 1983 års vattenlag eller enligt miljöbalken. Därtill har endast ett fåtal av de äldre tillstånden omprövats enligt miljöbalken. Uppgifterna från dåvarande miljödomstolarna visar att endast 2 procent av de prövningar som skett enligt äldre lagstiftning än miljöbalken har senare omprövats enligt balken.³²

Tabell 4. Prövningar av kraftverk och regleringsdammar

Kraftverk och regleringsdammar ursprungligen prövade enligt	Antal	Antal senare prövade enligt miljöbalken
Äldre bestämmelser	127	0
1918 års vattenlag	3 266	64
1983 års vattenlag	261	14
Miljöbalken	73	-

Utifrån de redovisade uppgifterna från landets miljödomstolar är det inte möjligt att urskilja hur många av de icke omprövade vattenverksamheterna som finns kvar idag. Därmed präglas det inhämtade materialet av ett visst mått av osäkerhet. Av Rambölls kontakter med dagens mark- och miljödomstolar framkommer att det krävs omfattande manuellt arbete för att utifrån domstolarnas förteckningar över vattendomar ta reda på hur stor andel av tillståndsprövade vattenverksamheter som prövats innan miljöbalkens ikraftträdande. Inom ramen för Rambölls uppdrag har det därför inte varit möjligt att uppdatera eller komplettera miljöprocessutredningens redovisning med vidare uppgifter.

För att få svar på hur många av de redan tillståndsprövade vattenverksamheterna som skulle komma att omfattas av vattenverksamhetsutredningens förslag krävs att uppgifterna från mark- och miljödomstolarna kontrolleras mot andra typer av förteckningar, såsom länsstyrelsernas tillsynsregister. Genom Rambölls intervjuer med representanter för Havs- och vattenmyndigheten, SMHI och Svenska Kraftnät framkommer att det finns nationella register över exempelvis vattenkraftverk, men att dessa förteckningar i allmänhet inte innehåller uppgifter om huruvida verksamheten är tillståndsprövad (eller enligt vilka bestämmelsen prövningen gjorts). Att jämföra miljödomstolens uppgifter med andra typer av länsvisa eller nationella förteckningar skulle därmed kräva en mer omfattande kartläggning, vilket inte varit möjligt inom ramen för Rambölls uppdrag.

³¹ SOU 2009:45. Miljöprocessutredningen. *Vattenverksamhet*. s. 96

³² SOU 2009:45. Miljöprocessutredningen. *Vattenverksamhet*. s. 95

6.4 Slutsatser om vattenverksamheter som omfattas av utredningens förslag om nyprövning

Sammantaget visar Rambölls kartläggning att det råder stor osäkerhet kring hur många vattenverksamheter som finns i landet och hur många av dessa som inte prövats enligt miljöbalken. Frågan hur många vattenverksamheter som egentligen omfattas av vattenutredningens förslag har därmed inte varit möjligt att besvara. Detta resultat och den osäkerhet som präglar de uppgifter som framkommit pekar på behovet av vidare kartläggningar av både det totala antalet vattenverksamheter i landet samt antalet verksamheter som skulle komma att omfattas av utredningens förslag.

7. Slutsatser

I detta kapitel lyfts ett antal övergripande slutsatser. Dessa formuleras med utgångspunkt i studiens övergripande frågeställningar och vad som framkommit i tidigare kapitel.

7.1 Uppföljning av handläggningstider för miljöfarlig verksamhet och vattenverksamhet

Ramböll konstaterar att tillståndsprövning av miljöfarlig verksamhet och vattenverksamhet är fortsatt tidskrävande. Den totala ledtiden för B-ärenden var 66 veckor under perioden 2011–2014, vilket innebär en ökning med 10 veckor jämfört med åren 2007–2010. För A-mål har den totala ledtiden minskat med åtta veckor från 60 veckor år 2007–2010 till 52 veckor år 2011–2014. Vidare har den totala ledtiden för vattenmål ökat med 13 veckor under 2011–2014 (53 veckor) jämfört med föregående period (40 veckor).

7.2 Övergripande slutsatser om utvecklingen av handläggningstiden för B-ärenden

Nedan redovisas en sammanfattning av de slutsatser om handläggningstiden för B-ärenden som presenterades i kapitel 3.

Antalet B-ärenden tycks ha minskat under åren 2011–2014 jämfört med 2007–2010

Aktstudien tyder på att färre B-ärenden har prövats av miljödelegationerna under perioden 2011–2014 än föregående period. Förändringen förklaras av företrädarna för länsstyrelserna framförallt av den allmänna konjunkturen.

Den genomsnittliga totala ledtiden för B-ärenden har blivit tio veckor längre

Trots att ärendemängden tycks ha minskat har den totala ledtiden för ett genomsnittligt B-ärende ökat med 10 veckor under perioden 2011–2014 (66 veckor) jämfört med föregående period (56 veckor). Hos de flesta miljöprövningsdelegationer har den totala ledtiden ökat jämfört med föregående period. Ökningen förklaras enligt företrädare för länsstyrelserna bland annat av äldre ärenden som överlämnades i samband med sammanslagningen av miljöprövningsdelegationer.

Den genomsnittliga kompletteringstiden för B-ärenden har blivit tio veckor längre

Den genomsnittliga kompletteringstiden för B-ärenden har blivit 10 veckor längre under perioden 2011–2014 (33 veckor) jämfört med föregående period (23 veckor). Kompletteringstiden har ökat hos de flesta miljöprövningsdelegationer jämfört med föregående period. Utvecklingen kan enligt företrädare för länsstyrelser åtminstone till viss del förklaras av att ansökningar inte håller tillräcklig hög kvalitet och behöver kompletteras i flera omgångar.

Den genomsnittliga remisstiden för B-ärenden är densamma som tidigare (22 veckor)

Den genomsnittliga remisstiden under perioden 2011–2014 (22 veckor) var densamma som under föregående period (22 veckor). Av aktstudien framgår dessutom att remisstiden har blivit längre hos framförallt två miljöprövningsdelegationer jämfört med föregående period. Den generella utvecklingen förklaras bland annat av att remissinstanser begär förlängda remisstider.

Den genomsnittliga övriga tiden för B-ärenden är nästintill densamma som tidigare

Den genomsnittliga övriga tiden under perioden 2011–2014 (12 veckor) var en vecka längre än under föregående period (11 veckor). Att den övriga tiden är så gott som oförändrad beror enligt respondenterna bland annat på att de positiva effekterna av miljödelegationernas pågående förändringsarbete, till exempel fler beslutstöd och ändrade rutiner, ännu inte blivit fullt märkbara i statistiken.

Antalet överklagade B-ärenden tycks återigen ha ökat

Aktstudien tyder på att antalet överklagade B-ärenden har ökat för varje år under perioden 2011–2014. Ökningen beror enligt de intervjuade företrädarna för länsstyrelserna framförallt på att det finns en ökad benägenhet att överklaga miljödelegationernas beslut. Dessutom menar respondenterna att utvecklingen förklaras av att andelen kontroversiella ärenden, såsom vindkraftsärenden, har ökat.

Den genomsnittliga totala ledtiden för överklagade B-ärenden har blivit fyra veckor kortare

Den genomsnittliga totala ledtiden för överklagade B-ärenden har minskat med fyra veckor från 36 veckor under åren 2007–2010 till 32 veckor under åren 2011–2014. I intervjuerna framkommer inga närmare förklaringar till de senaste årens utveckling, men en möjlig förklaring kan vara mark- och miljödomstolarnas förbättringsarbete som bland annat innefattar nya rutiner för att handlägga överklagade B-ärenden.

7.3 Slutsatser om utvecklingen av handläggningstiden för A-mål

Nedan redovisas en sammanfattning av de slutsatser om handläggningstiden för A-mål som presenterades i kapitel 4.

Antalet A-mål tycks återigen ha ökat

Antalet mål per år har varit relativt konstant under perioden 2011–2014. Detta kan jämföras med uppgifter från föregående studie som visade att antalet A-mål per år minskade över tid.

Den genomsnittliga totala ledtiden för A-mål har blivit åtta veckor kortare

Den totala ledtiden för ett genomsnittligt A-mål har minskat med åtta veckor från 60 veckor år 2007–2010 till 52 veckor år 2011–2014. När den genomsnittliga totala ledtiden sätts i relation till antalet A-mål hos varje mark- och miljödomstol framgår ett svagt positivt samband som till viss del kan förklara skillnaderna mellan domstolarna avseende den totala ledtiden. De senaste årens utveckling kan möjligen även förklaras av mark- och miljödomstolarnas förbättringsarbete, till exempel nya rutiner.

Den genomsnittliga kompletteringstiden för A-mål har blivit åtta veckor kortare

Aktstudien visar att den genomsnittliga kompletteringstiden för A-mål har minskat från 19 veckor under år 2007–2010 till 11 veckor under år 2011–2014. De förändringar som skett och de fortsatta skillnaderna i kompletteringstid mellan mark- och miljödomstolarna kan enligt respondenterna bland annat förklaras av sökandens vilja och förmåga att formulera en ansökan av god kvalitet.

Den genomsnittliga remisstiden för A-mål har blivit en vecka längre

Den genomsnittliga remisstiden har endast ökat marginellt från 29 veckor under perioden 2007–2010 till 30 veckor under 2011–2014. För att förklara de senaste årens utveckling avseende remisstiden pekar de intervjuade företrädarna för mark- och miljödomstolarna framförallt på remissinstansernas förmåga att lämna yttranden inom utsatt remisstid.

Den genomsnittliga övriga tiden för A-mål har blivit sex veckor längre

Den genomsnittliga övriga tiden för A-mål var 16 veckor för hela perioden 2011–2014, vilket innebar en ökning med 6 veckor jämfört med föregående period. Mer komplicerad lagstiftning och individuella faktorer, såsom beredningsjuristernas och de tekniska rådens erfarenheter och kompetenser, är exempel på tänkbara förklaringar till skillnader avseende övrig tid.

7.4 Slutsatser om utvecklingen av handläggningstiden för vattenmål

Nedan redovisas en sammanfattning av de slutsatser om handläggningstiden för vattenmål som presenterades i kapitel 5.

Antalet vattenmål tycks ha ökat

Antalet mål per år har ökat under perioden 2011–2014 och då särskilt de två senaste åren. Detta kan jämföras med uppgifter från föregående studie som visade att antalet vattenmål per år minskade. Ökningen under år 2011–2014 kan förklaras av att länsstyrelserna utökade tillsyn av vattenverksamheter.

Den genomsnittliga totala ledtiden för vattenmål har blivit 13 veckor längre

Av aktstudien framgår att den genomsnittliga totala ledtiden för vattenmål har ökat med 13 veckor under 2011–2014 (53 veckor) jämfört med föregående period (40 veckor). När den totala ledtiden sätts i relation till antalet vattenmål hos varje mark- och miljödomstol framgår inget tydligt samband. I intervjuerna framhålls istället målens komplexitet och omfattning som direkt avgörande för den totala ledtiden.

Den genomsnittliga kompletteringstiden för vattenmål har blivit två veckor kortare

Aktstudien visar att den genomsnittliga kompletteringstiden för vattenmål har minskat från nio veckor under år 2007–2010 till sju veckor under år 2011–2014. I intervjuerna med företrädare för mark- och miljödomstolarna lyfts kvaliteten på ansökningarna fram som är en viktig faktor när det gäller rimliga förklaringar till kompletteringstidens utveckling under de senaste åren.

Den genomsnittliga remisstiden för vattenmål har blivit tre veckor längre

Den genomsnittliga remisstiden för vattenmål har ökat från 22 veckor under år 2007–2010 till 25 veckor under år 2011–2014. Av intervjuerna framgår att företrädarna för mark- och miljödomstolarna menar att remisstidens längd vid vattenmål i många fall beror på faktorer som ligger utanför domstolens påverkan, såsom remissinstansernas möjligheter att komma med yttranden inom utsatt tid.

Övrig tid för vattenmål har blivit tio veckor längre

Av aktstudien framgår att den genomsnittliga övriga tiden för vattenmål har ökat från 10 veckor under år 2007–2010 till 20 veckor under år 2011–2014. Några respondenter pekar på att prövningar enligt plan- och bygglagen numera utgör en dominerande del av mark- och miljödomstolens arbete. Då mål enligt plan- och bygglagen uppfattas som prioriterade kan det möjligtvis få negativa effekter på handläggningstiderna för miljömål och vattenmål.

7.5 Kartläggning av vattenverksamheter som omfattas av vattenverksamhetsutredningens förslag

Utifrån den genomförda kartläggningen konstaterar Ramböll att det råder stor osäkerhet kring hur många vattenverksamheter som finns i landet och hur många av dessa som inte prövats enligt miljöbalken. Frågan hur många vattenverksamheter som egentligen omfattas av vattenutredningens förslag har därmed inte varit möjligt att besvara. Den osäkerhet som präglar de uppgifter som framkommit tydliggör frågans komplexitet och de praktiska problem som vattenverksamhetsutredningens förslag innebär.

Bilaga 1. Referenser

Dokument

Lagar och förordningar

Förordning (2010:984) om mark- och miljödomstolarnas domsområden

Förordning (2011:1237) om miljöprövningsdelegationer

Förordning (1998:900) om tillsyn enligt miljöbalken

Lag (2010:921) om mark- och miljödomstolar

Miljöbalken (1998:808)

Miljöprövningsförordningen (2013:251)

Plan- och bygglag (2010:900)

Regeringsbeslut

Socialdepartementet. *Uppdrag till vissa länsstyrelser att förbereda och genomföra inordnandet av den verksamhet som avser prövning av ansökan om tillstånd till mindre miljöfarliga verksamheter, s.k. B-verksamheter, från övriga länsstyrelser.* 1 december 2011. S2011/10148/SFÖ, S2011/10681/SFÖ (delvis)

Socialdepartementet. *Regleringsbrev för budgetåret 2012 avseende länsstyrelserna.* 15 december 2011. S2011/10876/VS

Statens offentliga utredningar

SOU 2013:69. Vattenverksamhetsutredningen. *Ny tid ny prövning – förslag till ändrade vattenrättsliga regler.*

SOU 2009:45. Miljöprocessutredningen. *Vattenverksamhet.*

Övriga dokument

Statistiska Centralbyrån. "Industrins investeringar. Korrigerad 2015-11-20" http://www.scb.se/sv_/Hitta-statistik/Statistik-efter-amne/Naringsverksamhet/Naringslivets-investeringar/Investeringsenkaten/11593/11600/Naringslivets-investeringar-oktoberenkaten-2013/38908/ (Hämtad 2015-11-23)

Sveriges Bergmaterialindustrier (2008) *Täkthandboken*. Reviderad 2012.

Sveriges Domstolar "Mark- och miljödomstol" <http://www.domstol.se/Om-Sveriges-Domstolar/Domstolarna/Tingsratt/Mark--och-miljodomstol/> (Hämtad 2015-09-12)

Intervjuer inom ramen för uppföljning av handläggningstider för tillståndsprövning

Länsstyrelse

Bohman, Lotta, miljöskakkunnig, Länsstyrelsen i Kalmar län, telefonintervju, 2 september 2015.

Hjerpe, Johan chef för provningsfunktionen inom miljöenheten och miljöskakkunnig i miljöprövningsdelegationen, Länsstyrelsen i Dalarnas län, telefonintervju, 7 juli 2015.

Israelsson, Annika, Länsstyrelsen i Uppsala län, telefonintervju, 11 augusti 2015.

Jansson, Martin, ordförande för miljöprövningsdelegationen, Länsstyrelsen i Västra Götalands län, telefonintervju, 11 augusti 2015.

Jupén, Peter, ordförande i miljöprövningsdelegationen, Länsstyrelsen i Hallands län, telefonintervju, 30 juni 2015.

Ohlsson, Anna-Carin, enhetschef miljöskyddsenheten, Länsstyrelsen i Norrbottens län, telefonintervju, 28 augusti 2015.

Pettersson, Björn och Regborn, Karina, ordförande, Länsstyrelsen i Örebro län, telefonintervju, 8 juli 2015.

Pettersson, Lena, chef miljöskyddsenheten, Länsstyrelsen i Stockholms län, telefonintervju, 2 september 2015.

Sigvardsson, Karin, miljöskyddsdirektör och skakkunnig i miljöprövningsdelegationen, Länsstyrelsen i Östergötlands län, telefonintervju, 25 augusti 2015.

Uebel, Frida, miljöskakkunnig, Länsstyrelsen i Västernorrlands län, telefonintervju, 18 augusti 2015.

Westerdahl, Ann, ordförande för miljöprövningsdelegationen, Länsstyrelsen i Skåne, telefonintervju, 14 juli 2015.

Ågren, Ylva, miljöskakkunnig, Länsstyrelsen i Västerbottens län, telefonintervju, 3 september 2015.

Mark- och miljödomstol

Ardö, Peter, chefsrådman, mark- och miljödomstolen, Vänersborgs tingsrätt, telefonintervju, 24 augusti 2015.

Bengtsson, Anders, chefsrådman, mark- och miljödomstolen, Växjö tingsrätt, telefonintervju, 19 augusti 2015.

Benmarker, Lars-Göran, chefsrådman, mark- och miljödomstolen, Växjö tingsrätt, telefonintervju, 4 september 2015.

Sundberg, Claes-Göran, chefsrådman, mark- och miljödomstolen, Nacka tingsrätt, telefonintervju, 19 augusti 2015.

Kortare intervjuer/kontakter inom ramen för kartläggning av vattenverksamheter

Länsstyrelse

Barkskog, Ina, samordnare, Länsstyrelsen i Västmanlands län, telefonsamtal, 13 mars 2015.

Berg, Kristina, GIS-kontaktperson, Länsstyrelsen i Västra Götalands län, telefonsamtal, 19 mars 2015.

Broms, Annika, miljöhandläggare, Länsstyrelsen i Gotlands län, telefonsamtal, 18 mars 2015.

Claesson, Matts, gruppsamordnare naturvårdsärenden, Östergötlands län, telefonsamtal, 19 mars 2015.

Cromnow, Christoffer, arkivarie, Länsstyrelsen i Södermanlands län, telefonsamtal, 12 mars 2015.

Edhager, Maud, webbansvarig, Länsstyrelsen i Södermanlands län, telefonsamtal, 18 mars 2015.

Engström, Lars, dammsäkerhetshandläggare, Länsstyrelsen i Västernorrlands län, telefonsamtal, 19 mars 2015.

Fjellbrink, Lars, miljöhandläggare, Länsstyrelsen i Dalarnas län, telefonsamtal, 12 mars 2015.

Gustafsson, Jan, funktionschef, Länsstyrelsen i Västra Götalands län, telefonsamtal, 19 mars 2015.

Gustafsson, Leif, handläggare, Länsstyrelsen i Örebro län, telefonsamtal, 19 mars 2015.

Hans Sjöberg, funktionsansvarig, Länsstyrelsen i Gävleborgs län, telefonsamtal, 13 mars 2015.

Keiner, Tomas handläggare, Länsstyrelsen i Värmlands län, telefonsamtal, 12 mars 2015.

Langendoen, Magnus, enhetschef, Länsstyrelsen i Västerbottens län, telefonsamtal, 12 mars 2015.

Linder, Ulla, miljöhandläggare, Länsstyrelsen i Hallands län, telefonsamtal, 13 mars 2015.

Lissjos, Per, handläggare, Länsstyrelsen i Västernorrlands län, telefonsamtal, 18 mars 2015.

Melin, Daniel, miljöskyddshandläggare, Länsstyrelsen i Uppsala län, telefonsamtal, 18 mars 2015.

Nilsson, Jonas, vattenverksamhetshandläggare, Länsstyrelsen i Stockholms län, telefonsamtal, 19 mars 2015.

Nitare, Maria, vattenverksamhetshandläggare, Länsstyrelsen i Skåne, telefonsamtal, 12 mars 2015.

Ohlsson, Sofia, handläggare, Länsstyrelsen i Västerbottens län, telefonsamtal, 13 mars 2015.

Stenström, Anders, naturvårdshandläggare, Länsstyrelsen i Jönköpings län, telefonsamtal, 19 mars 2015.

Södergren, Karin, vattenskyddshandläggare, Länsstyrelsen i Södermanlands län, telefonsamtal, 17 mars 2015.

Wallquist, Elin vattenvårdshandläggare, Länsstyrelsen i Kronobergs län, telefonsamtal, 13 mars 2015.

Mark- och miljödomstol

Lindmark, Helen, registrator, Mark- och miljödomstolen, Umeå Tingsrätt, telefonsamtal, 6 maj 2015.

Nilsson, Lena, tekniskt råd, Mark- och miljödomstolen, Umeå Tingsrätt, telefonsamtal, 6 maj 2015.

Rudh, Pia, registrator, Mark- och miljödomstolen, Vänersborgs Tingsrätt, telefonsamtal, 12 mars 2015.

Övriga kontakter

Engström Meyer, Anna, dammsäkerhetshandläggare, Svenska Kraftnät, telefonsamtal, 18 mars 2015.

Henestål, Jessica, kontaktperson för dammregister, SMHI, telefonsamtal, 19 mars 2015.

Hjert, Niklas, ansvarig för dammregister, SMHI, telefonsamtal, 20 mars 2015.

Skarstedt, Anders, utredare, Havs- & Vattenmyndigheten, telefonsamtal, 20 mars 2015.

www.svensktnaringsliv.se

Storgatan 19, 114 82 Stockholm

Telefon 08-553 430 00